

Djuravdelningen

Offentlig kontroll och övervakning av djurhälsa hos vattenbruksdjur

Innehållsförteckning

Offentlig kontroll och övervakning av djurhälsa hos vattenbruksdjur	1
1. Inledning	7
1.1. Syftet med denna vägledning	7
1.2. Beskrivning av kontrollområdet	7
1.3. Syftet med den offentliga djurhälsokontrollen	8
1.4. Syftet med djurhälsoövervakningen	9
2. Kontaktfunktioner	10
2.1. Kontaktfunktioner vid Jordbruksverket	10
2.2. Information om andra lämpliga myndigheter/organ	10
3. Definitioner	10
4. Tillämplig lagstiftning	17
5. Ansvarsfördelning inom kontrollområdet samt övervakningen av djurhälsa ...	19
5.1. Beskrivning av Jordbruksverkets ansvar	19
5.2. Övergripande beskrivning av övriga myndigheters ansvar	20
6. Kontrollobjekten och deras verksamhet	21
7. Riskanalys för offentlig kontroll och övervakning	24
7.1. Riskklassmodell	24
7.1.1. Matriser för riskklassning utifrån registrerade uppgifter om verksamheten	26
7.1.2. Anpassning av riskklass utifrån misstanke om smitta, erfarenhet vid tidigare kontroll eller egenkontroll	27
7.1.3. Hänsyn till egen övervakning, frivilliga kontrollprogram m.m.	28
7.1.4. Anpassning utifrån omfattning på verksamheten	29
7.1.5. Vilande anläggningar kan ges låg riskklass	29
7.2. Frekvens för offentlig kontroll	29
7.3. Utformning och frekvens för riskbaserad övervakning	30
7.3.1. Upprätthållande av status som fri från VHS och status som fri från IHN	31
7.3.2. Upprätthållande av status som fri från infektion med ILA HPRΔ-virus	32
7.3.3. Upprätthållande av status som fri från Bonamia exitiosa, Bonamia ostreae och Martellia refringens	35
7.3.4. Upprätthållande av status som fri från sjukdomar eller utrotningsprogram som Sverige har nationella åtgärder för	35

7.3.5. Provtagning på nya anläggningstyper, såsom zoogrossister, universitet med mera	38
7.4. Exempel på hur offentlig kontroll, övervakning och hälsobesök med provtagning hänger ihop.	40
8. Hur förbereds den offentliga kontrollen och övervakningen?	42
8.1. Möjligheter till samordning	42
8.2. Genomgång av resultatet av riskanalysen	43
8.3. Framtagande av checklista med kontrollpunkter	43
8.4. Register tillgängligt för den offentliga kontrollen och övervakning	43
9. Genomförande av den offentliga kontrollen	44
9.1. Föranmälan	44
9.2. Provtagning och analys	45
9.3. Dokumentationskrav	46
10. Hantering av avvikelser som konstateras vid den offentliga kontrollen	46
10.1. Olika sorters uppföljning när brister upptäckts vid kontroll	46
10.2. Avvikelser som alltid bör innebära ett förnyat besök eller extra offentlig kontroll	46
10.3. Förelägganden	47
10.4. Sanktionsavgifter	48
10.5. Överprövning av beslut	48
10.6. Åtalsanmälan	48
10.7. Situationer när aktören försöker förhindra kontroll eller övervakning	48
11. Jordbruksverkets behov av uppföljning	49
11.1. Generell beskrivning av behovet	49
11.2. Lämplig form för återrapportering	49
12. Vad kontrollmyndigheten ska kontrollera inom offentlig kontroll, s.k. kontrollpunkter	50
12.1. Allmänna kontrollpunkter	50
12.2. Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur hålls i syfte att flyttas därifrån antingen levande eller som produkter av animaliskt ursprung från vattenbruksdjur	55
12.3. Kontrollpunkter för godkända grupper av vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur hålls i syfte att flyttas därifrån antingen levande eller som produkter av animaliskt ursprung från vattenbruksdjur	57
12.4. Kontrollpunkter för godkända karantänsanläggningar	59
12.5. Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur av vektorarter hålls isolerade till dess att de inte längre anses vara vektorer	62

12.6. Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar som är slutna anläggningar där vattenbruksdjur för prydnadsändamål hålls	64
12.6.1. Kontroll vid slutna anläggningar där djur för prydnadsändamål hålls omfattar endast förtecknade arter	66
12.6.2. Information om kraven för zoobranschen	66
12.6.3. Forskningsanläggningar kan behöva dispens för att få ta in fisk från kustzon	67
12.7. Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar av typen öppna anläggningar där vattenbruksdjur för prydnadsändamål hålls	67
12.8. Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar av typen fartyg eller andra mobila lokaler där vattenbruksdjur hålls tillfälligt för att behandlas	69
12.9. Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar av typen återutläggningsområden	71
12.10. Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar av typen leveranscentraler	72
12.11. Kontrollpunkter för godkända livsmedelsanläggningar för sjukdoms-bekämpning hos vattenlevande djur	73
13. Hur övervakningen ska utföras	75
13.1. Innehållet i den riskbaserade övervakning på vattenbruksanläggningar eller grupper av vattenbruksanläggningar som genomförs i enlighet med artikel 26 i förordning (EU) 2016/429	75
13.1.1. Särskilt vid godkända grupper av anläggningar	77
13.2. Allmänna krav för hälsobesök och provtagning för VHS, IHN och IPN	78
13.3. Allmänna krav för hälsobesök och provtagning för ILA HPRΔ-virus	79
13.4. Krav för hälsobesök och provtagning av <i>Bonamia exitiosa</i> , <i>Bonamia ostreae</i> och <i>Marteilia refringens</i>	80

Datum	Ändring	Signatur
2021-01-21	Upprättad	Shabnam Hansen
	Granskad och uppdaterad	Shabnam Hansen och verksjuristen Pernilla Granath Limstrand
2021-02-02	Vägledningen fastställts av avdelningschefen Annett Kjellberg	Annett Kjellberg
2021-04-16	Granskad och uppdaterad	Shabnam Hansen och verksjuristen Pernilla Granath Limstrand

2021-05-04	Vägledningen fastställts av avdelningschefen Annett Kjellberg	Annett Kjellberg
2022-12-20	Viktigaste förtydligande/ändringar i sak: Avsnitt 1: Tillägg om avgränsning samt kontroll vid misstanke Avsnitt 5: Justering kring ansvariga för kontrollen Avsnitt 6: Bearbetning av stycket om kontrollobjekten vad gäller anläggningstyper. Tillägg om att kontroll ska göras även på vilande anläggningar. Förtydligande av "endast utsättning" Avsnitt 7: Uppdatering på grund av ny riskklassmodell. Justering kring övervakning i enlighet med yttrande från SVA. Tillägg om s.k. stamfiskprovtagning. Tillägg om provtagning på nya anläggningstyper. Avsnitt 10: Tillägg om att djurhälsoenheten ska informeras för att kunna dra tillbaka godkännande i vissa lägen	Klara Eskilsson och verksjuristen Pernilla Granath Limstrand
2023-12-14	Viktigaste förtydligande/ändringar i sak: Avsnitt 5.1: Tydliggörande av att djuravdelningen har vägledningsansvar även för övervakningen, dvs inte enbart för kontrollen. Tillägg om djurinförselens ansvar för avgränsade anläggningar. Avsnitt 5.2: Tillägg om SVA:s ansvar gällande yttranden om berörd population. 7.3 Förtydligande kring vad som avses med vissa anläggningar. 7.3.3 Tillägg om att provtagning för BKD ska göras av organ. 7.3.3. Justering av tabell om hälsobesök och provtagning för övervakning av BKD 9.2 Tillägg om passiv övervakning på anläggningar som ej har planerad provtagning. Avsnitt 9.3: Tillägg av att formell dokumentation ska göras även om kontroll pga aktörens agerande inte kan genomföras vid ett besök. Avsnitt 10.3: Förtydliganden kring när provning av återkallande av godkännande ska ske. Avsnitt 10.6: Tillägg om att åtgärder ska vidtas när kontroll eller övervakning inte är möjlig på grund av aktörens agerande. 12.1 Tillägg om nytt krav vid förflyttning av mottaglig art för BKD mellan anläggningar. Förtydligande om krav som ska kontrolleras vid införsel.	

	Avsnitt 12.1.5 - 12.1.11: Tillägg av kontrollpunkter för anläggningstyper som inte täckts av tidigare version, dvs. sluten eller öppen anläggning där djur för prydnadsändamål hålls, livsmedelsanläggning för sjukdomsbekämpning, leveranscentraler, återutläggningsområden och reningsanläggningar. Avsnitt om övervakning av BKD: Tillägg om att provtagning ska göras av organ.	
22 januari 2025	Viktigaste förtydligande/ändringar i sak: 5.1 Tillägg om att djurregisterenheten ansvarar för registret över vattenbruksanläggningar. 6. Tillägg om att riskbaserad övervakning endast behöver genomföras på vissa godkända anläggningar 7.1.1. Tillägg om att kontroll gäller särskilt inspektion, samt om vad som avses med "vissa godkända anläggningar" 10.7 Justering om beviskrav på brister för återkallande av godkännande 12.1 Tillägg om kontroll vid införsel av djur av mottaglig art för sjukdomar som Sverige har fristatus eller utrotningsprogram för Tillägg om att fisk inte får flyttas vid misstanke om anmälningsskyldig sjukdom 12.6.1. Tillägg kring kontroll vid slutna anläggningar där djur för prydnadsändamål hålls Bilaga 2, tabell riskklassmodell: Justering av risknivå för karantänsanläggning. Korrigerad där det felaktigt angetts utleverans istället för inleverans för öppen anläggning och för återutläggningsområde. Text flyttades från referenser i tabell till först i bilagan. Bilaga 3, tabell förtecknade arter: uppdaterad enligt förordning (EU) 2024/16.	
19 augusti 2025	Tillägg relaterade till fristatus ostronsjukdomar: 7.3. Tillägg om att fristatus innehas även för <i>Bonamia exitiosa</i>, <i>Bonamia ostreae</i>, <i>Marteilia refringens</i>. 7.3.3. Tillägg om provtagning för upprätthållande fristatus för <i>Bonamia exitiosa</i>, <i>Bonamia ostreae</i>, <i>Marteilia refringens</i>. 12.1. och 13.1.1. Tillägg om prover vid grupp av anläggningar. 13.4 Tillägg om hälsobesök och provtagning för den övervakning som ska göras för	

styrkande och upprätthållande av sjukdomsfri status

Andra ändringar:

4. Tillägg om länsstyrelsernas kontrollansvar för hygienregler i K112.

7.1.1. Tillägg om uppgifter om förtecknade sjukdomar för olika arter som finns i bilaga 3.

12.1. Tillägg om att ett gemensamt hälsointyg inte får användas för en sändning med flera olika mottagare.

12.6.3. Nytt stycke om krav på dispens för flytt av djur från kustzon till forskningsanläggning i inlandszon

1 Inledning

1.1 Syftet med denna vägledning

Jordbruksverket vill med denna vägledning ge råd och stöd åt dem som planerar och utför den offentliga kontrollen och övervakning för djurhälsa av vattenbruksdjur. Målsättningen är att på ett samlat ställe tillhandahålla information om kontrollområdet, t.ex. gällande regelverk, kontaktfunktioner, ansvarsfördelning, genomförande av den offentliga kontrollen och genomförande av övervakningen.

En vägledning är inte juridiskt bindande, utan är exempel och rekommendationer som kan vara till hjälp vid bedömning och tillämpning av lagstiftningen.

Vägledningen utesluter inte andra handlingssätt för att uppnå det resultat som avses med lagstiftningen.

EU:s djurhälsoförfordning som trädde i kraft den 21 april 2021 omfattar fler typer av verksamheter med vattenlevande djur än de som tills dess varit föremål för djurhälsokontroll. Bland annat omfattas prydnadsdjursgrossister, djurparker och vissa forskningsanläggningar. Denna vägledning omfattar genom uppdateringen i version 4 även dessa nya verksamheter. Anläggningstyperna omfattades redan i version 3 av en redogörelse för olika anläggningstyper i Jordbruksverkets vattenbruksregister (CVR2) i avsnitt 6 samt riskklassmodellen i avsnitt 7 som är framtagen för att täcka alla typer av registrerade vattenbruksanläggningar.

1.2 Beskrivning av kontrollområdet

Inom vattenbruket i Sverige hålls många olika arter av fiskar, blötdjur och kräddjur i flera olika typer av anläggningar och med olika syften. Syften med produktionen kan vara följande:

- produktion för konsumtion,
- produktion för utsättning eller vidareuppfödning, och

- produktion för industriprodukter, gödsel, eller bränsle.

Det mesta av produkterna från svenska vattenbruk används som livsmedel. Regnbåge och blåmusslor står för den största produktionsandelen baserat på vikt. Det sammanlagda värdet av all matfiskproduktion (inklusive kräftdjur och blötdjur) uppskattas till 500 miljoner kronor.¹ En del av den svenska produktionen består av att kläcka och ta fram yngel som sedan kan säljas vidare. Ynglen förser matfiskproducenter med djurmateriäl, förstärker naturliga fiskbestånd eller ökar fiskbarheten i sportfisket och yrkesfisket. Denna produktionsinriktning producerar inte många ton, men har en central betydelse för vattenbruket.

Vattenbruksprodukter kan användas inom industrin, gödsel eller bränsle. Vattenbruk är vanligtvis en glesbygdsnäring som bidrar till sysselsättning på landsbygden. Vattenbruksanläggningar är spridda över hela landet och finns i både kustzon och inlandszon. Det vanligaste är hållning av fisk i flytande nätkassar.² En kort beskrivning av de olika anläggningstyperna finns i avsnitt 6.

Det finns också anläggningar som håller vattenlevande djur för prydnadsändamål, forskningsändamål och andra ändamål.

Det finns även vattenbruksanläggningar som producerar alger, s.k. algodlingar och i något fall sjöpungr. Denna kontroll är dock till för att kontrollera djurhälsa och efterlevnaden av den lagstiftning som reglerar detta. Därmed ska inte algodlingar inkluderas här. Inte heller ingår anläggningar med sjöpfung i djurhälsolagstiftningen, eftersom sjöpfung inte omfattas av definitionen av vattenlevande djur i djurhälsolagstiftningen.

1.3 Syftet med den offentliga djurhälsokontrollen

Syftet med djurhälsolagstiftningen är bland annat att säkerställa en hög nivå på människors och djurs hälsa, utveckling av vattenbrukssektorn och ökad produktivitet. Lagstiftningen är till för att förhindra spridning av sjukdomar som berör unionen. Den omfattar handel inom unionen, införsel till unionen, utrotning av sjukdomar, veterinärkontroller och anmälan av sjukdomar.³

Den behöriga myndigheten som utfärdar officiella intyg och attesteringar måste verifiera att aktörer efterlever relevanta bestämmelser och att djur uppfyller

¹ Sveriges officiella statistik, Statistiska meddelanden, JO 60 SM 1901, korrigerade version 2019-09-11, Vattenbruk 2018.

² Sveriges officiella statistik, Statistiska meddelanden, JO 60 SM 1901, korrigerade version 2019-09-11, Vattenbruk 2018.

³ Skäl 5 i ingressen till förordning (EU) 2017/625.

särskilda krav. En sådan verifiering av efterlevnaden är en del av den offentliga kontrollen⁴.

Det är viktigt att utföra offentlig kontroll för att undanröja, begränsa eller minska eventuell fara som kan uppstå för djurhälsan. Bestämmelser gällande beviljande av tillstånd eller godkännanden, epidemiologisk bevakning och övervakning, utrotning och inneslutning av sjukdomar, liksom utfärdande av officiella intyg eller attesteringar, framgår i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vars efterlevnad säkerställs genom offentlig kontroll.⁵

Kontrollen ska utöver planerad kontroll på registrerade anläggningar även omfatta kontroll utförd på grund av misstanke, t.ex. om man får indikationer på att verksamhet pågår utan den registrering eller det godkännande som krävs.

Vid tips eller annan misstanke om otillåten verksamhet på en vattenbruksanläggning ska djurkontrollenheten utföra kontroll och vidta de åtgärder som krävs för att företaget ska efterleva kraven. Detta gäller oavsett om anläggningen är registrerad eller inte. Djurkontrollenheten ska utreda om misstanken stämmer och kontrollera regelefterlevnaden vid anläggningen. Om djurkontrollenheten konstaterar att verksamhet pågår som man bedömer kräver registrering kan de hänvisa den som haft kontroll till i första hand webbsidan och därefter till djurhälsoenheten för mer information om gällande regelverk.

1.4 Syftet med djurhälsoövervakningen

Övervakningen är en viktig del i strategin för sjukdomsbekämpning som möjliggör tidigt påvisande av överförbara djursjukdomar. Genom övervakning så kan de berörda sektorerna och den behöriga myndigheten vidta snabba åtgärder för att förebygga, bekämpa samt utrota den aktuella sjukdomen. Vidare får man uppgifter om djurhälsostatusen i varje medlemsstat och i unionen genom övervakningen, så att sjukdomsfrihet kan styrkas och handeln mellan medlemsstater och med tredjeländer underlättas.⁶

Övervakning ingår i alla utrotningsprogram och sjukdomsfri status är oftast ett resultat av en framgångsrik övervaknings- och utrotningsprocess. Övervakning krävs också utöver andra åtgärder som ett viktigt redskap för att upprätthålla sjukdomsfri status när det har uppnåtts.⁷

⁴ Skäl 24 i ingressen till förordning (EU) 2017/625.

⁵ Skäl 25 i ingressen till förordning (EU) 2017/625.

⁶ Skäl 61 i ingressen till förordning (EU) 2016/429.

⁷ Skäl 3 i ingressen till förordning (EU) 2020/689.

Denna offentliga verksamhet, i form av övervakning, ska också säkerställas genom offentlig kontroll.⁸

2 Kontaktfunktioner

2.1 Kontaktfunktioner vid Jordbruksverket

Sakenhet: Djurhälsoenheten på Djuravdelningen.

Kontaktuppgifter till sakenheten: djurfolkhalsa@jordbruksverket.se

Enhet ansvarig för den offentliga kontrollen: Djurkontrollenheten på Djuravdelningen.

Kontaktuppgifter till djurkontrollenheten: djurkontroll@jordbruksverket.se

2.2 Information om andra lämpliga myndigheter/organ

Fiskhälsoveterinärer: Fiskhalsoveterinarer@dv.sjv.se

SVA: fiskjour@sva.se

3 Definitioner

offentlig kontroll: Med offentlig kontroll avses den verksamhet som kontrollmyndigheter och kontrollorgan eller fysiska personer till vilka kontrolluppgifter har delegerats utför i syfte att kontrollera att aktörer följer tillämpliga regler och myndighetsbeslut. Kontroll av om djur uppfyller krav i tillämpliga regelverk är också offentlig kontroll. Begreppet offentlig kontroll omfattar även de kontroller som görs i samband med att intyg eller officiella attesteringar utfärdas. I detta fall är offentlig kontroll⁹ varje form av kontroll som de behöriga myndigheterna genomför i syfte att kontrollera efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429.

kontrollvägledning: Med kontrollvägledning förstås den vägledning eller råd, stöd och samordning som sakenheten inom Jordbruksverket ska förse den enhet inom Jordbruksverket som utgör kontrollmyndigheten med. Kontrollvägledningen ska genom samordning bidra till en enhetlig och verkningsfull kontroll inom ett kontrollområde och inom de olika sektorerna. Den kan också utifrån ett helhetsperspektiv bidra till att kontrollmyndigheter utför rätt kontroll och i rätt omfattning.

⁸ Skäl 25 i ingressen till förordning (EU) 2017/625.

⁹ Art. 4.33 i förordning (EU) 2016/429.

kontrollobjekt: Kontrollobjekt är den eller det som är föremål för kontroll och kan vara en aktör, ett djur eller en vara.

kontrollpunkter: Med kontrollpunkter menas i denna vägledning de olika moment som ska ingå i den offentliga kontrollen.

*dokumentkontroll*¹⁰: undersökning av de officiella intyg, officiella attesteringar och andra dokument, inbegripet handelsdokument, som ska åtfölja sändningen.

*djur*¹¹: ryggradsdjur och ryggradslösa djur.

*vattenlevande djur*¹²: djur i alla levnadsstadier, inklusive ägg, mjölke och könsceller, av

- fisk som tillhör överklassen *Agnatha* och klasserna *Chondrichthyes*, *Sarcopterygii* och *Actinopterygii*,
- vattenlevande blötdjur som tillhör stammen *Mollusca*,
- vattenlevande kräftdjur som tillhör understammen *Crustacea*.

*hållna djur*¹³: djur som hålls av människor, inbegripet, när det gäller vattenlevande djur, vattenbruksdjur.

*vattenbruk*¹⁴: hållning av vattenlevande djur, där djuren förblir en eller flera fysiska eller juridiska personers egendom under uppfödningen eller odlingen och fram till och med upptagningen, utom då vilda vattenlevande djur tas upp eller fångas för att användas som livsmedel och därefter tillfälligt hålls utan utfodring i väntan på slakt.

*vattenbruksdjur*¹⁵: alla vattenlevande djur som är föremål för vattenbruk.

*vilda djur*¹⁶: djur som inte är hållna djur.

*sjukdom*¹⁷: förekomst av infektioner och angrepp hos djur, med eller utan kliniska eller *patologiska manifestationer*, vilka orsakas av ett eller flera sjukdomsagens.

¹⁰ Art. 3.41 i förordning (EU) 2017/625.

¹¹ Art. 4.1 i förordning (EU) 2016/429.

¹² Art. 4.3 i förordning (EU) 2016/429.

¹³ Art. 4.5 i förordning (EU) 2016/429.

¹⁴ Art. 4.6 i förordning (EU) 2016/429.

¹⁵ Art. 4.7 i förordning (EU) 2016/429.

¹⁶ Art. 4.8 i förordning (EU) 2016/429.

¹⁷ Art. 4.16 i förordning (EU) 2016/429.

*sjukdomsagens*¹⁸: patogen som kan överföras till djur eller till människor och som kan ge upphov till sjukdomar hos djur.

förtecknade sjukdomar: sjukdomar som förtecknas i bilagan till kommissionens delegerade förordning (EU) 2018/1629 av den 25 juli 2018 om ändring av förteckningen över sjukdomar i bilaga II till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag").

*sjukdomsprofil*¹⁹: kriterierna för en sjukdom enligt artikel 7 a.

förtecknade arter: en djurart eller grupp av djurarter och smittbärande arter som förtecknas i enlighet bilagan till kommissionens delegerade förordning (EU) 2018/1882 av den 3 december 2018 om tillämpningen av vissa bestämmelser om förebyggande och bekämpning av sjukdom för kategorier av förtecknade sjukdomar och om fastställande av en förteckning över djurarter och grupper av djurarter som utgör en betydande risk för spridning av dessa förtecknade sjukdomar.

vektorarter: arter som förtecknas i fjärde kolumnen i tabellen i bilagan till förordning (EU) 2018/1882. I förordning (EU) 2018/1882 används smittbärande art istället för vektorart.

mottaglig art: en djurart eller grupp av djurarter som förtecknas i tredje kolumnen i tabellen i bilagan till förordning (EU) 2018/1882.

*fara*²⁰: en sjukdomsagens, eller ett tillstånd, hos ett djur eller en produkt som kan ha en negativ effekt på människors eller djurs hälsa.

*risk*²¹: sannolikheten för att en negativ effekt på människors eller djurs hälsa uppstår och den sannolika omfattningen av de biologiska och ekonomiska konsekvenserna av en sådan negativ effekt.

*biosäkerhet*²²: summan av hanteringsåtgärder och fysiska åtgärder för att minska risken för att sjukdomar introduceras, utvecklas och sprids till, från och inom

- en djurpopulation, eller
- en anläggning, en zon, en anläggningskrets, ett transportmedel eller någon annan lokal, fastighet eller plats.

¹⁸ Art. 4.17 i förordning (EU) 2016/429.

¹⁹ Art. 4.19 i förordning (EU) 2016/429.

²⁰ Art. 4.21 i förordning (EU) 2016/429.

²¹ Art. 4.22 i förordning (EU) 2016/429.

²² Art. 4.23 i förordning (EU) 2016/429.

*aktör*²³: varje fysisk eller juridisk person som ansvarar för djur eller produkter, även för en begränsad tidsperiod, med undantag av sällskapsdjurshållare och veterinärer.

*transportör*²⁴: en aktör som transporterar djur för egen räkning eller för tredje parts räkning.

*anläggning*²⁵: en fastighet, byggnad eller vid utedrift miljö eller plats där djur eller avelsmaterial hålls på tillfällig eller permanent basis, med undantag av

- hushåll där sällskapsdjur hålls,
- veterinärmottagningar eller veterinärkliniker.

*produkter av animaliskt ursprung*²⁶:

- livsmedel av animaliskt ursprung, inklusive honung och blod,
- levande tvåskaliga blötdjur, levande tagghudingar, levande manteldjur och levande marina snäckor avsedda att användas som livsmedel, och
- andra djur än de som avses i led b avsedda att beredas i syfte att levereras levande till konsumenten.

*framställda produkter*²⁷: produkter som framställts genom en eller flera behandlingar, omvandlingar eller steg i bearbetningen av animaliska biprodukter.

*produkter*²⁸:

- avelsmaterial,
- produkter av animaliskt ursprung,
- animaliska biprodukter och framställda produkter.

*hälsostatus*²⁹: sjukdomsstatus vad gäller förtecknade sjukdomar som är relevanta för en viss förtecknad art med avseende på

- ett djur,
- djuren i

²³ Art. 4.24 i förordning (EU) 2016/429.

²⁴ Art. 4.25 i förordning (EU) 2016/429.

²⁵ Art. 4.27 i förordning (EU) 2016/429.

²⁶ Art. 4.29 i förordning (EU) 2016/429.

²⁷ Art. 4.30 i förordning (EU) 2016/429.

²⁸ Art. 4.31 i förordning (EU) 2016/429.

²⁹ Art. 4.34 i förordning (EU) 2016/429.

- en epidemiologisk enhet,
- en anläggning,
- en zon,
- en anläggningskrets,
- en medlemsstat,
- ett tredjeland eller territorium.

zon³⁰:

- för vattenlevande djur, ett sammanhängande hydrologiskt system med en bestämd hälsostatus vad gäller en specifik sjukdom eller specifika sjukdomar, vilket bildar
 - ett helt avrinningsområde från källan till mynningen eller sjön,
 - fler än ett avrinningsområde,
 - en del av ett avrinningsområde från källan till en barriär som förhindrar introduktion av en specifik sjukdom eller specifika sjukdomar,
 - en del av ett kustområde med en exakt geografisk avgränsning, eller
 - en flodmynning med en exakt geografisk avgränsning.

*avrinningsområde*³¹: ett land- eller flodområde med naturliga avgränsningar, såsom höjder eller berg, dit allt vatten rinner.

*anläggningskrets*³²: en subpopulation av djur i en eller flera anläggningar och, när det gäller vattenlevande djur, en eller flera vattenbruksanläggningar, med ett gemensamt system för biosäkerhet och med en bestämd hälsostatus vad gäller en specifik sjukdom eller specifika sjukdomar som är föremål för lämpliga åtgärder för övervakning, sjukdomsbekämpning och biosäkerhet.

*karantän*³³: isolering av djur, så att de inte har någon direkt eller indirekt kontakt med djur utanför den epidemiologiska enheten, för att säkerställa att en eller flera fastställda sjukdomar inte sprids medan de isolerade djuren observeras under en fastställd tidsperiod och vid behov genomgår testning och behandling.

*avgränsad anläggning*³⁴: en permanent, geografiskt begränsad anläggning som inrättats på frivillig grund och som godkänts för förflyttningar av djur

³⁰ Art. 4.35 i förordning (EU) 2016/429.

³¹ Art. 4.36 i förordning (EU) 2016/429.

³² Art. 4.37 i förordning (EU) 2016/429.

³³ Art. 4.38 i förordning (EU) 2016/429.

³⁴ Art. 4.48 i förordning (EU) 2016/429.

- som hålls eller föds upp för utställningar, utbildning, bevarande av arter eller forskning,
- som hålls avgränsade och åtskilda från den omgivande miljön, och
- som är föremål för djurhälsoåtgärder avseende övervakning och biosäkerhet.

*uppehållsperiod*³⁵: den minimitid som krävs för att säkerställa att ett djur som har förts in i en anläggning inte har lägre hälsostatus än den som gäller för djuren på anläggningen.

*livsmedelsanläggning för sjukdomsbekämpning av vattenlevande djur*³⁶: ett livsmedelsföretag som är godkänt i enlighet med artikel 179.

*officiell veterinär*³⁷: en veterinär som auktoriserats av den behöriga myndigheten och har lämpliga kvalifikationer för att bedriva offentlig verksamhet enligt denna förordning.

*behörig myndighet*³⁸: den centrala veterinära myndighet i en medlemsstat som ansvarar för att organisera offentliga kontroller och annan offentlig verksamhet enligt denna förordning eller annan myndighet till vilken sådant ansvar har delegerats.

*extensiv damm*³⁹: traditionell damm eller lagun, som är naturlig eller konstgjord, där födokällan för de djur som hålls i dessa dammar eller laguner är naturlig, utom i exceptionella fall, och där det inte vidtas några åtgärder för att öka produktionen utöver miljöns naturliga kapacitet.

*reningsanläggning*⁴⁰: anläggning med tank, försörjd med rent havsvatten, i vilken blötdjur placeras under den tid som krävs för att reducera kontaminering så att blötdjuren blir tjänliga som livsmedel.

*leveranscentral*⁴¹: anläggning, på land eller på kusten, avsedd för mottagning, konditionering, tvättning, rengöring⁴², storlekssortering och förpackning av blötdjur avsedda att användas som livsmedel.

³⁵ Art. 4.50 i förordning (EU) 2016/429.

³⁶ Art. 4.52 i förordning (EU) 2016/429.

³⁷ Art. 4.53 i förordning (EU) 2016/429.

³⁸ Art. 4.55 i förordning (EU) 2016/429.

³⁹ Art. 2.1 i förordning (EU) 2020/691.

⁴⁰ Art. 2.2 i förordning (EU) 2020/691.

⁴¹ Art. 2.3 i förordning (EU) 2020/691.

⁴² I den svenska versionen av förordningen har både orden "cleaning" och "purification" har översatts med "rening". Det skapar en otydlighet vad gäller skillnaderna på en leveranscentral

*återutläggningsområde*⁴³: varje område av sötvatten, hav, flodmynning eller lagun med klart markerade gränser, angivna med bojar, stolpar eller annan fast anordning, och som används uteslutande för naturlig rening av blötdjur.

*isolering*⁴⁴: när vattenbruksdjur hålls på en vattenbruksanläggning där de inte kommer i kontakt med några andra arter av vattenlevande djur vare sig direkt genom samma livsmiljö eller indirekt genom vattenförsörjningen.

*sluten anläggning*⁴⁵: vattenbruksanläggning där utgåendevattnet genomgår en behandling som kan inaktivera agens som orsakar förtecknade sjukdomar eller nya sjukdomar innan det släpps ut i öppet vatten.

*öppen anläggning*⁴⁶: vattenbruksanläggning där utgåendevattnet släpps ut direkt i öppet vatten utan behandling för att inaktivera agens som orsakar förtecknade sjukdomar eller nya sjukdomar.

*epidemiologiskt område*⁴⁷: avgränsat område där de vattenlevande djuren har samma hälsostatus och exponeras för samma risk att drabbas av en förtecknad sjukdom eller en ny sjukdom.

*biosäkerhetsplan*⁴⁸: dokumenterad plan som identifierar hur ett sjukdomsagens kan ta sig in i en vattenbruksanläggning, spridas inom den och överförs från den; den tar hänsyn till anläggningens särskilda karaktär och identifierar åtgärder som minskar de biosäkerhetsrisker som konstaterats.

onormal dödlighet: dödlighet som överstiger den förväntade dödligheten för aktuell djurkategori och aktuell anläggning.

*sjukdom i kategori A*⁴⁹: förtecknade sjukdomar som normalt inte förekommer inom unionen och för vilka omedelbara utrotningsåtgärder ska vidtas så snart de påvisas, i enlighet med artikel 9.1 a i förordning (EU) 2016/429.

*sjukdom i kategori C*⁵⁰: förtecknade sjukdomar som har relevans för vissa medlemsstater och för vilka åtgärder behövs för att förhindra spridning till delar av

och en reningsanläggning. Vi frångår därför den officiella översättningen och översätter ordet ”cleaning” med ”rengöring”.

⁴³ Art. 2.4 i förordning (EU) 2020/691.

⁴⁴ Art. 2.5 i förordning (EU) 2020/691.

⁴⁵ Art. 2.6 i förordning (EU) 2020/691.

⁴⁶ Art. 2.7 i förordning (EU) 2020/691.

⁴⁷ Art. 2.8 i förordning (EU) 2020/691.

⁴⁸ Art. 2.9 i förordning (EU) 2020/691.

⁴⁹ Art 1.1 i förordning (EU) 2018/1882.

⁵⁰ Art 1.3 i förordning (EU) 2018/1882.

unionen som är officiellt sjukdomsfria eller har utrotningsprogram för den berörda förtecknade sjukdomen, i enlighet med artikel 9.1 c i förordning (EU) 2016/429.

sjukdom i kategori D⁵¹: förtecknade sjukdomar för vilka åtgärder är nödvändiga för att förhindra spridning i samband med införsel till unionen eller förflyttningar mellan medlemsstaterna, i enlighet med artikel 9.1 d i förordning (EU) 2016/429,

sjukdom i kategori E⁵²: förtecknade sjukdomar för vilka det finns ett behov av övervakning inom unionen, i enlighet med artikel 9.1 e i förordning (EU) 2016/429,

åtgärdssjukdom⁵³: sjukdom som kan överföras mellan djur eller mellan djur och människor och som tillhör någon av följande kategorier:

1. A-, B- och C-sjukdomar.
2. Sjukdomar som ska bekämpas enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001.
3. Sjukdomar som ska bekämpas med stöd av epizootilagen (1999:657).
4. Sjukdomar som ska bekämpas med stöd av lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

Åtgärdssjukdomarna framgår av bilagan till SJVFS 2023:15.

4 Tillämplig lagstiftning

Nedan listas tillämplig lagstiftning som finns omnämnd i denna vägledning eller som vägledningen bygger på. Det finns ytterligare författningar som aktörerna berörs av men som inte ingår i kontrollen av vattenbruksanläggningar. För sådana författningar hänvisas till webbsidorna om kommersiell verksamhet med vattenlevande djur. Lagstiftningen återfinns på den undersida som handlar om det område som respektive författningen innehåller bestämmelser om.

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr

⁵¹ Art 1.4 i förordning (EU) 2018/1882.

⁵² Art 1.5 i förordning (EU) 2018/1882.

⁵³ 1 kap. 4 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2023:15) om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar.

882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag").
- Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/1882 av den 3 december 2018 om tillämpningen av vissa bestämmelser om förebyggande och bekämpning av sjukdom för kategorier av förtecknade sjukdomar och om fastställande av en förteckning över djurarter och grupper av djurarter som utgör en betydande risk för spridning av dessa förtecknade sjukdomar.
- Kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/689 av den 17 december 2019 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser om övervakning, utrotningsprogram och sjukdomsfri status för vissa förtecknade sjukdomar och nya sjukdomar.
- Kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/691 av den 30 januari 2020 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser för vattenbruksanläggningar och transportörer av vattenlevande djur.
- Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2021/260 av den 11 februari 2021 om godkännande av nationella åtgärder för att begränsa effekterna av vissa sjukdomar hos vattenlevande djur i enlighet med artikel 226.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 och om upphävande av kommissionens beslut 2010/221/EU.
- Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2021/620 av den 15 april 2021 om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller godkännande av sjukdomsfri status och status som icke-vaccinerande för vissa medlemsstater eller zoner eller anläggningskretsar däri med avseende på vissa förtecknade sjukdomar och godkännande av program för utrotning av dessa förtecknade sjukdomar.
- Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/160 av den 4 februari 2022 om fastställande av enhetliga minimifrekvenser för viss offentlig kontroll för att verifiera efterlevnaden av unionens djurhälsokrav i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 och om upphävande av förordningarna (EG) nr 1082/2003 och (EG) nr 1505/2006.
- Kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/671 av den 4 februari 2022 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 vad gäller särskilda bestämmelser om behöriga myndigheters offentliga kontroll av djur, produkter av animaliskt ursprung och avelsmaterial och om uppföljningsåtgärder som de behöriga myndigheterna ska vidta vid bristande

efterlevnad av bestämmelserna för identifiering och registrering av nötkreatur, får och getter eller vid bristande efterlevnad under transitering av vissa nötkreatur genom unionen samt om upphävande av kommissionens förordning (EG) nr 494/98.

- Lag (2006:806) om provtagning på djur, m.m.
- Förordning (2006:815) om provtagning på djur, m.m.
- Lag (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.
- Förordning (2006:816) om kontroll av husdjur, m.m.
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen (*saknr K12*).
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa (*saknr JK3*).
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2024:6) om åtgärder för att förebygga och hindra spridning av bakteriell njurinflammation (BKD) hos vattenlevande djur (*saknr K134*).
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2023:15) om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar (*saknr K3*).

Det finns hygienregler i Jordbruksverkets föreskrifter med veterinärt saknummer K112⁵⁴ som är tillämpliga på vattenbruksanläggningar. Hygienreglerna överlappar delvis biosäkerhetskraven i djurhälsoförordningen. Länsstyrelserna är kontrollmyndighet för regelefterlevnaden i K112.

5 Ansvarsfördelning inom kontrollområdet samt övervakningen av djurhälsa

5.1 Beskrivning av Jordbruksverkets ansvar

Jordbruksverket är den behöriga myndigheten och är utpekad som ansvarig för den offentliga kontrollen för djurhälsa inom vattenbruk. Jordbruksverket är också ansvarig för övervakningen.⁵⁵

Djuravdelningen är sakkunnig avdelning, det vill säga står för expertkunskap om lagstiftningen på området. Djurhälsoenheten beslutar bland annat om godkännande

⁵⁴ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2013:14) om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien m.m. för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen. Veterinärt sak-nummer K112.

⁵⁵ 9 § förordning (2006:816) om kontroll av husdjur, m.m. samt 10 och 12 §§ förordning (2006:815) om provtagning på djur, m.m.

av vattenbruksanläggningar⁵⁶. Djurhälsoenheten är s.k. sakenhet och ska ge råd, stöd och vägledning. Sakenheten har ansvar för vägledning för den offentliga kontrollen samt för vägledning för djurhälsoövervakning vid vattenbruksanläggningar. Denna vägledning ska bidra till att den offentliga kontrollen och övervakningen har god kvalitet och är verkningsfull, dvs. att syftet med lagstiftningen uppnås. Djurhälsoenheten ska ge vägledning på en övergripande nivå, men inte ge råd i enskilda ärenden. Djurhälsoenheten har även ett ansvar att verifiera kontrollen tillsammans med djurkontrollenheten.

Djurkontrollenheten är den enhet som har ansvar för den offentliga kontrollen och övervakningen. Ansvaret för hur den offentliga kontrollen och övervakningen genomförs ligger fullt ut på djurkontrollenheten. Kontrollmyndigheten ansvarar att kontrollen är av god kvalitet och är verkningsfull.

Det är viktigt att kontrollen är oberoende och självständig, dvs. hålls åtskild från regelgivning, tillståndsgivning, rådgivning och utbildning till aktörerna.

Djurinförselenheten är sakenhet för avgränsade anläggningar och prövar godkännanden av sådana anläggningar samt har ansvar för vägledning inom den offentliga kontrollen.

Stöd- och samordningsenheten på djuravdelningen ansvarar huvudsakligen för samordning av:

- Årliga rapporten (samordnar rapportering, samt framtagandet av texter till rapporten)
- Nationella kontrollplanen (samordnar produktion av texter, framtagande av mål, kontakter med SLV etc.), och
- Santé F-revisionerna (samordnar hela revisionsprocessen).

Smittbekämpningsenheten på djuravdelningen ansvarar för bekämpning av smittor.

Djurregisterenheten ansvarar för registret över vattenbruksanläggningar inklusive begäran om utlämnande av uppgifter från registret.

5.2 Övergripande beskrivning av övriga myndigheters ansvar

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) ansvarar för frågor kring diagnostikmetodik, analyser av prover, provsvar och riskvärderingar.⁵⁷

⁵⁷ Förordning (2009:1394) med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt.

SVA har bidragit med yttranden kring berörd population för övervakning av en viss sjukdom, vilka används som underlag vid sakenhetens arbete med att definiera vilken provtagning som ska göras i övervakningen.

6 Kontrollobjekten och deras verksamhet

Kontrollobjekt i den offentliga kontrollen är vattenbruksanläggningar⁵⁸, och benämns i EU:s djurhälsoförfordning till exempel som:

- Vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur hålls i syfte att flyttas därifrån antingen levande eller som livsmedel (dvs. produkter av animaliskt ursprung från vattenbruksdjur).⁵⁹
- Grupp av vattenbruksanläggningar⁶⁰ där vattenbruksdjur hålls i syfte att flyttas därifrån antingen levande eller som produkter av animaliskt ursprung från vattenbruksdjur.⁶¹
- Livsmedelsanläggningar för sjukdomsbekämpning hos vattenlevande djur.⁶²
- Reningsanläggningar.⁶³
- Leveranscentraler.⁶⁴
- Återutläggningsområden.⁶⁵
- Karantänsanläggningar för vattenbruksdjur.⁶⁶
- Vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur av förtecknade arter som är vektorer hålls isolerade till dess att de inte längre anses vara vektorer.⁶⁷
- Vattenbruksanläggningar som är slutna anläggningar där vattenbruksdjur hålls för prydadsändamål och där mönstren för förflyttning utgör en betydande sjukdomsrisk.⁶⁸

⁵⁸ Art. 172 och 176 i förordning (EU) 2016/429.

⁵⁹ Art. 7 i förordning (EU) 2020/691.

⁶⁰ Art. 177 i förordning (EU) 2016/429.

⁶¹ Art. 8 i förordning (EU) 2020/691.

⁶² Art. 11 i förordning (EU) 2020/691. I förordning (EU) 2016/429 har i definitioner i artikel 4.52 ”sjukdomskontroll av” ändrats till ”sjukdomsbekämpning hos”. I denna vägledning används begreppet från förordning (EU) 2016/429 eftersom denna är den överordnande EU-förordningen samt för att det ska bli konsekvent i denna vägledning, även om förordning (EU) 2020/691 ännu inte ändrats.

⁶³ Art. 12 i förordning (EU) 2020/691.

⁶⁴ Art. 13 i förordning (EU) 2020/691.

⁶⁵ Art. 14 i förordning (EU) 2020/691.

⁶⁶ Art 15 i förordning (EU) 2020/691.

⁶⁷ Art 16 i förordning (EU) 2020/691.

⁶⁸ Art 17 i förordning (EU) 2020/691.

- Vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur hålls för prydnadsändamål i öppna anläggningar.⁶⁹
- Fartyg eller andra mobila lokaler där vattenbruksdjur hålls tillfälligt för att behandlas eller genomgå andra förfaranden som används i djurhållningen.⁷⁰

Dessa anläggningar ska vara registrerade i det registret som finns hos Jordbruksverket.⁷¹

De vanligaste typerna av vattenbruksanläggningar som ska ha offentlig kontroll, där de två senare är undergrupper av den första, är:

- **Vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur hålls i syfte att flyttas därifrån antingen levande eller som livsmedel (produkter av animaliskt ursprung från vattenbruksdjur).**⁷² Här ingår produktion av konsumtionsfisk, sättfiskproduktion, kompensationsodling samt odling av blötdjur eller kräftdjur. Godkännande krävs, såvida anläggningen inte är av någon av de undergrupper där det framgår nedan att endast registrering är tillräcklig. Anläggningar som har fått odlingstillstånd före ikraftträdande av EU:s djurhälsoförfordning anses tills vidare ha ett godkännande. Anläggningar som startat verksamhet efter EU:s djurhälsoförfordning ikraftträdande ska ansöka hos Jordbruksverket för att få ett beslut om godkännande. Besiktning på plats ingår i handläggningen av ansökan om godkännande.
- **Vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur hålls tillfälligt enbart för utsättning i naturen.** I begreppet ”Enbart för utsättning i naturen” ingår enligt den tolkning vi gjort två undergrupper av verksamheter:
 - Anläggningar där djur hålls tillfälligt innan utsättning i samma vatten. Detta kan vara sportfiskeföreningar som köper djur och håller på sin anläggning för att lite senare sätta ut i sina sportfiskedammar, om de är i samma vatten.
 - Anläggningar där djur sätts ut i samma vatten som de kom från. Djuren ska tas från ett vattenområde till anläggningen ifråga och deras avkomma sätts åter ut i samma vatten. Detta kan även inrymma djur för uppvisning eller för forskning i form av t.ex. beteendestudier.

⁶⁹ Art 18 i förordning (EU) 2020/691.

⁷⁰ Art 19 i förordning (EU) 2020/691.

⁷¹ Art. 185 i förordning (EU) 2016/429.

⁷² Art. 7 i förordning (EU) 2020/691.

Observera att dessa två undergrupper av verksamheter inte får förväxlas med kompensationsodlingar eller sättfiskanläggningar. Utsättningen måste ske i Sverige. Endast registrering krävs för denna anläggningstyp.⁷³

- **Extensiva dammar där vattenbruksdjur hålls för direkt användning som livsmedel eller för utsättning i naturen.** För att dammen ska klassas som extensiv får ingen utfodring ske utan djuren ska äta den naturliga födan i dammen.⁷⁴ Endast registrering krävs för denna anläggningstyp.⁷⁵

Vattenbruksanläggningar som inte utgör någon betydande risk och som producerar små mängder vattenbruksdjur i leveranssyfte, för användning som livsmedel, antingen direkt till slutkonsumenter, eller till lokala detaljhandelsföretag som levererar direkt till slutkonsumenter kan undantas från godkännandekravet enligt artikel 176.2 a i EU:s djurhälsoförordning. När så skett finns en notering om detta i vattenbruksregistret. Efter samråd med SVA har vi satt gränsen på vad som är små mängder till kapaciteten 0,5 ton. Kapacitet avser mängden djur som kan hållas vid ett och samma tillfälle.

Dammar och andra anläggningar där populationen av vattenlevande djur endast hålls för sportfiskeändamål genom utsättning av vattenbruksdjur och där dessa djur är avskilda och inte kan rymma kan undantas från godkännandekravet enligt artikel 176.2 b i EU:s djurhälsoförordning. När så skett finns en notering om detta i vattenbruksregistret.

Den nya lagstiftningen tillåter inte att s.k. vilande eller kallställda anläggningar hanteras på det sätt de gjort tills nu. För att en anläggning ska vara registrerad i vattenbruksregistret och behålla sitt godkännande omfattas den av reglerna kring journalföring med mera, även om anläggningen inte bedriver verksamhet för tillfället. Offentlig kontroll är därför aktuell även på vilande anläggningar, där det ska kontrolleras att system och rutiner för journalföring och biosäkerhetsplan finns på plats. Alternativet är att anläggningen ifråga släpper sitt godkännande och sin registrering och låter avregistrera anläggningen. Anläggningen måste då godkännas på nytt om verksamheten ska startas upp igen, vilket kräver en prövning mot kraven i lagstiftningen inklusive besiktning av anläggningen.

Vissa vattenbruksanläggningar håller inga förtecknade arter. Det finns inget undantag från godkännandekravet på grund av att inga förtecknade arter hålls.⁷⁶ Exempel på anläggningar utan förtecknade arter är sådana där det enbart hålls t.ex.

⁷³ Art. 3.1.a i förordning (EU) 2020/691.

⁷⁴ Art. 2.1 i förordning (EU) 2020/691.

⁷⁵ Art. 3.1.b i förordning (EU) 2020/691.

⁷⁶ För tillägg om vad som tillämpas för slutna anläggningar där djur för prydnadsändamål hålls, se avsnitt 12.6.1 och 12.6.2.

blåmussla eller stör. Båda dessa arter var tidigare förtecknade men avlistades genom en uppdatering i lagstiftningen.

Riskbaserad övervakning ska genomföras på vissa godkända anläggningar. Typer av vattenbruksanläggningar som ska ha riskbaserad övervakning:

- vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur hålls i syfte att flyttas därför antingen levande eller som produkter av animaliskt ursprung från vattenbruksdjur,
- grupper av vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur hålls i syfte att flyttas därför antingen levande eller som produkter av animaliskt ursprung från vattenbruksdjur,
- vattenbruksanläggningar som är slutna anläggningar där vattenbruksdjur hålls för prydnadsändamål och där mönstren för förflyttning utgör en betydande sjukdomsrisk, och
- vattenbruksanläggningar som är öppna anläggningar där vattenbruksdjur hålls för prydnadsändamål.⁷⁷

Detta betyder att alla typer av anläggningar som ska ha offentlig kontroll inte behöver ha riskbaserad övervakning eller djurhälsobesök med provtagning.

7 Riskanalys för offentlig kontroll och övervakning

Djurkontrollenheten ska riskklassificera varje anläggning. Denna klassificering behöver inte ske årligen utan bara när det har skett en förändring på anläggningen som påverkar anläggningens riskklass. Riskklassningen görs enligt den modell som beskrivs i avsnitt 7.1 och är grund för såväl offentlig kontroll som övervakning.

7.1 Riskklassmodell

En ny riskklassmodell⁷⁸ används från och med 2022 för att klassa anläggningarna i kategorierna hög, medelhög eller låg risk.

Denna riskklassmodell baseras på kraven i EU:s djurhälsoförfordning och omfattar alla registrerade vattenbruksanläggningar.

I EU:s djurhälsoförfordning finns 12 olika parametrar angivna som ska beaktas vid riskanalysen.⁷⁹ Dessa är

1. Möjlig direkt spridning av patogener via vatten.
2. Förflyttningar av vattenbruksdjur.

⁷⁷ Bilaga II, del 1 i förordning (EU) 2020/691.

⁷⁸ Riskklassmodellen fastställdes den 3 december 2021, dnr 6.2.17-20969/2021.

⁷⁹ Bilaga VI, del I, kap. 2 i förordning (EU) 2020/689.

3. Produktionstyp.
4. Arter av hållna vattenbruksdjur.
5. Biosäkerhetssystem, inklusive personalens kompetens och utbildning.
6. Vattenbruks- och bearbetningsanläggningarnas täthet i området kring den aktuella anläggningen.
7. Närhet till anläggningar med lägre hälsostatus än den aktuella anläggningen.
8. Sjukdomshistorik på den aktuella anläggningen och andra lokala anläggningar.
9. Förekomst av vilda vattenlevande djur som är smittade i området kring den aktuella anläggningen.
10. Den risk människors verksamhet i närheten av den aktuella anläggningen utgör, t.ex. fiske, förekomst av transportleder, hamnar där barlastvatten byts.
11. Tillträde till den aktuella anläggningen för rovdjur som kan orsaka sjukdomsspridning.
12. Anläggningens tidigare efterlevnad av den behöriga myndighetens krav.

De olika parametrarna har samtliga beaktats vid arbetet med riskklassmodellen, men har utifrån karaktären getts olika stor tyngd för den slutliga riskklassen.

Enligt kontrollförordningen ska vid riskbaserad kontroll hänsyn tas till följande:⁸⁰

- Identifierade risker som är förbundna med
 - djur,
 - verksamheter som står under aktörernas kontroll,
 - den plats där aktörerna bedriver sin verksamhet.
- Djurhälsa.
- Aktörernas tidigare resultat vid offentlig kontroll som de varit föremål för och deras efterlevnad av bestämmelser om djurhälsokrav.
- Tillförlitligheten hos och resultatet av de egenkontroller som aktörerna utfört, eller som tredje part utfört på deras begäran, inklusive privata kvalitetssäkringssystem där så är lämpligt, för att säkerställa att bestämmelser om djurhälsokrav.
- Information som skulle kunna tyda på bristande efterlevnad av bestämmelserna om djurhälsokrav.⁸¹

Målen för arbetet har varit att modellen ska leva upp till kraven i EU:s kontrollförordning och EU:s djurhälsoförordning, samt vara enkel att tillämpa.

⁸⁰ Art. 9.1 i förordning (EU) 2017/625.

⁸¹ Art. 9.1 i förordning (EU) 2017/625.

Arbetet med riskklassmodellen har skett i samarbete mellan djurhälsoenheten, djurkontrollenheten och SVA. Modellen utgår från anläggningarnas verksamhet enligt registrering i CVR2. För riskklassningen har risken för s.k. förtecknade sjukdomar beaktats. Under 2022 gjordes en anpassning så att vissa mindre verksamheter får lägre kontrollfrekvens genom att de undantas från godkännandekravet. Detta gör att de även undantas från den övervakning som görs av godkända anläggningar. Den anpassning av kontrollfrekvensen som var tänkt att göras under 2022 utifrån erfarenhet har integrerats i denna vägledning, se avsnitt 7.1.2.1 samt 10.1.

Modellen utgår från uppgifter i Jordbruksverkets vattenbruksregister (CVR2), vilket kompletterats med flera nya uppgifter på grund av kraven i EU:s djurhälsolagstiftning. Ett bra resultat vid klassningen förutsätter därför att företaget registrerat korrekta och kompletta uppgifter i CVR2.

7.1.1 Matriser för riskklassning utifrån registrerade uppgifter om verksamheten

Vilken risk från 1-9 som en anläggning får utifrån verksamheten man bedriver framgår av bilaga 2, som finns i slutet av denna vägledning. Om anläggningen, efter eventuell justering i de fall den är av en riskhöjande eller risksänkande undertyp, har risknivå 1-3 bedöms den ha hög risk, om den har risknivå 4-6 bedöms den ha medelnivå på risk och om den har risknivå 7 eller högre bedöms den ha låg risk.

Om en art är förtecknad eller inte, och därmed om riskreducering/höjning jämfört med genererad risknivå ska medges, framgår av kommissionens genomförandebeslut (EU) 2021/260⁸² och genomförandeförordning (EU) 2018/1882⁸³. (I bilaga II i genomförandebeslut (EU) 2021/260 listas sjukdomarna BKD och IPN.) En excelfil över förtecknade arter kan dras fram ur vattenbruksregistret och ligger som bilaga 3 till denna vägledning.

När det i bilaga 2 med risknivåer anges ”arter som är mottagliga för förtecknade sjukdomar” betyder det i praktiken ”arter som är mottagliga eller smittbärande enligt kolumn D eller E i grunddatafil arter i CVR2”, se bilaga 3. För klassningen spelar det ingen roll om det är mottaglig eller smittbärande art.

⁸² Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2021/260 av den 11 februari 2021 om godkännande av nationella åtgärder för att begränsa effekterna av vissa sjukdomar hos vattenlevande djur i enlighet med artikel 226.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 och om upphävande av kommissionens beslut 2010/221/EU

⁸³ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/1882 av den 3 december 2018 om tillämpningen av vissa bestämmelser om förebyggande och bekämpning av sjukdom för kategorier av förtecknade sjukdomar och om fastställande av en förteckning över djurarter och grupper av djurarter som utgör en betydande risk för spridning av dessa förtecknade sjukdomar.

I vissa fall har SVA bedömt att en art är mottaglig för en viss sjukdom, trots att den inte är mottaglig eller smittbärande enligt EU:s djurhälsoförfordning. En sådan art anges i CVR2 och hanteras i riskklassmodellen som mottaglig eller smittbärande art. De arter detta gäller är i bilaga 3 försedda med en asterisk. Tabellen är uppdaterad enligt det yttrande⁸⁴ SVA gett om vilka arter detta är.

Kommissionen har fastställt minimifrekvensen för officiell kontroll av efterlevnad av bestämmelserna i EU:s djurhälsoförfordning för godkända anläggningar med låg, medel respektive hög risk.⁸⁵ Här framgår att behörig myndighet ska utföra offentlig kontroll, särskilt inspektioner, av vattenbruksdjur och av de villkor under vilka dessa djur hålls på vissa godkända vattenbruksanläggningar och godkända grupper av vattenbruksanläggningar som finns på deras territorium. ”Vissa” inbegriper vattenbruksanläggningar och grupper av vattenbruksanläggningar som håller förtecknade arter samt, i de fall de har klassats som hög risk, vattenbruksanläggningar och grupper av vattenbruksanläggningar som håller icke-förtecknade arter eller vektorarter som inte har varit i kontakt med mottagliga arter.⁸⁶

För registrerade anläggningar utan godkännandekrav finns ingen sådan nivå satt. Det är rimligt att anläggningar som endast behöver registrering får kontroll med lägre frekvens än anläggningar i samma riskklass (låg risk) som behöver godkännande. För anläggningar utan godkännandekrav tillämpas därför kontrollfrekvensen var sjätte år. Undantaget är om en anläggning utan godkännandekrav tillfälligt har placerats i riskklass hög risk på grund av påvisad smitta. I dessa fall ska anläggningen ha kontroll med samma frekvens som gäller godkända anläggningar i riskklass hög risk.

Djurkontrollenheten har tagit fram en rutin för hur modellen ska tillämpas, som heter Jordbruksverkets rutin för beslut av riskklass.

7.1.2 Anpassning av riskklass utifrån misstanke om smitta, erfarenhet vid tidigare kontroll eller egenkontroll

Nedan beskrivs olika parametrar som påverkar riskklassen.

⁸⁴Yttrande från SVA daterat 25 maj 2022, med dnr 6.2.17-09632/2022.

⁸⁵ Art. 5 i förordning (EU) 2022/160.

⁸⁶ Vad som avses med ”vissa godkända anläggningar” framgår vid en läsning av kraven i del 1 b i bilaga II i förordning 2020/691, jämförd med fjärde kolumnen i tabellen i bilagan till förordning (EU) 2018/1882 samt i kombination med del I, kapitel 1, punkt 1.2, i bilaga VI i förordning (EU) 2020/689 och artikel 5 i förordning (EU) 2022/160.

7.1.2.1 Bristande regelefterlevnad kan påverka riskklassen

I vissa situationer med bristande efterlevnad kan anläggningen, utöver den uppföljning som görs i anslutning till kontrollen, placeras i en högre riskklass med motiveringen erfarenhet vid kontroll. Detta gäller t.ex. vid

- upprepad förekomst av en allvarlig avvikelse, minst två kontroller
- förekomst av fusk

Det krävs alltid en bedömning av den specifika situationen för avgörande av om riskklass ska justeras med erfarenhet som grund och hur mycket riskklassen ska justeras. Erfarenhet på en aktuell anläggning kan endast påverka så att risken klassas som högre men kan aldrig ge en sänkt kontrollfrekvens jämfört med vad som gäller enligt riskklassmodellen.

Läs mer om åtgärder vid påvisade brister i kontrollen under avsnitt 10.

7.1.2.2 Anläggningar med påvisad förekomst av förtecknade sjukdomar eller andra sjukdomar som Sverige har nationella åtgärder för klassas som hög risk i två år.

Om en smitta påvisas på en anläggning, ska anläggning placeras i högsta riskklass under tiden som anläggningen omfattas av beslut om restriktioner eller spärrförklaring. Efter att en anläggning har återförklarats sjukdomsfri från förtecknad sjukdom ska bilaga VI, del III i kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/689 följas och för IPN, SVC och BKD ska anläggningen bli passerad i högsta riskklass i två år med provtagning för den påvisade sjukdomen.

7.1.2.3 Anläggningar med misstanke om smitta kan få extra provtagning utan ändrad riskklass.

Om det finns misstanke om smitta kan anläggningen behöva bli få extra provtagning. Dialog ska då föras med SVA och smittbekämpningsenheten. Exempelvis om ILA HPR0-virus påvisas på en anläggning så finns det risk att den muterar till ILA HPRΔ-virus och då kan det finnas skäl att anläggningen ska få extra provtagning även om riskklassen inte behöver ändras.

7.1.3 Hänsyn till egen övervakning, frivilliga kontrollprogram m.m.

Om anläggningen har egen övervakning som visar på att det inte finns några brister på anläggningen, som att djuren mår bra och det finns bra smittskyddsrutiner (t.ex. frivilligt kontrollprogram) så kan kontrollmyndigheten använda sig av resultaten av den övervakning som utförs av aktörer och den information som erhålls genom djurhälsobesök, art. 26 i förordning (EU) 2016/429. Hur detta ska göras behöver ses över innan det kan göras på ett rättvist och proportionerligt sätt i förhållande till företagens egen övervakning och/eller egenkontroll.

Av artikel 9.1 d i EU:s kontrollförfordning framgår att man i den offentliga kontrollen/kontrollfrekvensen ska ta hänsyn till tillförlitligheten hos och resultatet av de egenkontroller som aktörerna utfört, eller som tredje part utfört på deras begäran, inklusive privata kvalitetssäkringssystem där så är lämpligt.

7.1.4 Anpassning utifrån omfattning på verksamheten

Vid en kapacitet på upp till 4 ton djur som kan hållas på anläggningen kan riskklassen sänkas genom en riskmodifierande faktor. En indirekt anpassning görs även genom att små anläggningar av vissa typer och på vissa villkor undantas från godkännandekravet. Undantag från godkännande innebär att kontrollfrekvensen blir endast vart sjätte år samt att övervakning inte görs.

7.1.5 Vilande anläggningar kan ges låg riskklass

Anläggningar som är ”vilande” över en period som sträcker sig över minst ett helt kontrollår ska betraktas som anläggningar med en låg riskklass.

7.2 Frekvens för offentlig kontroll

Enligt artikel 20.3 a i EU:s kontrollförfordning får kommissionen genom genomförandeakter fastställa bestämmelser om minimifrekvenser för offentlig kontroll av djur där syftet är att verifiera efterlevnaden av de åtgärderna för förebyggande och bekämpning av sjukdom. I kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/160⁸⁷ anges kontrollfrekvensen till:

- Anläggningar med hög risk: minst en gång per kalenderår
- Anläggningar med medelhög risk: minst en gång vartannat kalenderår
- Låg risk: minst en gång vart tredje kalenderår

Detta är samma frekvens som för riskbaserad övervakning och tillämpas för offentlig kontroll på godkända anläggningar tills vidare. För anläggningar utan godkännandekrav finns så vitt vi känner till inga planer på att frekvens ska anges i EU-lagstiftningen. För sådana anläggningar ska offentlig kontroll enligt vår svenska riskklassningsmodell ske vart sjätte år.

Den riskklassmodell⁸⁸ som beskrivs i avsnitt 7.1 används för klassning av anläggningarna i hög, medelhög och låg risk.

⁸⁷ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/160 av den 4 februari 2022 om fastställande av enhetliga minimifrekvenser för viss offentlig kontroll för att verifiera efterlevnaden av unionens djurhälsokrav i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 och om upphävande av förordningarna (EG) nr 1082/2003 och (EG) nr 1505/2006.

⁸⁸ Riskklassmodellen i version 1 fastställdes den 3 december 2021, dnr 6.2.17-20969/2021.

7.3 Utformning och frekvens för riskbaserad övervakning

Riskbaserad övervakning ska genomföras på följande sätt vid vissa typer av anläggningar, eller grupper av anläggningar:

- Vattenbruksanläggningar som håller förtecknade arter av vattenbruksdjur ska ha en riskbaserad övervakning som beror på om de anses utgöra en hög, medelhög eller låg risk.
- Vattenbruksanläggningar som håller icke-förtecknade arter eller vektorarter som inte har varit i kontakt med mottagliga arter, ska ha riskbaserad övervakning om de anses utgöra en hög risk.⁸⁹

Vilka typer av anläggningar som berörs av riskbaserad övervakning framgår av kapitel 6.

Riskbaserad övervakning med hälsobesök och eventuell provtagning ska utföras i vissa godkända vattenbruksanläggningar och i vissa godkända grupper av vattenbruksanläggningar, för förtecknade sjukdomar för de förtecknade djurarter och grupper av förtecknade djurarter som återfinns i tabellen i bilagan till kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/1882. Riskbaserad övervakning med hälsobesök och eventuell provtagning (se avsnitt 7.4, Figur 1 – Översikt över hur offentlig kontroll, övervakning och hälsobesök med provtagning förhåller sig till varandra) ska utföras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till typen av produktion, för att undersöka förekomst av

- ökad dödlighet,
- förtecknade sjukdomar,
- nya sjukdomar.⁹⁰

Frekvensen för dessa besök beror på den risk den godkända vattenbruksanläggningen eller godkända grupper av vattenbruksanläggningar löper att smittas av och sprida sjukdom. Denna risk gäller förtecknade sjukdomar och potentiella nya sjukdomar, och ska därför inbegripa vattenbruksanläggningar och grupper av vattenbruksanläggningar som håller förtecknade arter och i vissa fall vattenbruksanläggningar och grupper av vattenbruksanläggningar som håller icke-förtecknade arter. Jordbruksverkets djurkontrollenhet ska med hjälp av riskklassmodellen i avsnitt 7.1 fastställa den risk som varje godkänd vattenbruksanläggning eller godkänd grupp av vattenbruksanläggningar utgör och riskklassificera dem som anläggningar med hög, medelhög eller låg risk.⁹¹

⁸⁹ Bilaga II, del 2 i förordning (EU) 2020/691.

⁹⁰ Bilaga VI, del I, kap. 1, 1.1 i förordning (EU) 2020/689.

⁹¹ Bilaga VI, del I, kap. 1, punkt 1.2 i förordning (EU) 2020/689.

Riskbaserad övervakning i vattenbruksanläggningar och grupper av vattenbruksanläggningar får kombineras med hälsobesök och provtagning som görs

- som en del av obligatoriska eller valbara utrotningsprogram för en eller flera förtecknade sjukdomar,
- för att styrka och upprätthålla sjukdomsfri status för en eller flera förtecknade sjukdomar, eller
- som en del av ett program för övervakning av en eller flera sjukdomar i kategori C.⁹²

Sverige är fritt från flera sjukdomar och har även utrotningsprogram.⁹³ Därmed ska den riskbaserade övervakningen även kombineras med hälsobesök och provtagning för respektive sjukdom.

Vattenbruksanläggningar som enbart kräver registrering utgör ingen signifikant risk för introduktion och spridning av sjukdom och ska inte heller omfattas av riskbaserad övervakning med hälsobesök.

De riskbaserade djurhälsobesöken i vissa godkända anläggningar och godkända grupper av anläggningar ska göras med följande frekvens:

- Minst en gång om året i anläggningar med hög risk.
- Minst vartannat år i anläggningar med medelhög risk.
- Minst vart tredje år i anläggningar med låg risk.⁹⁴

Med vissa anläggningar avses anläggningar som godkänns enligt artikel 7, 8, 17 samt 18 i förordning (EU) 2020/691.

Eftersom Sverige har fristatus eller utrotningsprogram för IHN, VHS, ILA HPRΔ-virus, *Bonamia exitiosa*, *Bonamia ostreae*, *Marteilia refringens*, IPN, SVC och BKD ska inte de riskbaserade djurhälsobesöken baseras på minimikraven på anläggningar som har förtecknade arter enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/1882, utan enligt upprätthållande av status som fri från relevant sjukdom.

7.3.1 Upprätthållande av status som fri från VHS och status som fri från IHN

För upprätthållande av status som fri från VHS eller IHN ska alla anläggningar som håller förtecknade arter vara föremål för hälsobesök och fisken ska provtas i enlighet med Tabell 1 - Program för upprätthållande av status som fri från VHS

⁹² Bilaga VI, del I, kap. 1, punkt 1.4 i förordning (EU) 2020/689.

⁹³ Förordning (EU) 2021/620 och beslut (EU) 2021/260.

⁹⁴ Bilaga VI, del I, kap. 3 i förordning (EU) 2020/689.

eller status som fri från IHN, med beaktande av anläggningens risknivå vad gäller infektion med VHS eller IHN.⁹⁵

Tabell 1 - Program för upprätthållande av status som fri från VHS eller status som fri från IHN

Riskenivå ⁽¹⁾	Antal hälsobesök per år på varje anläggning	Antal fiskar som ska provtas vid varje provtagningstillfälle ^(2,3)
Hög	ett besök om året	30
Medelhög	ett besök vartannat år	30
Låg	ett besök vart tredje år	30

1) Risknivå vid anläggningen enligt riskklassmodellen i avsnitt 7.1.

2) Ett prov (dvs. 30 fiskar) ska tas vid varje hälsobesök.

3) I kustzoner får proverna samlas in tidigast tre veckor efter att fisken har förts över från sötvatten till saltvatten.

Maximalt antal fiskar per pool: 10

Berörd djurpopulation för VHS och IHN enligt förordningen⁹⁶ samt SVA:s yttrande om bland annat berörd population för provtagning⁹⁷:

- Hållna djur av förtecknade arter,
 - Alla anläggningar som vid max 20°C håller förtecknade arter, t.ex. laxfisk samt förtecknade arter som ska föras in i dessa anläggningar.
 - All laxfisk och rom från dessa som förs in till vattenbruksanläggning.

Observera att detta omfattar även vildfångad laxfisk för romproduktion till vattenbruksanläggning, vilket ofta kallas ”stamfiskprovtagning”.

Notera att förordningen anger vad den berörda djurpopulationen ska inbegripa medan SVA i sitt yttrande (bifogas till vägledningen) snävar in till vad som är berörd population för provtagningen.

VHS och IHN överlever inte vid vattentemperaturer över 20°C⁹⁸.

7.3.2 Upprätthållande av status som fri från infektion med ILA HPRA-virus

För upprätthållande av status som fri från infektion med ILA HPRA-virus ska alla anläggningar som håller förtecknade arter vara föremål för hälsobesök och fisken ska provtas i enlighet med

⁹⁵ Art. 81 samt del II, kapitel 1, avsnitt 4 i bilaga VI i förordning (EU) 2020/689.

⁹⁶ Art. 4.1 i förordning (EU) 2020/689.

⁹⁷ Yttrande från Statens veterinärmedicinska anstalt, dnr 5.2.17-00701/2020, 2020-12-17, ersatt av yttrande med dnr 6.2.18-14091/2022, daterat 2022-09-09.

⁹⁸ Yttrande med dnr 6.2.18-14091/2022, daterat 2022-09-09.

Tabell 2 - Program för upprätthållande av status som fri från infektion med ILA HPRΔ-virus⁽¹⁾, med beaktande av anläggningens risknivå vad gäller infektion med ILA HPRΔ-virus.⁹⁹

Tabell 2 - Program för upprätthållande av status som fri från infektion med ILA HPRΔ-virus⁽¹⁾

Riskenivå ⁽²⁾	Antal hälsobesök per år	Antal laboratorieundersökningar per år ^(3,4)	Antal fiskar som ska provtas vid varje provtagnings-tillfälle
Hög	2	2	30
Medelhög	1	1	30
Låg	ett besök vartannat år	ett besök vartannat år	30

1) Gäller inte anläggningar som endast håller regnbåge (*Oncorhynchus mykiss*) eller öring (*Salmo trutta*) eller både regnbåge och öring, och där vattentillförseln endast baseras på sötvattentäkt utan populationer av atlantlax (*Salmo salar*).

2) Risknivå vid anläggningen enligt riskklassmodellen.

3) Om det krävs två provtagningar per år ska proverna tas under våren och hösten.

4) Om det krävs en provtagning per år ska proverna tas under våren eller hösten.

Maximalt antal fiskar per pool: 5

Berörd djurpopulation för ILA HPRΔ-virus enligt förordningen¹⁰⁰ samt SVA:s yttrande om bland annat berörd population för provtagning¹⁰¹:

- Hållna djur av förtecknade arter.
 - Alla vattenbruksanläggningar som håller förtecknade arter i kustzon samt förtecknade arter som ska föras in i dessa anläggningar.
 - Alla förtecknade arter och rom av dessa arter som förs in till vattenbruksanläggningar.

Observera att detta omfattar även vildfångade förtecknade arter för romproduktion till vattenbruksanläggning i kustzon, vilket ofta kallas ”stamfiskprovtagning”.

I dialog med SVA förtydligades den 24 mars 2022 att endast *vattenbaserade* anläggningar i kustzon är aktuella för denna provtagning. I den mån provtagning under kommande år ska införas även på vissa landbaserade anläggningar i kustzon behöver närmare utredas.

⁹⁹ Art. 81 samt del II, kapitel 2, avsnitt 4 i bilaga VI i förordning (EU) 2020/689.

¹⁰⁰ Art. 4.1 i förordning (EU) 2020/689.

¹⁰¹ Yttrande från Statens veterinärmedicinska anstalt, dnr 5.2.17-00701/2020, 2020-12-17, ersatt av yttrande med dnr 6.2.18-14091/2022, daterat 2022-09-09.

Notera att förordningen anger vad den berörda djurpopulationen ska inbegripa medan SVA i sitt yttrande snävar in till vad som är berörd population för provtagningen.

En fråga ställdes till SVA om provtagning för ILA ska ske av "laxfiskar", så som angavs i tidigare yttrande, eller endast av de arter som är mottagliga för sjukdomen enligt förordning (EU) 2018/1882, dvs. regnbåge, atlantlax och öring.

SVA har svarat att ILA-virus existerar i en icke-patogen form (HPR0) samt en patogen form (HPRΔ). Det är enbart ILA-virus HPRΔ som listas av EU. Därmed bör endast arter som är listade som mottagliga för HPRΔ¹⁰² inkluderas i provtagning för ILAV HPRΔ med följande reservation:

- Kompensationsodlingar i kustzon bör endast provtas vid klinisk misstanke om ILA under förutsättning att de inte håller en fast avelsstam i kasse utan tar in ny vildfångad avelsfisk årligen. Detta då sannolikheten att påvisa ILA HPRΔ i ett vilt bestånd är i princip obefintlig om infektionen inte förekommer i anläggningar som fisken kan ha varit i kontakt med.
- Anläggningar i inlandszon bör endast provtas vid klinisk misstanke om ILA. Detta beroende på att fisk ej får flyttas från kustzon till inlandszon och ILA HPRΔ enbart förekommer i fiskens havslivsfas. Om import skulle medges från land med ILA HPRΔ bör dock kontroll avseende både HPR0 och HPRΔ genomföras.

Från Norge finns exempel på att regnbåge naturligt infekterats med ILAV HPRΔ i samband med utbrott på lax. Under experimentella förhållanden har arten utvecklat sjukdom men detta har aldrig beskrivits vid naturlig infektion. Öring kan infekteras experimentellt med HPRΔ men utvecklar varken sjukdom eller de vävnadsförändringar som ses på lax med ILA. Det är oklart om de naturliga infektioner som påvisats på öring är med HPR0 eller HPRΔ. Det är inte fastställt huruvida ILA smittar vertikalt eller inte.

Om Jordbruksverket skulle vilja bredda övervakningen till att även inkludera ILAV HPR0 för att upptäcka tidig introduktion av viruset i svenska vatten rekommenderar SVA att stamfisk av lax och havsöring i kompensationsanläggningar i kustzon inkluderas i övervakningen. Då bör 30 prover per anläggning tas i samband med de offentliga kontrollprover som tas som en del av stamfiskkontrollen.¹⁰³

¹⁰² I WOA:s akvatiska manual görs ingen diskrepans på HPR0 eller HPRΔ när mottagliga arter listas. Lax, öring och regnbåge är listade som mottagliga för ILAV. Dessutom listas Amagoöring (*Oncorhynchus masou*) och sill/strömming (*Clupea harengus*) som potentiellt mottagliga. Fjällröding har visats mottaglig (utan klinisk sjukdom) experimentellt men arten nämns inte i akvatiska manualen.

¹⁰³ Yttrande med dnr 6.2.18-14091/2022, 2022-09-09.

Jordbruksverket har för närvarande ingen avsikt att bredda övervakningen utöver hur den ser ut idag.

7.3.3 Upprätthållande av status som fri från *Bonamia exitiosa*, *Bonamia ostreae* och *Marteilia refringens*

För upprätthållande av status som fri från infektion med *Bonamia exitiosa*, *Bonamia ostreae* och *Marteilia refringens* ska alla anläggningar som håller förtecknade arter (Europeiskt ostron, *Ostrea edulis*) vara föremål för hälsobesök och ostron ska provtas i enlighet med tabell 3.

Tabell 3 - Program för upprätthållande av status som fri från infektion med *Bonamia exitiosa*, *Bonamia ostreae* och *Marteilia refringens*

Riskenivå	Antal hälsobesök på varje anläggning/grupp av anläggningar	Antal laboratorieundersökningar	Antal blötdjur i prov ⁽¹⁾
Hög	ett besök om året	ett besök vartannat år	160
Medelhög	ett besök vartannat år	ett besök vartannat år	160
Låg	ett besök vart tredje år	ett besök vart tredje år	160

¹⁾ Enligt förordningen bilaga VI, del II, kap. 3, 4 och 5 avsnitt 4 i förordning (EU) 2020/689 ska 150 individer analyseras men några extra ostron ska skickas med ifall de dör på vägen eller är tomma. Därmed ska 160 individer väljas ut och skickas till SVA.

7.3.4 Upprätthållande av status som fri från sjukdomar eller utrotningsprogram som Sverige har nationella åtgärder för

Sverige har av EU godkänd status som:

- Fri för SVC för hela territoriet.
- Fri för IPN i inlandet och utrotningsprogram på kusten.
- Utrotningsprogram för BKD i inlandet.¹⁰⁴

Detta kallas för nationella åtgärder och motsvarar det som innan EU:s djurhälsoförordnings ikraftträdande kallades för tilläggsгарantier.

För upprätthållande av status som fri för SVC i hela landet och IPN i inlandet ska alla anläggningar som håller arter av berörd djurpopulation vara föremål för hälsobesök och fisken ska provtas i enlighet med Tabell 4 - Program för upprätthållande av status som fri från SVC eller status som fri från IPN, med beaktande av anläggningens risknivå. Vid s.k. stamfiskprovtagning, dvs.

¹⁰⁴ Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2021/260 av den 11 februari 2021 om godkännande av nationella åtgärder för att begränsa effekterna av vissa sjukdomar hos vattenlevande djur i enlighet med artikel 226.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 och om upphävande av kommissionens beslut 2010/221/EU.

provtagning av avelsfisk som sker i samband med kramning på rom provtas för IPN och BKD i samma omfattning som beskrivningen i 3 kap. 28 § SJVFS 2021:13.

Tabell 4 - Program för upprätthållande av status som fri från SVC eller status som fri från IPN

Riskenivå	Antal hälsobesök per år på varje anläggning	Antal fiskar som ska provtas vid varje provtagningstillfälle
Hög	ett besök om året	30
Medelhög	ett besök vartannat år	30
Låg	ett besök vart tredje år	30

Maximalt antal fiskar per pool: 10 för IPN och 5 för SVC.

Berörd djurpopulation för SVC:

- Alla vattenbruksanläggningar som håller fisk av arterna karp (*Cyprinus carpio*) och dess olika varianter, ruda (*Carassius carassius*), silverkarp (*Hypthalmichthys molitrix*), marmorkarp (*Aristichthys nobilis*), gräskarp (*Ctenopharyngodon idella*), guldfisk (*Carassius auratus*), mal (*Silurus glanis*), sutare (*Tinca tinca*), id (*Leuciscus idus*) samt fisk som ska föras in i dessa anläggningar.

Observera att detta även omfattar vildfångad fisk av ovanstående arter för romproduktion till vattenbruksanläggning samt all fisk och rom från ovanstående arter som förs in till vattenbruksanläggning.¹⁰⁵

Berörd djurpopulation för IPN:

- Alla anläggningar som håller laxfisk och ål samt laxfisk och ål som ska föras in i dessa anläggningar.

Observera att detta även omfattar vildfångade laxfisk för romproduktion till vattenbruksanläggning samt all laxfisk och rom från dessa som förs in till vattenbruksanläggning.¹⁰⁶

Frågan ställdes till SVA om arterna som är aktuella för provtagning för SVC ska justeras i enlighet med SVA:s yttrande¹⁰⁷ avseende mottagliga arter för SVC och IPN och förordning (EU) 2021/260?

¹⁰⁵ Yttrande från Statens veterinärmedicinska anstalt, dnr 5.2.17-00701/2020, 2020-12-17, ersatt av yttrande med dnr 6.2.18-14091/2022, daterat 2022-09-09 samt bilaga III i kommissionens genomförandebeslut (EU) 2021/260.

¹⁰⁶ Yttrande från Statens veterinärmedicinska anstalt, dnr 5.2.17-00701/2020, 2020-12-17, ersatt av yttrande med dnr 6.2.18-14091/2022, daterat 2022-09-09, samt bilaga III i kommissionens genomförande beslut (EU) 2021/260.

¹⁰⁷ Yttrande från SVA med dnr 6.2.17-09632/2022.

SVA svarade bland annat att arter som är listade som mottagliga med inkomplett evidens (exempelvis gädda) behöver inte provtas.

Frågan ställdes till SVA om provtagning ska ske på alla arter av laxfiskar eller endast på de arter av laxfiskar som är mottagliga för sjukdomen IPN enligt förordning (EU) 2021/260?

SVA svarade att man står fast vid att de arter som finns med i den excel-fil som Jordbruksverket bifogade begäran om yttrande med dnr 6.2.17-09632/2022 ska anses som mottagliga och därmed provtas för IPN. Denna lista är mer omfattande än EU:s lista över mottagliga arter. Exempelvis är fjällröding och harr mottagliga för IPN. Denna fråga relaterar till svaret på frågan om provtagning ska ske för virusodling avseende något annat virus som listas av EU så kommer undersökning avseende IPN vid den screeninganalys som används med ”på köpet” och om regnbåge finns i anläggningen ska provtagning av den prioriteras enligt del II, kapitel 1, avsnitt 1 e i i bilaga VI till förordning (EU) 2020/689.¹⁰⁸

För utrotningsprogrammen för IPN i kustzon ska alla anläggningar som håller arter av berörd djurpopulation vara föremål för hälsobesök och fisken ska provtas enligt Tabell 5 - Utrotningsprogram för IPN i kustzon, med beaktande av typ av anläggningen.

Tabell 5 - Utrotningsprogram för IPN i kustzon

Riskenivå	Antal hälsobesök per år på varje anläggning	Antal fiskar som ska provtas vid varje provtagningstillfälle
Hög	ett besök om året	30
Medelhög	ett besök vartannat år	30
Låg	ett besök vart tredje år	30

Maximalt antal fiskar per pool: 10 för IPN och 5 för SVC.

För utrotningsprogrammen för BKD i inlandszon ska alla anläggningar som håller förtecknade arter vara föremål för hälsobesök och fisken ska provtas enligt Tabell 6 - Utrotningsprogram för BKD i inlandszon, med beaktande av anläggningens riskenivå.

All provtagning för övervakning av BKD ska göras som organprovtagning. Detta är en praxis, vilken kan betraktas som en del i vårt av kommissionen godkända utrotningsprogram för BKD. Av den nationella övervakningsplanen (NÖP) framgår att övervakning av BKD ska ske genom analys av njurprover. För situationer där rom efter kramning flyttas från kustzon till inlandszon finns i lagstiftningen¹⁰⁹ ett uttryckligt krav på organprovtagning av samtliga honor.

¹⁰⁸ Yttrande med dnr 6.2.18-14091/2022, från den 9 september 2022.

¹⁰⁹ 3 kap 28 § SJVFS 2021:13, samt kommande BKD-föreskrifter.

Berörd djurpopulation för BKD är förtecknade arter, vilket är alla laxfiskar (*Salmonidae*).¹¹⁰

En fråga ställdes till SVA om förslag till berörd population vad gäller BKD ska ges utifrån att nuvarande nationella lagstiftning om BKD kommer gälla under hela 2023.

SVA svarade att laxfisk fortsatt bör provtas i den utsträckning som sker inom övervakningen.¹¹¹ I dialog med SVA konstaterades att det som avses är att BKD-provtagning ska fortsätta att göras enligt följande:

- Hållen fisk ska endast provtas på anläggningar i inlandszon.
- Vildfångad stamfisk (dvs. avelsfisk) ska provtas både på anläggningar i inlandszon och på anläggningar i kustzon.

Ett undantag från ovanstående är att anläggningar som håller en fast population av avelsfisk inte behöver provta avelsfisken förutsatt att den provtagits i övervakningen under uppväxten.

Tabell 6 - Utrotningsprogram för BKD i inlandszon

Riskenivå	Antal hälsobesök per år på varje anläggning	Antal fiskar som ska provtas vid varje provtagningstillfälle
Hög	ett besök om året	30
Medelhög	ett besök vartannat år	30
Låg	ett besök vart tredje år	30

7.3.5 Provtagning på nya anläggningstyper, såsom zoogrossister, universitet med mera

Det har genom att EU:s djurhälsoförförordning infördes tillkommit nya typer av registrerade vattenbruksanläggningar. Vid dessa kan det hållas mottagliga arter som tidigare inte påträffats i den offentliga kontrollen eller övervakningen. Detta gäller t.ex. vissa zoogrossister, läppfisk-fiskare¹¹², vissa universitet och djurparker. Efter att SVA avgett ett yttrande¹¹³ om övervakningen kopplat till dessa nya

¹¹⁰ Bilaga III i kommissionens genomförandebeslut (EU) 2021/260.

¹¹¹ Yttrande med dnr 6.2.18-14091/2022 från den 9 september 2022. I de fall SVA felaktigt använt begreppet ”den offentliga kontrollen” är det ändrat till ”övervakning” i vägledningen.

¹¹² Aktör med anläggning av typ fartyg eller mobil lokal där det tillfälligt hålls berggylta (läppfisk) som efter leverans till kund ska hållas för bekämpning av parasit, se artikel 4 e i förordning (EU) 2020/691.

¹¹³ Yttrande med dnr 6.2.18-14091/2022, från den 9 september 2022.

anläggningstyper har vi gjort följande tillägg till vägledningen, se avsnitten 7.3.4.1-7.3.4.3.

7.3.5.1 Zoogrossister

Så länge vattenhantering sköts smittskyddsmässigt korrekt bedömer SVA att provtagning inte behöver göras hos zoogrossister. SVA bedömer att den största risken för smittspridning från dessa arter, utöver dålig vattenhantering, torde vara via utsläppt fisk. Detta gäller främst arter som kan etablera sig i Sverige och dessa hanteras i annan lagstiftning.

Jordbruksverket gör med stöd av detta yttrande bedömningen att det för zoogrossister inte ska ske någon provtagning i övervakningen. Med zoogrossister avses slutna anläggningar där djur för prydnadsändamål hålls med inriktningen vidare försäljning.

7.3.5.2 Läppfiskanläggningar och liknande

SVA bedömer att anläggningar som enbart håller fiskar under korta perioder och som ej kan bära virusvarianter som drabbar laxfisk (exempelvis läppfisk) bör en cost-/benefitbedömning göras. Sannolikheten att en stor andel av fisken är smittad är mycket låg då de ej hunnit smitta varandra vilket ger analyserna en låg sensitivitet.

Jordbruksverket gör med stöd av detta yttrande bedömningen att övervakning med provtagning inte behöver ske vid anläggningar av typen ”fartyg eller mobil lokal...” där det hålls berggylta (läppfisk) och inriktning/typ av produktion är bekämpning av parasit.

7.3.5.3 Universitet och djurparker

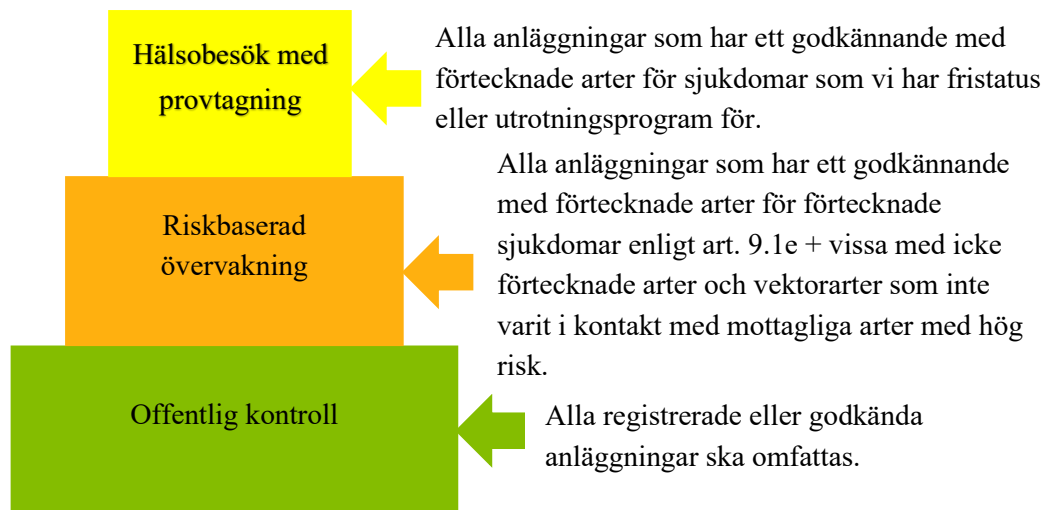
SVA har i sitt yttrande skrivit att försöksdjursanläggningar (t.ex. med zebrafisk) normalt sett är slutna och då behövs inga kontroller. Öppna anläggningar (kassar, landbaserade med genomflöde) bör klassas som motsvarande fiskodlingstyp riskmässigt och kan därmed behöva regelbunden provtagning. SVA bedömer att så länge inte uppfödning och utsättning av fisk med ursprung i andra vattenområden genomförs (t.ex. import för utsättning i svenska vatten) behöver ingen provtagning genomföras på djurparker, förutsatt att spillvatten hanteras smittsäkert.

Jordbruksverket gör med stöd av detta yttrande bedömningen att det på försöksdjursanläggningar och universitet inte ska ske någon provtagning i övervakning, så länge det är fråga om slutna anläggningar. Undantaget är om en sluten anläggning (med odlingstillstånd från länsstyrelsen) sätter ut djur eller släpper ut djur i andra vattenområden.

Provtagning i övervakning är aktuell på öppna anläggningar i den mån universiteten har sådana.

7.4 Exempel på hur offentlig kontroll, övervakning och hälsobesök med provtagning hänger ihop.

Nedan åskådliggörs hur offentlig kontroll, övervakning och hälsobesök med provtagning förhåller sig till varandra.

Figur 1 Översikt över hur offentlig kontroll, övervakning och hälsobesök med provtagning förhåller sig till varandra

Exempel 1.

Godkänd anläggning som håller regnbåge i kassar i Östersjön. Anläggningen tar in fiskar från en leverantör och fisken växer upp till slaktstorlek. I Östersjön finns VHS och IHN bland vilda populationer. Anläggningen följer djurhälsokraven och inga brister har tidigare upptäckts. Utifrån riskbedömningen placeras anläggningen i risknivå mellanhög.

Anläggningen ska ha både offentlig kontroll och riskbaserad övervakning.

Anläggningen ska ha offentlig kontroll vartannat år.

Sedan ska anläggningen också ha övervakning och hälsobesök med provtagning för VHS, IHN, ILA HPRΔ, IPN och BKD eftersom den håller förtecknad art.

Övervakning vartannat år.

För VHS och IHN ska anläggningen ha hälsobesök vartannat år med provtagning av 30 fiskar.

För ILA HPRΔ ska anläggningen ha hälsobesök varje år med provtagning av 30 fiskar.

För IPN ska anläggningen ha hälsobesök vartannat år med provtagning av 30 fiskar.

	År 1	År 2	År 3	År 4
Offentlig kontroll	X		X	
Övervakning	X		X	
VHS/IHN	X		X	
ILA HPRΔ	X	X	X	X
IPN	X		X	

Exempel 2.

Godkänd landbaserad anläggning som producerar sättfisk av öring. Anläggningen ligger i inlandszon och säljer fiskar till stora delar av Sverige och tar in fiskar från andra medlemsstater. Anläggningen ligger nära andra anläggningar. Vattenintaget till anläggningen är sötvattenkälla och har filtrering på in- och utgående vatten. Utifrån riskbedömningen placeras anläggningen i risknivå hög.

Anläggningen ska ha offentlig kontroll varje år.

Anläggningen ska också ha övervakning och hälsobesök med provtagning för VHS, IHN, IPN och BKD, eftersom den håller förtecknad art.

Övervakning varje år.

För VHS och IHN ska anläggningen ha hälsobesök varje år med provtagning av 30 fiskar.

För IPN ska anläggningen ha ett hälsobesök varje år med provtagning av 30 fiskar.

För BKD ska anläggningen ha hälsobesök varje år med provtagning av 30 fiskar.

	År 1	År 2	År 3	År 4
Offentlig kontroll	X	X	X	X
Övervakning	X	X	X	X
VHS/IHN	X	X	X	X
IPN	X	X	X	X
BKD	X	X	X	X

Exempel 3.

Registrerad anläggning håller lax. Anläggningen ligger i inlandszon. Anläggningen är låg risk.

Anläggningen ska bara ha offentlig kontroll.

	År 1	År 2	År 3	År 4
Offentlig kontroll			X	

Exempel 4.

Godkänd anläggning med jorddammar som håller karpfiskar. Anläggningen ligger i inlandszon och säljer fiskar till stora delar av Sverige och tar in fiskar från annan medlemsstat. Utifrån riskbedömningen placeras anläggningen i risknivå hög.

Anläggningen ska ha offentlig kontroll och riskbaserad övervakning. Sedan ska anläggningen också ha hälsobesök och provtagning för SVC, eftersom den håller förtecknad art.

	År 1	År 2	År 3	År 4
Offentlig kontroll	X	X	X	X
Övervakning	X	X	X	X
SVC	X	X	X	X

I de fall det krävs övervakning minst vartannat år på grund av en art/sjukdom och minst var tredje år på grund av en annan art/sjukdom kan all övervakning göras vartannat år för att hålla ner antalet övervakningsbesök.

8 Hur förbereds den offentliga kontrollen och övervakningen?

8.1 Möjligheter till samordning

Den behöriga myndigheten, i detta fall Jordbruksverket, ska utföra övervakning i syfte att upptäcka förekomst av sjukdomar i kategori E och relevanta nya sjukdomar. Övervakningen ska utformas på så sätt att ett snabbt påvisande av förekomst av sjukdomar i kategori E och nya sjukdomar säkerställs genom att relevant information om sjukdomssituationen samlas in, jämförs och analyseras. Om detta är möjligt och lämpligt ska djurkontrollenheten använda sig av resultaten av den övervakning som utförs av aktörer och den information som erhålls genom djurhälsobesök. Den behöriga myndigheten ska säkerställa att övervakningen uppfyller kraven i artikel 27 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 och alla bestämmelser som antagits enligt artikel 29 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429. Den behöriga myndigheten ska se till att de uppgifter som erhålls genom övervakningen samlas in och används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt¹¹⁴. Övervakningen är enligt

¹¹⁴ Art. 26 i förordning (EU) 2016/429.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 ”annan offentlig verksamhet” och ska utföras av Jordbruksverket.

En viktig målsättning för all offentlig kontroll är att den administrativa bördan för kontrollobjekten ska vara så liten som möjligt. Ett led i detta är att, där så är möjligt, samordna offentlig kontroll inom flera områden för att därigenom hålla nere antalet besök hos kontrollobjektet. Den offentliga kontrollen ska genomföras effektivt men om möjligt anpassas så den inte i onödan påverkar företagets verksamhet negativt eller lägger onödig administrativ börda på företaget.

Eftersom verksamheten med offentlig kontroll och övervakning överlappar varandra, ska dessa besök samordnas för att säkerställa effektiv och verkningsfull offentlig kontroll och övervakning. När det inom en behörig myndighet finns mer än en enhet med behörighet att utföra offentlig kontroll eller annan offentlig verksamhet ska effektiv och verkningsfull samordning och effektivt och verkningsfullt samarbete mellan dessa olika enheter säkerställas enligt art 5.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Här finns ett behov och möjlighet att samordna offentlig kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 med övervakning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429.

8.2 Genomgång av resultatet av riskanalysen

Djurkontrollenheten bör göra en fyraårig övergripande planering och en ettårig, mer detaljerad planering.

Djurkontrollenheten bör i den ettåriga planeringen upprätta en plan för offentlig kontroll och övervakning. Vid upprättandet av denna plan bör hänsyn tas till resultatet av genomförd riskanalys. Med utgångspunkt från riskanalysen beslutar sedan kontrollmyndigheten hur många kontrollbesök som ska utföras under året och vilka verksamheter som ska inspekteras i första hand.

8.3 Framtagande av checklista med kontrollpunkter

Den offentliga kontrollen bör baseras på en dokumenterad och fastställd checklista. Denna checklista bör utarbetas med tillämplig lagstiftning och resultatet av genomförd riskanalys som grund.

8.4 Register tillgängligt för den offentliga kontrollen och övervakning

Registret som ska användas inom offentlig kontroll och övervakning är det vattenbruksregister som hålls av Jordbruksverket.

9 Genomförande av den offentliga kontrollen

Den offentliga kontrollen på godkända vattenbruksanläggningar ska enligt artikel 3 i förordning (EU) 2022/671 genomföras av officiella veterinärer eller yrkesverksamma inom vattenlevande djurs hälsa.

9.1 Föranmälan

Jordbruksverkets vägleder, enligt beslut från den 18 mars 2021 med diarienummer 6.1.17-04432/2021, enligt följande när det gäller föranmälan eller så kallad avisering av kontroll:

- Vid kontroller som görs rutinmässigt (exempelvis så kallade ordinarie kontroller eller normalkontroll) bör en föranmälan göras för att skapa goda förutsättningar för kontrollen. Föranmälan bör dock inte göras tidigare än 24 timmar innan kontrollens genomförande.
- Vid uppföljande kontroller bör syftet och vad som ska kontrolleras avgöra om det är lämpligt att föranmäla eller inte. Föranmälan bör dock inte göras tidigare än 24 timmar innan kontrollens genomförande.
- Vid kontroll som utförs med anledning av anmälan bör inte någon föranmälan göras.
- Vid revisioner eller kontroller som tar längre tid i anspråk, som exempelvis en systematisk genomgång av företagens rutiner, är det motiverat att föranmäla kontrollen och i de fallen gärna i god tid.

När det gäller den regelbundna, rutinmässiga kontrollen som kontrollmyndigheterna har planerat att genomföra bedömer vi att denna kan och bör föranmälas. Att vi bedömer att denna kontroll kan föranmälas baserar vi delvis på att det i dessa fall inte finns skäl för att utgå från att det finns brister hos kontrollobjekten. Vi bedömer även att om det finns underliggande brister, tillfälliga eller systematiska, märks dessa oftast även om snabba åtgärder har gjorts. Vår slutsats är därför att fördelarna med att föranmäla dessa kontroller är fler än nackdelarna. Vid kontroller som görs rutinmässigt bör därför en föranmälan göras för att skapa goda förutsättningar för kontrollen. Föranmälan bör dock inte göras tidigare än 24 timmar innan kontrollens genomförande.

Vid uppföljande kontroller bör syftet och vad som ska kontrolleras avgöra om föranmälan bör göras eller inte. Vid exempelvis kontroll av om företaget har vidtagit vissa tekniska åtgärder som ombyggnationer, installationer eller liknande kan föranmälan göras utan att det får en negativ effekt på kontrollens syfte. Vid kontroll av andra aspekter kan däremot en föranmälan få en negativ effekt på kontrollens syfte. Som exempel kan nämnas kontroll av dagliga skötselrutiner som utfodring av djur eller renhållning av djurutrymmen inom djurskyddsområdet. I dessa fall bedömer vi att möjligheten att föranmäla är mer begränsad. I

bedömningen om föranmälan är lämplig eller inte kan även vägas in vilken riskkategori företaget är klassat i. Om det är lämpligt eller inte att göra en föranmälan vid uppföljande kontroller bör alltså bedömas från fall till fall.

När det gäller kontroller som görs som följd av anmälningar eller klagomål bedömer vi att det inte är lämpligt att dessa kontroller föranmäls. I dessa fall finns det skäl att misstänka att det finns brister hos den som ska kontrolleras och en föranmälan skulle kunna göra det lättare att dölja dessa brister och risken är då att de inte kommer att åtgärdas. Vår bedömning är att nackdelarna med föranmälan vid anmälningsärenden väger tyngre än fördelarna.

Vid revisioner eller kontroller som omfattar en systematisk genomgång av företagets rutiner behöver man ofta träffa specifika personer för att få svar på frågorna. Det är då motiverat att föranmäla kontrollen och i de fallen gärna i god tid. Kontroller som tar längre tid, exempelvis om kontroll utförs av fler lagstiftningsområden samtidigt, där kontrollobjekten ligger avsides eller där kontrollobjekten har tillgänglig personal på oregelbundna tider kan också utgöra skäl för föranmälan för att kontrollerna ska kunna utföras. En motivering till varför föranmälan bedömdes som nödvändig bör anges i kontrollrapporten.

9.2 Provtagning och analys

Provtagning och analys ska ske enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/689. Vilka delar i förordningen som gäller respektive sjukdom som ska övervakas anges i avsnitt 7.3.1 – 7.3.4 i denna vägledning.

Vid provtagning i anläggningar eller grupper av anläggningar ska provet tas på ett sådant sätt att alla delar av anläggningen eller gruppen av anläggningar är proportionellt representerade vid provtagningen.

Förutom de fastställda provtagningsfrekvenserna i enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/689, ska provtagning även ske när det finns misstanke om smitta.

Om sakenheten finner att det finns ett behov eller en misstanke om någon förtecknad sjukdom eller ny sjukdom så ska man ta stickprover utifrån sakenhetens instruktioner.

Mer information om provtagning och analys finns på EURL:s hemsida.
<https://www.eurl-fish-crustacean.eu/fish/diagnostic-manuals>

Dialog ska föras med SVA avseende provtagningsmetodik, diagnostik och andra frågor rörande detta.

9.3 Dokumentationskrav

Varje utförd offentlig kontroll ska dokumenteras enligt förvaltningslagen och art. 13 i förordning (EU) 2017/625.

I de fall offentlig kontroll enligt checklistan inte varit möjlig att göra vid ett besök på en anläggning ska formell dokumentation ske. Sådan dokumentation är viktigt t.ex. i de fall en aktör vägrar samarbeta eller gör sin okontaktbar och kan ligga till grund vid en kommande prövning av om ett godkännande ska dras.

10 Hantering av avvikelser som konstateras vid den offentliga kontrollen

10.1 Olika sorters uppföljning när brister upptäckts vid kontroll

Om brister uppmärksammas under kontrollen så ska aktörer få dem förklarade. Bristerna ska dokumenteras i en kontrollrapport. Vidtagna åtgärder för att rätta till bristerna kan för mindre allvarliga avvikelser kontrolleras vid nästa kontrolltillfälle samt dokumenteras.

När så bedöms lämpligt, utifrån vilken avvikelsen är samt om kontroll inte sker varje år, kan dokumentation som visar att åtgärder vidtagits begäras in i samband med den utförda kontrollen, s.k. uppföljande administrativ kontroll.

I mer allvarliga fall kan uppföljning göras i form av extra offentlig kontroll.

Om djurkontrollenheten upptäcker allvarliga brister vid en anläggning vad gäller efterlevnaden av kraven för beviljande av godkännande och den anläggningens aktör inte kan lämna tillräckliga garantier för att dessa brister kommer att åtgärdas inom rimlig tid, ska djurkontrollenheten rapportera detta till djurhälsoenheten som då ska inleda förfaranden för att pröva om godkännandet av anläggningen ska återkallas.¹¹⁵

10.2 Avvikelser som alltid bör innebära ett förnyat besök eller extra offentlig kontroll

Om allvarliga brister uppmärksammas, t.ex. att aktören uppgivit helt felaktig information, fullständig brist på journaler eller stor oreda på anläggningen, bör ett extra kontrollbesök för uppföljning ske, innan nästa planerade kontroll, för att säkerställa att åtgärder vidtas omgående.

¹¹⁵ Art. 184.2 i förordningen (EU) 2016/429.

Om det är onormal dödlighet på anläggningen, som inte har en förklaring och aktören inte har anmält detta till veterinär är det en allvarlig avvikelse. Kontrollanten ska vidare utreda orsaken till den höga dödligheten genom att ta ytterligare prover på djur med avvikande beteende eller utseende. Kontakt med SVA och smittbekämpningsenheten bör också tas för att upplysa om att det finns en onormal dödlighet och eventuell misstanke om smitta samt att de är förberedda på att fler prover kommer att skickas in än de som redan är planerade.

Om en anläggning har upprepade brister eller har allvarliga brister som har direkt påverkan på djurhälsan, så kan anläggningen förutom att den ges ett uppföljande kontrollbesök, bli placerad i en högre riskklass eftersom anläggningen så utgör en högre risk, se avsnitt 7.3. Exempel på allvarliga brister kan vara:

- att anläggningen har bristfällig biosäkerhet,
- att anläggningen inte uppfyller kraven för godkännandet,
- att aktören inte har följt regler om karantän eller krav på djurhälsointyg vid förflyttning,
- att aktören inte har tagit de prover man ska,
- att aktören har ändrat verksamhet till en med högre risk utan att ändra registrering eller meddelat Jordbruksverket
- att aktören inte har kontaktat veterinär vid onormal dödlighet,
- att aktören har flyttat fiskar såsom laxfiskar och ål från kustzon till inlandszon utan att följt Jordbruksverkets bestämmelser,
- med mera.

10.3 Förelägganden

Förelägganden bör tillämpas i de fall brister uppdagats som är av sådant slag att verksamheten inte visar vilja att vidta nödvändiga åtgärder och då brister inte är åtgärdade vid ett förnyat besök. Föreläggande bör också tillämpas i de fall allvarligare brister uppdagats.¹¹⁶

Förelägganden får förenas med vite.¹¹⁷

Om aktören inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna, får kontrollmyndigheten besluta om rättelse på aktörens bekostnad.¹¹⁸

¹¹⁶ 16 § lag (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

¹¹⁷ 17 § lag (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

¹¹⁸ 18 § lag (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

10.4 Sanktionsavgifter

Inga sanktionsavgifter förekommer inom detta kontrollområdet.

10.5 Överprövning av beslut

Beslut fattade med stöd av lagen (2006:806) om provtagning av djur m.m. kan överklagas till förvaltningsrätten.¹¹⁹

10.6 Åtalsanmälan

När det föreligger en klar misstanke om att en straffbar överträdelse har begåtts i ett ärende ska som huvudregel en åtalsanmälan göras. Prövningen ska endast omfatta brottets objektiva sida, dvs. de faktiska omständigheterna. Jordbruksverket ska alltså inte pröva det subjektiva rekvisitet, dvs. om uppsåt eller oaktsamhet föreligger.

Beslut om åtalsanmälan fattas av enhetschefen på djurkontrollenheten. Samråd ska ske med verksjurist.

10.7 Situationer när aktören försöker förhindra kontroll eller övervakning

I de fall en aktör gör sig okontaktbar så att kontroll eller övervakning inte kan genomföras ska detta betraktas som en allvarlig avvikelse. Samma gäller om en aktör inte på nödvändigt sätt medverkar för att kontroll eller övervakning ska kunna ske. Det är viktigt att diskussioner sker kring vilka åtgärder som ska vidtas så att anläggningar inte kan fortsätta med sin verksamhet om kontroll eller djurhälsoövervakning av dessa skäl inte kunnat ske så som planerats.

För att ett godkännande ska återkallas krävs att det genom offentlig kontroll i närtid bevisas att aktören inte uppfyller godkännandekraven. Att begärda kompletteringar inte har skickats in eller att aktören gör sig okontaktbar är i sig inget bevis för detta. Exempel: Om allvarliga brister påvisats vid en kontroll i januari kan inte godkännandet dras i november med motiveringen att inga kompletteringar inkommit och att aktören gjort sig okontaktbar. Det måste då vid en förnyad offentlig kontroll bevisas att bristerna fortfarande finns kvar.

Underlaget för sakenhetens prövning kommuniceras med aktören, som därmed ges möjlighet att yttra sig över detta.

Om ett företag som gått i konkurs och konkursen avslutats kan företaget avregistreras. Detta gäller t.ex. om djurkontrollenheten meddelar sakenheten att ett företags konkurs är avslutad med ett visst angivet datum och ingen verksamhet längre bedrivs på anläggningen.

¹¹⁹ 24 § lag (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

11 Jordbruksverkets behov av uppföljning

11.1 Generell beskrivning av behovet

Efter kontroll och hälsobesök ska checklistan skickas in till Jordbruksverket. Resultatet registreras på lämpligt sätt.

Om kontrollanten bedömer att det finns anledning att planera in ett extra besök på grund av allvarliga eller upprepade brister som uppmärksammas under kontrollen bör detta meddelas djurkontrollenheten i samband med att checklistan lämnas in.

Om djurkontrollenheten bedömer att det finns anledning att planera in ett extra besök på grund av allvarliga brister som uppmärksammas under kontrollen bör detta meddelas kontrollanten.

Inför kommande års riskklassificering ska djurkontrollenheten ta hänsyn till resultaten från den senaste kontrollen och övervakningen.

11.2 Lämplig form för återrapportering

1 februari varje år ska djurkontrollenheten återrapportera följande uppgifter:

Anläggningsnummer	Riskklass	Antal hälsobesök	Antal kontrollbesök	Antal provtagna fiskar	Antal prover	Provtagning för vilken/vilka sjukdomar	Antal positiva prover	Vattentemperatur	Antal avvikelser per kontroll på anläggning	Åtgärder som är vidtagna för avvikelser (ex. föreläggande, åtalsanmälan m.m.)

Lämpligast är att redovisningen görs i Excel.

En sammanställning av de avvikelser som har påträffats under kontrollåret ska skickas med.

Efter återrapporteringen kommer djurhälsoenheten tillsammans med djurkontrollenheten att analysera resultatet från offentlig kontroll och övervakning

12 Vad kontrollmyndigheten ska kontrollera inom offentlig kontroll, s.k. kontrollpunkter

Det finns dels allmänna kontrollpunkter som gäller för samtliga vattenbruksanläggningar, oavsett om de endast är registrerade eller om de är godkända, dels specifika kontrollpunkter för de olika typerna av godkända anläggningar.

12.1 Allmänna kontrollpunkter

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer ansvarar för:

- hälsan hos de hållna djuren,
- att minimera risken för att sjukdomar sprids,
- god djurhållning.¹²⁰

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörerna har adekvat kunskap om:

- djursjukdomar, inklusive sådana som kan överföras till människor,
- principer för biosäkerhet,
- samspelet mellan djurhälsa, djurskydd och människors hälsa,
- god praxis i fråga om djurhållning för de djurarter som de har hand om,
- resistens mot behandlingar, inbegripet antimikrobiell resistens, och följderna av sådan resistens.¹²¹

Det kunskapsinnehåll och den kunskapsnivå som krävs bero på arter och kategorier av hållna djur och produkter som de berörda aktörerna har ansvar för samt de uppgifter som utförs.¹²² Kunskapen kan ha inhämtats genom yrkeserfarenhet, utbildning, befintliga program inom vattenbrukssektorn som är relevanta för djurhälsa eller annan erfarenhet.¹²³

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer har kontaktat en veterinär vid onormal dödlighet, andra tecken på allvarlig sjukdom eller väsentlig minskad produktion med obestämmd orsak.¹²⁴

¹²⁰ Art. 10.1 i förordning (EU) 2016/429.

¹²¹ Art. 11.1 i förordning (EU) 2016/429.

¹²² Art. 11.2 i förordning (EU) 2016/429.

¹²³ Art. 11.3 i förordning (EU) 2016/429.

¹²⁴ 3 kap. 4 § jmf 7 § p. 5 i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer:

- iakttar hälsan och beteendet hos de djur som de ansvarar för,
- iakttar eventuella förändringar av de normala produktionsparametrarna för de anläggningar, de djur eller det avelsmaterial som de ansvarar för, vilka kan leda till en misstanke om att de orsakas av en förtecknad sjukdom eller en ny sjukdom, och
- uppmärksammar onormal dödlighet och andra tecken på allvarlig sjukdom hos djur som de ansvarar för.¹²⁵

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktören har vidtagit lämpliga åtgärder enligt art. 55.1 c och e i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 för att förhindra spridning av sjukdomsagens till andra djur eller människor, vid misstanke om en sjukdom i kategori A.¹²⁶

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att:

- anläggningen är registrerad i det Jordbruksverkets vattenbruksregister och
- rätt uppgifter finns registrerade i registret.
- aktörer har i förväg anmält om det skett betydande förändringar av vattenbruksanläggningen så att uppgifterna i registret inte stämmer eller att verksamheten har upphört.¹²⁷

Var uppmärksam på om det finns skäl att misstänka att anläggningen inte ligger i den zon som anges, eftersom det är av stor vikt för Sveriges nationella åtgärder i form av fristatus eller utrotningsprogram.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att vattenbruksanläggningar där godkännande krävs har giltiga godkännande enligt artikel 176 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 från den behöriga myndigheten.¹²⁸

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörerna har vidtagit lämpliga åtgärder för att se till att förflyttning av vattenlevande djur inte äventyrar hälsostatusen på destinationen med avseende på följande:

- Sjukdomar i kategori D.
- Nya sjukdomar.

¹²⁵ Art. 24 i förordning (EU) 2016/429.

¹²⁶ Art. 53.1 i förordning (EU) 2016/429.

¹²⁷ Art. 172 i förordning (EU) 2016/429 och art. 20-21 i förordning (EU) 2020/691.

¹²⁸ Art. 176-179 i förordning (EU) 2016/429 och art. 3-19 i förordning (EU) 2020/691.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörerna endast flyttar vattenlevande djur till en vattenbruksanläggning eller för att användas som livsmedel om djuren i fråga uppfyller följande villkor:

- Djuren, med undantag för vilda vattenlevande djur, kommer från anläggningar som har
 - registrerats av Jordbruksverket, eller
 - godkänts av Jordbruksverket.
- De omfattas inte av
 - restriktioner vad gäller förflyttning, eller
 - nödåtgärder.¹²⁹

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att vattenlevande djur som flyttas för att användas som livsmedel eller för vattenbruk eller för andra ändamål inte har använts för något annat ändamål än det avsedda.¹³⁰

Kontrollmyndigheten kontrollerar att aktören har haft djurhälsointyg eller egenförsäkran vid förflyttning mellan medlemsstater eller zoner.¹³¹ En sammanställning av när hälsointyg respektive egenförsäkran krävs finns på Jordbruksverkets webbsida¹³². Om det är förtecknad art för VHS, IHN, ILA HPRΔ, *Bonamia exitiosa*, *Bonamia ostreae*, *Marteilia refringens*, BKD, SVC eller IPN ska det kontrolleras att djuren kommer från annan medlemsstat, zon eller anläggningskrets som är fri från dessa smittor samt att djuren åtföljs av hälsointyg.¹³³ I vissa fall finns möjlighet att ta in arter mottagliga för SVC, BKD och IPN från länder eller områden utan fristatus, förutsatt att villkor i 3 kap 31 § och 39-44 §§ SJVFS 2021:13 uppfylls. Dessa villkor ska då kontrolleras.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att egenförsäkran finns i de fall där ett sådant ska medfölja djuren istället för ett djurhälsointyg.¹³⁴

Det har förekommit att sändningar av akvariefisk som har tagits in till svenska anläggningar felaktigt har åtföljts av ett gemensamt hälsointyg trots att sändningen delats upp för att gå till olika mottagare. Djuren i en sändning måste packas upp på den anläggningen som anges som mottagande anläggning på det medföljande hälsointyget. Detta beskrivs i avsnitt 6 i fördjupningsdokumentet ”Samlad

¹²⁹ Art. 191 i förordning (EU) 2016/429.

¹³⁰ Art. 193.2 i förordning (EU) 2016/429.

¹³¹ Art. 208 i förordning (EU) 2016/429.

¹³² Se dokumentet När ska man använda djurhälsointyg respektive egenförsäkran på webbsidan <https://jordbruksverket.se/djur/ovriga-djur/fiskar-kraftdjur-och-blottdjur/fiskar-kraftdjur-och-blottdjur-i-kommersiell-verksamhet/handel-mellan-lander-och-zoner>.

¹³³ Art. 4 i genomförandebeslut (EU) 2021/260 och art. 197 i förordning (EU) 2016/429.

¹³⁴ Art. 218 i förordning (EU) 2016/429.

information om kraven i EU:s djurhälsoförfordning för kommersiell verksamhet med vattenlevande djur för prydadsändamål”.¹³⁵

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att ingen fisk har förflyttats till eller från anläggningen under perioder när misstanke har funnits om att ett vattenbruksdjur har drabbats av en åtgärdssjukdom.¹³⁶ Vid misstanke eller konstaterad smitta av annan sjukdom än förtecknad sjukdom ska kontrollmyndigheten kontrollera att aktörer inte har flyttat djur mellan anläggningar i Sverige utan att ha vidtagit åtgärder så att smitta inte sprids till andra vattenlevande djur.¹³⁷

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktören inte har flyttat fiskar från kustzon till inlandszon.¹³⁸

Om förflyttning har skett ska kontrollmyndigheten kontrollera:

- att aktörer har provtagit vildfångade laxfiskar för IPN och BKD, att rommen från de vildfångade laxfiskarna har desinfekterats och att rommen hålls i kläckeri i avvaktan på negativt provresultat enligt 3 kap. 28 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.
- att ål har provtagits och hållits i karantän enligt 3 kap. 29 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.

Denna provtagning kallas i dialog mellan SVA, djurkontrollenheten och djuravdelningen vanligen för stamfiskprovtagning på kompensationsodling. Notera att stamfiskprovtagning kan omfatta även annan provtagning.

Den aktör som för in mottagliga arter till sin anläggning ska försäkra sig om att organprovtagning har gjorts på mottagliga arter i det epidemiologiska området inom anläggningen som förflyttning ska ske från utan att BKD påvisats. Provtagningen ska omfatta 30 djur och ska vara från den senaste sammanhängande perioden vid en vattentemperatur mellan 7–15 °C. Proverna ska i första hand ha tagits på djur med avvikande utseende eller beteende. Den aktör som har fört in

¹³⁵ Fördjupningsdokumentet återfinns på Jordbruksverkets webbplats. Det finns på sidorna som rör registrering och godkännande, samt införsel och handel av vattenlevande djur.

¹³⁶ 11 kap.3 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2023:15) om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar.

¹³⁷ 3 kap. 21 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.

¹³⁸ 3 kap. 27 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.

mottagliga arter till sin anläggning ska vid en offentlig kontroll kunna visa att dessa djur uppfyllde kraven vid tidpunkten för införandet.¹³⁹

Observera att detta krav ska gälla även om djur flyttas från en anläggning i inlandszon till en annan anläggning i inlandzon, vilket är en skärpning mot tidigare.

Vattenbruksanläggningar som är anslutna till ett frivilligt kontrollprogram kan enligt förslaget komma att undantas från detta krav, förutsatt att Jordbruksverket gjort bedömningen att det frivilliga kontrollprogrammet innehåller krav som är likvärdiga.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver registrerade anläggningar, för journaler enligt artikel 186.1 i förordning (EU) 2016/429, artikel 22 i förordning (EU) 2020/691 och 3 kap. 18 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa. Aktörerna ska spara journalerna i minst 5 år.¹⁴⁰

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer har följt de beslut som är baserade på Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 och dess underakter samt nationella lagstiftning om djurhälsa. Exempelvis om en anläggning har fått ett spärrbeslut av Jordbruksverket ska kontrollmyndigheten kontrollera att besluten har följts.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer vidtar lämpliga biosäkerhetsåtgärder, med avseende på hållna djur och produkter som de har ansvar för, som krävs för:

- arterna och kategorierna av hållna djur samt produkter,
- typen av produktion, och
- de risker som föreligger, med hänsyn till
 - geografiskt läge och klimatförhållanden, och
 - lokala förhållanden och sedvänjor, samt

aktörerna ska om lämpligt vidta biosäkerhetsåtgärder med avseende på vilda djur.¹⁴¹

Biosäkerhetsåtgärder ska genomföras efter behov, genom:

¹³⁹ 2 kap. 4 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (2024:6) om åtgärder för att förebygga och hindra spridning av bakteriell njurinflammation (BKD) hos vattenlevande djur.

¹⁴⁰ 3 kap. 20 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.

¹⁴¹ Art. 10.1 i förordning (EU) 2016/429.

- fysiska skyddsåtgärder, som kan omfatta
 - instängning, stängsling, övertäckning med tak, nätavskiljning efter behov,
 - rengöring, desinfektion och bekämpning av insekter och gnagare,
 - när det gäller vattenlevande djur, i förekommande fall
 - åtgärder avseende vatten- och avloppssystem,
 - naturliga eller konstgjorda barriärer mot närliggande vattendrag som hindrar vattenlevande djur från att komma in till eller lämna den berörda anläggningen, inbegripet åtgärder mot översvämning eller infiltration av vatten från närliggande vattendrag,
- skötselåtgärder, vilka kan inbegripa
 - rutiner för inpassering till och utpassering från anläggningen för djur, produkter, fordon och människor,
 - rutiner för användning av utrustning,
 - villkor för förflyttningar på grundval av de risker som föreligger,
 - villkor för införsel av djur eller produkter till anläggningen,
 - karantän, isolering eller separering av nyligen tillkomna eller sjuka djur,
 - ett system för säkert bortskaffande av döda djur och andra animaliska biprodukter.¹⁴²

12.2 Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur hålls i syfte att flyttas därifrån antingen levande eller som produkter av animaliskt ursprung från vattenbruksdjur

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer som driver godkända anläggningar har utvecklat och dokumenterat en biosäkerhetsplan där det har identifierats hur en sjukdomsagens kan ta sig in i anläggningen och hur den kan spridas inom anläggningen och överföras från den ut i miljön eller till andra vattenbruksanläggningar.¹⁴³

Biosäkerhetsplanen ska ha tagit hänsyn till den särskilda karaktären hos anläggningen och identifierat riskreducerande åtgärder för varje biosäkerhetsrisk

¹⁴² Art. 10.4 i förordning (EU) 2016/429.

¹⁴³ Artikel 5 i förordning (EU) 2020/691.

som har identifierats.¹⁴⁴ För exempel på hur en sådan identifiering kan se ut, se bilaga 1 i slutet av denna kontrollvägledning.

I biosäkerhetsplanen ska särskild hänsyn ha tagits till

- Desinfektionsställen ska ha installerats på kritiska platser på vattenbruksanläggningen.
- Om följande funktionella enheter finns på samma vattenbruksanläggning ska de hållas åtskilda med lämpliga hygienbarriärer:
 - Kläckningsenheter.
 - Uppfödningenheter.
 - Bearbetningsenheter.
 - Leveranscentral.
- Personalen ska ha tillgång till arbetskläder och arbetsskor som enbart används vid vattenbruksanläggningen och regelbundet rengörs och desinficeras.
- Utrustning får inte delas mellan vattenbruksanläggningar, men om detta inte går att undvika, ska man följa ett lämpligt protokoll för rengöring och desinfektion av utrustningen.
- Besökare på vattenbruksanläggningen ska kontrolleras om de utgör en sjukdomsrisk, och sådana besökare ska:
 - bära skyddskläder och skyddsskor som tillhandahålls på vattenbruksanläggningen, eller
 - rengöra och desinficera medhavda skyddskläder och skyddsskor vid ankomsten till vattenbruksanläggningen och när de lämnar den, om kläderna och skorna inte är engångsartiklar.
- Döda djur ska avlägsnas från alla produktionsenheter med en frekvens som säkerställer att infektionstrycket är minimalt men som är genomförbar med hänsyn till produktionsmetoderna, och de ska bortskaffas i enlighet med artikel 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009.
- Vattenbruksanläggningens utrustning ska i möjligaste mån rengöras och desinficeras efter varje produktionscykel.
- Om vattenbruksanläggningar tar emot befruktade ägg från andra anläggningar ska äggen, om det är biologiskt genomförbart, desinficeras på lämpligt sätt vid ankomsten, och alla förpackningar ska desinficeras eller bortskaffas på ett biosäkert sätt.
- Transportörernas journaler över rengöring och desinfektion ska kontrolleras innan de vattenlevande djuren lastas eller lastas ur på vattenbruksanläggningen.

¹⁴⁴ Artikel 5 i förordning (EU) 2020/691.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att en namngiven person ansvarar för genomförandet av vattenbruksanläggningens biosäkerhetsplan tillsammans med annan personal som rapporterar till den personen när det gäller biosäkerhetsfrågor.¹⁴⁵

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att lokaler och utrustning på vattenbruksanläggningen är enligt följande:

- Det ska finnas lämplig utrustning och lämpliga lokaler för att upprätthålla tillfredsställande djurhållningsförhållanden för de vattenbruksdjur som hålls på vattenbruksanläggningen.
- Vattenbruksanläggningen ska erbjuda goda hygieniska förhållanden och möjliggöra adekvat hälsoövervakning.
- Utrustning och lokaler ska i möjligaste mån tillverkas av material som kan rengöras och desinficeras på lämpligt sätt.
- Det ska finnas lämpliga åtgärder för att bekämpa rovdjur, med beaktande av den risk för sjukdomsspridning som rovdjuren utgör och vattenbruksanläggningens miljöbetingade begränsningar.
- Det ska finnas lämplig utrustning för rengöring och desinfektion av lokaler, utrustning och transportmedel.¹⁴⁶

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver godkända anläggningar, för journaler enligt artikel 186.1 i förordning (EU) 2016/429, artikel 23 i förordning (EU) 2020/691 och 3 kap. 18 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna (SJVFS 2021:13) råd om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa. Aktörerna ska spara journalerna i minst 5 år.

12.3 Kontrollpunkter för godkända grupper av vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur hålls i syfte att flyttas därifrån antingen levande eller som produkter av animaliskt ursprung från vattenbruksdjur

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer som driver grupper av vattenbruksanläggningar har utvecklat och dokumenterat en biosäkerhetsplan där det har identifierats hur en sjukdomsagens kan ta sig in i anläggningen och hur den kan spridas inom anläggningen och överföras från den ut i miljön eller till andra vattenbruksanläggningar.¹⁴⁷

¹⁴⁵ Art. 7 b och bilaga I del 1 punkt 1 i förordning (EU) 2020/691.

¹⁴⁶ Art. 7 c och bilaga I del 1 punkt 2 i förordning (EU) 2020/691.

¹⁴⁷ Art. 5 i förordning (EU) 2020/691.

Biosäkerhetsplanen ska ha tagit hänsyn till den särskilda karaktären hos anläggningen och identifierat riskreducerande åtgärder för varje biosäkerhetsrisk som har identifierats.¹⁴⁸

I biosäkerhetsplanen ska särskild hänsyn ha tagits till

- Desinfektionsställen ska ha installerats på kritiska platser på varje vattenbruksanläggning i gruppen.
- Om följande funktionell enheter finns på samma vattenbruksanläggning ska de hållas åtskilda med lämpliga hygienbarriärer:
 - Kläckningsenheter.
 - Uppfödningenheter.
 - Bearbetningsenheter.
 - Leveranscentral.
- Personalen ska ha tillgång till arbetskläder och arbetsskor som enbart används vid den enskilda vattenbruksanläggningen och regelbundet rengörs och desinficeras.
- Utrustning får inte delas mellan vattenbruksanläggningar, men om detta inte går att undvika ska man följa ett lämpligt protokoll för rengöring och desinfektion av utrustningen.
- Besökare på vattenbruksanläggningen ska kontrolleras om de utgör en sjukdomsrisk, och sådana besökare ska
 - bära skyddskläder och skyddsskor som tillhandahålls på varje vattenbruksanläggning, eller
 - rengöra och desinficera medhavda skyddskläder och skyddsskor vid ankomsten till vattenbruksanläggningen och när de lämnar den, om kläderna och skorna inte är engångsartiklar.
- Döda vattenbruksdjur ska avlägsnas från alla produktionsenheter med en frekvens som säkerställer att infektionstrycket är minimalt, men som är genomförbar med hänsyn till produktionsmetoderna, och de ska bortskaffas i enlighet med artikel 13 i förordning (EG) nr 1069/2009.
- Utrustningen på varje vattenbruksanläggning ska i möjligaste mån rengöras och desinficeras efter varje produktionscykel.
- Om vattenbruksanläggningar tar emot befruktade ägg från andra anläggningar ska äggen, om det är biologiskt genomförbart, desinficeras på lämpligt sätt vid ankomsten, och alla förpackningar ska desinficeras eller bortskaffas på ett biosäkert sätt.

¹⁴⁸ Art. 5 i förordning (EU) 2020/691.

- Transportörernas journaler över rengöring och desinfektion ska kontrolleras innan vattenbruksdjuren lastas eller lastas ur på vattenbruksanläggningen.

Ansvar för att åtgärderna i biosäkerhetsplanen genomförs ska ligga hos:

- den aktör som driver en enskild vattenbruksanläggning i en grupp vattenbruksanläggningar som godkänts i enlighet med artikel 177 a i förordning (EU) 2016/429,
- den aktör som driver en grupp vattenbruksanläggningar som godkänts i enlighet med artikel 177 b i förordning (EU) 2016/429.¹⁴⁹

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att lokaler och utrustning på vattenbruksanläggningen är enligt följande:

- Det ska finnas lämplig utrustning och lämpliga lokaler för att upprätthålla tillfredsställande djurhållningsförhållanden för de vattenbruksdjur som hålls på varje vattenbruksanläggning i gruppen.
- Varje vattenbruksanläggning i gruppen ska erbjuda goda hygieniska förhållanden och möjliggöra hälsoövervakning.
- Utrustning och lokaler på varje vattenbruksanläggning i gruppen ska tillverkas av material som lätt kan rengöras och desinficeras.
- Det ska finnas lämpliga åtgärder för att bekämpa rovdjur på varje vattenbruksanläggning i gruppen, med beaktande av den risk för sjukdomsspridning som rovdjuren utgör och vattenbruksanläggningens miljöbetingade begränsningar.
- Det ska finnas lämplig utrustning på varje vattenbruksanläggning i gruppen för rengöring och desinfektion av lokaler, utrustning och transportmedel.¹⁵⁰

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver en godkänd grupp av anläggningar, för journaler enligt artikel 186.1 i förordning (EU) 2016/429, artikel 24 i förordning (EU) 2020/691 och 3 kap. 18 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.

12.4 Kontrollpunkter för godkända karantänsanläggningar

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer som driver godkända karantänsanläggningar har utvecklat och dokumenterat en biosäkerhetsplan där det har identifierats hur en sjukdomsagens kan ta sig in i karantänsanläggning och hur

¹⁴⁹ Art. 8.b och del 2 punkt 1 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

¹⁵⁰ Art. 8.c och del 2 punkt 2 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

den kan spridas inom anläggningen och överföras från den ut i miljön eller till andra vattenbruksanläggningar.¹⁵¹

Biosäkerhetsplanen ska ha tagit hänsyn till den särskilda karaktären hos anläggningen och identifierat riskreducerande åtgärder för varje biosäkerhetsrisk som har identifierats.¹⁵²

I biosäkerhetsplanen ska särskild hänsyn ha tagits till:

- Desinfektionsställen ska ha installerats på de kritiska platser som identifierats i biosäkerhetsplanen.
- Om det finns olika karantänsenheter på en karantänsanläggning ska det vidtas åtgärder för att säkerställa att de är epidemiologiskt åtskilda.
- Personalen ska ha tillgång till arbetskläder och arbetsskor på karantänsanläggningen och de ska regelbundet rengöras och desinficeras.
- Utrustning får inte delas mellan karantänsanläggningens karantänsenheter, men om detta inte går att undvika ska det finnas ett lämpligt protokoll för rengöring och desinfektion av utrustningen; utrustningen får inte delas med andra anläggningar.
- Endast personer med tillstånd får komma in på karantänsanläggningen.
- Personer som kommer in på karantänsanläggningen ska bära de skyddskläder och skyddsskor som tillhandahålls, och dessa ska bortskaffas eller rengöras och desinficeras på ett säkert sätt efter användning.
- Döda djur ska avlägsnas från alla karantänsenheter med en frekvens som säkerställer att infektionstrycket är minimalt, och de ska bortskaffas som kategori 1- eller kategori 2-material i enlighet med artikel 12 eller 13 i förordning (EG) nr 1069/2009.
- All utrustning på karantänsanläggningarna ska rengöras och desinficeras efter varje karantänperiod.
- Den karantänperiod som krävs ska påbörjas när det sista vattenlevande djuret i den kohort som ska genomgå karantän sätts in.
- Varje karantänsenhet ska tömmas på djur, rengöras och desinficeras efter karantänperiodens slut och hållas fri från djur under minst sju dagar innan nya vattenlevande djur sätts in.
- Försiktighetsåtgärder ska vidtas för att förhindra korskontaminering mellan inkommande och utgående sändningar av vattenlevande djur.

¹⁵¹ Art. 5 i förordning (EU) 2020/691.

¹⁵² Art. 5 i förordning (EU) 2020/691.

- Djur som släpps ut från karantänsanläggningen ska uppfylla kraven för förflyttning av vattenbruksdjur mellan medlemsstater.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att en namngiven person ansvarar för genomförandet av karantänsanläggningens biosäkerhetsplan tillsammans med annan personal som rapporterar till den personen när det gäller biosäkerhetsfrågor, vid behov.¹⁵³

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att lokaler och utrustning på karantänsanläggningar för vattenbruksdjur är enligt följande:

- Karantänsanläggningens vattenförsörjningssystem ska vara fritt från agens som orsakar den aktuella förtecknade eller nya sjukdomen.
- Utgåendevattnet från karantänsanläggningen ska behandlas på ett lämpligt sätt som säkerställer att smittämnen som orsakar förtecknade eller nya sjukdomar är fullständigt inaktiverade före utsläppet.
- Systemet för behandling av utgåendevatten ska ha ett fungerande reservsystem som säkerställer kontinuerlig drift och fullständig inneslutning av berörda smittämnen.
- Karantänsanläggningarna ska vara tydligt avgränsade och djurs och människors tillträde ska kontrolleras.
- Den personal som utför veterinärkontroller ska vid behov ha tillräckligt utrustade utrymmen till sitt förfogande, inklusive omklädningsrum och duschar.
- Det ska finnas adekvata metoder för att isolera vattenbruksdjur vid behov.
- Golv, väggar och all annan materiel eller utrustning ska vara utformade på ett sådant sätt att de är lätta att rengöra och desinficera.
- Det ska finnas ett lämpligt system för att säkerställa insamling och lämpligt bortskaffande av animaliska biprodukter i enlighet med artikel 13 i förordning (EG) nr 1069/2009.
- Det finns lämpliga åtgärder för att bekämpa rovdjur, med beaktande av den risk för sjukdomsspridning som rovdjuren utgör.
- Den del av karantänsanläggningen där vattenbruksdjuren är inrymda ska vara av tillfredsställande standard och konstruerad på ett sådant sätt att kontakt med vatten och djur utanför denna del förhindras och att inspektioner och eventuella nödvändiga djurhållningsförfaranden lätt kan genomföras.¹⁵⁴

¹⁵³ Del 8 punkt 1 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

¹⁵⁴ Del 8 punkt 3 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver godkända karantänsanläggningar, för journaler enligt artikel 186.1 i förordning (EU) 2016/429, artikel 30 i förordning (EU) 2020/691 och 3 kap. 18 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.

12.5 Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur av vektorarter hålls isolerade till dess att de inte längre anses vara vektorer

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver godkända vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur av vektorarter hålls isolerade till dess att de inte längre anses vara vektorer, ska ha utvecklat och dokumenterat en biosäkerhetsplan där det har identifierats hur en sjukdomsagens kan ta sig in i anläggningen och hur den kan spridas inom anläggningen och överföras från den ut i miljön eller till andra vattenbruksanläggningar.¹⁵⁵

Biosäkerhetsplanen ska ha tagit hänsyn till den särskilda karaktären hos anläggningen och identifierat riskreducerande åtgärder för varje biosäkerhetsrisk som har identifierats.¹⁵⁶

I biosäkerhetsplanen ska särskild hänsyn ha tagits till:

- Desinfektionsställen ska ha installerats på kritiska platser på vattenbruksanläggningen.
- Om det finns olika isoleringsenheter på en vattenbruksanläggning ska det vidtas lämpliga åtgärder för att säkerställa att dessa enheter är epidemiologiskt åtskilda.
- Personalen ska ha tillgång till arbetskläder och arbetsskor som enbart används vid vattenbruksanläggningen och regelbundet rengörs och desinficeras.
- Utrustning får inte delas mellan vattenbruksanläggningens isoleringsenheter, men om detta inte går att undvika ska det finnas ett lämpligt protokoll för rengöring och desinfektion av utrustningen; utrustningen får inte delas med andra anläggningar.
- Endast personer med tillstånd får komma in på vattenbruksanläggningen.

¹⁵⁵ Art. 5 i förordning (EU) 2020/691.

¹⁵⁶ Art. 5 i förordning (EU) 2020/691.

- Personer som kommer in på vattenbruksanläggningen ska bära de skyddskläder och skyddsskor som tillhandahålls, och dessa ska bortskaffas eller rengöras och desinficeras på ett säkert sätt efter användning.
- Döda djur ska avlägsnas från alla produktionsenheter på anläggningen med en frekvens som säkerställer att infektionstrycket är minimalt, och de ska bortskaffas i enlighet med artikel 13 i förordning (EG) nr 1069/2009.
- All utrustning på vattenbruksanläggningen, eller i den berörda isoleringsenheten om vattenbruksanläggningen består av minst två sådana enheter, ska rengöras och desinficeras efter isoleringsperiodens slut.
- Den isoleringsperiod som för övervaknings- och kontrollåtgärder ska påbörjas först när det sista djuret i kohorten sätts in på vattenbruksanläggningen, men när det finns ett antal isoleringsenheter på vattenbruksanläggningen ska isoleringsperioden påbörjas först när det sista djuret i kohorten sätts in i isoleringsenheten.
- Varje isoleringsenhet på vattenbruksanläggningen ska tömmas på djur, rengöras och desinficeras efter isoleringsperiodens slut.
- Försiktighetsåtgärder ska vidtas för att förhindra korskontaminering mellan inkommande och utgående sändningar av vattenlevande djur.
- Djur som släpps ut från den vattenbruksanläggning där isoleringsperioden har genomförts ska uppfylla kraven för förflyttning av vattenlevande djur mellan medlemsstater.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att en namngiven person hos aktören ansvarar för genomförandet av vattenbruksanläggningens biosäkerhetsplan tillsammans med annan personal som rapporterar till den personen när det gäller biosäkerhetsfrågor, vid behov.¹⁵⁷

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att lokaler och utrustning på vattenbruksanläggningar där vattenbruksdjur av förtecknade arter som är vektorer hålls isolerade till dess att de inte längre anses vara vektorer, är enligt följande:

- Det ska finnas adekvata metoder för att hålla vattenbruksdjur isolerade.
- Vattenbruksanläggningens vattenförsörjningssystem ska vara fritt från förtecknade arter och från agens som orsakar de aktuella förtecknade eller nya sjukdomarna.
- Om det är nödvändigt för att inte äventyra det mottagande vattnets hälsostatus ska utgåendevattnet från vattenbruksanläggningen behandlas på ett lämpligt sätt som säkerställer att smittämnen som orsakar förtecknade eller nya sjukdomar är fullständigt inaktiverade före utsläppet.

¹⁵⁷ Del 9 punkt 1 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

- Djurs tillträde till vattenbruksanläggningen kontrolleras.
- Golv, väggar och all annan materiel eller utrustning är utformade på ett sådant sätt att de är lätta att rengöra och desinficera.
- Det finns ett lämpligt system för att säkerställa insamling och lämpligt bortskaffande av animaliska biprodukter i enlighet med artikel 13 i förordning (EG) nr 1069/2009.
- Det finns lämpliga åtgärder för att bekämpa rovdjur, med beaktande av den risk för sjukdomsspridning som rovdjuren utgör.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver godkända anläggningar, för journaler enligt artikel 186.1 i förordning (EU) 2016/429, artikel 31 i förordning (EU) 2020/691 och 3 kap. 18 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.

12.6 Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar som är slutna anläggningar där vattenbruksdjur för prydadsändamål hålls

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver *godkända* anläggningar av typen *sluten vattenbruksanläggning där djur för prydadsändamål hålls* ska ha utvecklat och dokumenterat en biosäkerhetsplan där det har identifierats hur en sjukdomsagens kan ta sig in i anläggningen och hur den kan spridas inom anläggningen och överföras från den ut i miljön eller till andra vattenbruksanläggningar.¹⁵⁸

Biosäkerhetsplanen ska ha tagit hänsyn till den särskilda karaktären hos anläggningen och identifierat riskreducerande åtgärder för varje biosäkerhetsrisk som har identifierats.¹⁵⁹

I biosäkerhetsplanen ska särskild hänsyn ha tagits till:

- Desinfektionsställen ska installeras på kritiska platser på anläggningen.
- Personalen ska ha tillgång till arbetskläder och arbetsskor som enbart används vid vattenbruksanläggningen och regelbundet rengörs och desinficeras.
- Besökare på vattenbruksanläggningen ska kontrolleras om de utgör en sjukdomsrisk, och sådana besökare ska
 - bära skyddskläder och skyddsskor som tillhandahålls på vattenbruksanläggningen, eller

¹⁵⁸ Art. 5 samt del 10 punkt 1 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

¹⁵⁹ Art. 5 samt del 10 punkt 1 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

- rengöra och desinficera medhavda skyddskläder och skyddsskor vid ankomsten till vattenbruksanläggningen och när de lämnar den, om kläderna och skorna inte är engångsartiklar. Kontrollmyndigheten ska kontrollera att en namngiven person ansvarar för genomförandet av läggningens biosäkerhetsplan tillsammans med annan personal som rapporterar till den personen när det gäller biosäkerhetsfrågor, vid behov.¹⁶⁰
- Döda djur ska avlägsnas från alla produktionsenheter med en frekvens som säkerställer att infektionstrycket är minimalt, och de ska bortskaffas i enlighet med artikel 13 i förordning (EG) nr 1069/2009.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att lokaler och utrustning på godkända slutna anläggningar där djur för prydnadsändamål hålls är enligt följande¹⁶¹:

- Det ska finnas lämplig utrustning och lämpliga lokaler för att upprätthålla tillfredsställande djurhållningsförhållanden för de djur som hålls på anläggningen.
- Vattenbruksanläggningen ska erbjuda goda hygieniska förhållanden och möjliggöra hälsoövervakning.
- Utrustning och lokaler ska tillverkas av material som lätt kan rengöras och desinficeras.
- Det ska finnas lämplig utrustning för rengöring och desinfektion av lokaler, utrustning och transportmedel.
- Det ska finnas lämpliga åtgärder för att bekämpa rovdjur, med beaktande av den risk för sjukdomsspridning som rovdjuren utgör.
- Det ska finnas ett lämpligt system för att säkerställa insamling och lämpligt bortskaffande av animaliska biprodukter i enlighet med artikel 13 i förordning (EG) nr 1069/2009.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer som driver godkända anläggningar denna typ av för journaler enligt artikel 186.1 i förordning (EU) 2016/429, artikel 32 i förordning (EU) 2020/691 och 3 kap. 18 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.

¹⁶⁰ Del 10 punkt 1 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

¹⁶¹ Del 10 punkt 2 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691

12.6.1 Kontroll vid slutna anläggningar där djur för prydnadsändamål hålls omfattar endast förtecknade arter

För slutna anläggningar där djur för prydnadsändamål hålls gäller grundprincipen att endast förtecknade arter ska beaktas i registret samt i kontrollen.

Slutna anläggningar med endast icke förtecknade arter omfattas inte av kravet på registrering i EU:s djurhälsoförförordning. Därmed behöver de inte heller följa kraven på journalföring med mera. Anläggningar med endast icke förtecknade arter ingår inte i den offentliga djurhälsokontrollen.¹⁶²

När slutna anläggningar med både förtecknade och icke förtecknade arter ska registreras enligt djurhälsolagstiftningen är det endast verksamheten med förtecknade arter som avses. Uppgifter till registret, t.ex. om kapacitet eller förflyttning avser förtecknade arter. Djurhälsokontrollen avser verksamheten med de förtecknade arterna.

Om det är olika förflyttningsmönster för förtecknade respektive icke förtecknade arter som förs in eller ut ur anläggningen ska anteckning om detta finnas i vattenbruksregistret, under flik ”övriga uppgifter om anläggningen”. Det gäller i synnerhet om förtecknade arter säljs vidare till annat än slutkund. Djurhälsoenheten har gjort bedömningen att alla slutna anläggningar där prydnadsdjur av förtecknade arter hålls som levererar djur till andra än slutkunder ska betraktas som grossister. Detta gäller oavsett om just de förtecknade arterna endast säljs till slutkonsument eller inte.

Det är inte förbjudet att ha förtecknade och icke förtecknade arter i samma akvarium eller i samma avdelning, såvida inte annat uttryckligen framgår av anläggningens godkännande.

I de fall anläggningar har godkännande som slutna anläggningar där djur för prydnadsändamål hålls gäller kravet på biosäkerhetsplan med mera endast de delar av verksamheten där förtecknade arter hålls. Grundprincipen att endast förtecknade arter ska beaktas i registret samt i kontrollen gäller.

12.6.2 Information om kraven för zoobranschen

Information om vad som gäller zoobranschen finns på webbsidan Registrering, godkännande och tillstånd för verksamhet med vattenlevande djur - Jordbruksverket.se, dels i tabellen under Registrering för zoobutiker, dels i en samlad information om bestämmelserna som rör kommersiell verksamhet med

¹⁶² Om en aktör med endast icke förtecknade arter begär att Jordbruksverket ska lägga in anläggning i Traces för att avsändaren i annat land kräver detta för att leverera djuren till Sverige måste aktören registreras. Vi har i dagsläget inga sådana registrerade anläggningar och vet inte om det kommer bli aktuellt.

vattenlevande djur för prydnadsändamål som finns under rubriken Fördjupad information nederst på samma webbsida.

12.6.3 Forskningsanläggningar kan behöva dispens för att få ta in fisk från kustzon

I de fall slutna forskningsanläggningar i inlandet ska ta in fisk från kustzon krävs en dispens från lagstiftningen.

För samtliga fiskarter behöver aktören ha undantag från bestämmelserna i 3 kap. 27 § SJVFS 2021:13. För arter som är mottagliga för IPN och BKD krävs dispens även från EU-regelverket, vilket möjliggörs genom artikel 204 i djurhälsoförförordningen när det gäller förflyttning av vattenlevande djur för vetenskapligt ändamål.

12.7 Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar av typen öppna anläggningar där vattenbruksdjur för prydnadsändamål hålls

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver vattenbruksanläggningar som är *öppna anläggningar där vattenbruksdjur för prydnadsändamål hålls*, ska ha utvecklat och dokumenterat en biosäkerhetsplan där det har identifierats hur en sjukdomsagens kan ta sig in i anläggningen och hur den kan spridas inom anläggningen och överföras från den ut i miljön eller till andra vattenbruksanläggningar.¹⁶³

Biosäkerhetsplanen ska ha tagit hänsyn till den särskilda karaktären hos anläggningen och identifierat riskreducerande åtgärder för varje biosäkerhetsrisk som har identifierats.¹⁶⁴

I biosäkerhetsplanen ska särskild hänsyn ha tagits till:

- Desinfektionsställen ska installeras på kritiska platser på vattenbruksanläggningen.
- Om det finns olika funktionella enheter på en vattenbruksanläggning ska de hållas åtskilda genom lämpliga hygienåtgärder.
- Personalen ska ha tillgång till arbetskläder och arbetsskor på vattenbruksanläggningen och de ska regelbundet rengöras och desinficeras.
- Utrustning får inte delas mellan vattenbruksanläggningar, men om detta inte går att undvika ska det finnas ett lämpligt protokoll för rengöring och desinfektion av utrustningen.

¹⁶³ Art. 5 samt del 11 punkt 1 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

¹⁶⁴ Art. 5 i förordning (EU) 2020/691.

- Besökare på vattenbruksanläggningen ska kontrolleras om de utgör en sjukdomsrisk, och sådana besökare ska
 - bära skyddskläder och skyddsskor som tillhandahålls på vattenbruksanläggningen, eller
 - rengöra och desinficera medhavda skyddskläder och skyddsskor vid ankomsten till vattenbruksanläggningen och när de lämnar den, om kläderna och skorna inte är engångsartiklar.
- Döda djur ska avlägsnas från alla produktionsenheter med en frekvens som säkerställer att infektionstrycket är minimalt, och de ska bortskaffas i enlighet med artikel 13 i förordning (EG) nr 1069/2009.
- Vattenbruksanläggningens utrustning ska i möjligaste mån rengöras och desinficeras efter varje produktionscykel.
- Transportörernas journaler över rengöring och desinfektion ska kontrolleras innan djuren lastas eller lastas ur på vattenbruksanläggningen.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att en namngiven person ansvarar för genomförandet av vattenbruksanläggningens biosäkerhetsplan tillsammans med annan personal som rapporterar till den personen när det gäller biosäkerhetsfrågor, vid behov.¹⁶⁵

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att lokaler och utrustning på slutna anläggningar där vattenbruksdjur för prydnadsändamål hålls är enligt följande¹⁶⁶:

- Det ska finnas lämplig utrustning och lämpliga lokaler för att upprätthålla tillfredsställande djurhållningsförhållanden för de djur som hålls på vattenbruksanläggningen.
- Anläggningen ska erbjuda goda hygieniska förhållanden och möjliggöra adekvat hälsoövervakning.
- Utrustning och lokaler ska i möjligaste mån tillverkas av material som kan rengöras och desinficeras på lämpligt sätt.
- Det ska finnas lämpliga åtgärder för att bekämpa rovdjur, med beaktande av den risk som rovdjuren utgör och vattenbruksanläggningens miljöbetingade begränsningar.
- Det ska finnas lämplig utrustning för rengöring och desinfektion av lokaler, utrustning och transportmedel.

¹⁶⁵ Del 11 punkt 1 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

¹⁶⁶ Del 11 punkt 2 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691

- Det finns ett lämpligt system för att säkerställa insamling och lämpligt bortskaffande av animaliska biprodukter i enlighet med artikel 13 i förordning (EG) nr 1069/2009.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer som driver denna typ av godkända anläggningar av denna typ för journaler enligt artikel 186.1 i förordning (EU) 2016/429, artikel 33 i förordning (EU) 2020/691 och 3 kap. 18 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.

12.8 Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar av typen fartyg eller andra mobila lokaler där vattenbruksdjur hålls tillfälligt för att behandlas

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver godkända vattenbruksanläggningar av typen fartyg eller andra godkända mobila lokaler där vattenbruksdjur hålls tillfälligt för att behandlas, ska ha utvecklat och dokumenterat en biosäkerhetsplan där det har identifierats hur en sjukdomsagens kan ta sig in i anläggningen och hur den kan spridas inom anläggningen och överföras från den ut i miljön eller till andra vattenbruksanläggningar.¹⁶⁷

Biosäkerhetsplanen ska ha tagit hänsyn till den särskilda karaktären hos anläggningen och identifierat riskreducerande åtgärder för varje biosäkerhetsrisk som har identifierats.¹⁶⁸

I biosäkerhetsplanen ska särskild hänsyn ha tagits till:

- Fartyget eller de mobila lokalerna och all utrustning som använts under behandlingen ska rengöras och desinficeras efter en behandling och innan de flyttas till en annan vattenbruksanläggning.
- Personalen ska ha tillgång till arbetskläder och arbetsskor på vattenbruksanläggningen och de ska regelbundet rengöras och desinficeras.
- Utrustning får inte delas med andra vattenbruksanläggningar, men om detta inte går att undvika ska det finnas ett lämpligt protokoll för rengöring och desinfektion av utrustningen och belägg för att det har utförts ska sparas.
- Besökare på vattenbruksanläggningen ska kontrolleras om de utgör en sjukdomsrisk, och sådana besökare ska

¹⁶⁷ Art. 5 samt del 12 punkt 1 i bilaga 1 i förordning (EU) 2020/691.

¹⁶⁸ Art. 5 i förordning (EU) 2020/691.

- bära skyddskläder och skyddsskor som tillhandahålls på vattenbruksanläggningen, eller
- rengöra och desinficera medhavda skyddskläder och skyddsskor vid ankomsten till vattenbruksanläggningen och när de lämnar den, om kläderna och skorna inte är engångsartiklar.
- Orsaken till dödsfall som inträffar under en behandling ska journalföras och döda djur ska avlägsnas från vattenbruksanläggningen med en frekvens som minimerar infektionstrycket och som är genomförbar med hänsyn till behandlingsschemat för de berörda vattenbruksdjuren.
- Döda djur avlägsnas med en frekvens som säkerställer att infektionstrycket är minimalt och de bortskaffas i enlighet med artikel 13 i förordning (EG) nr 1069/2009.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att en namngiven person ansvarar för genomförandet av vattenbruksanläggningens biosäkerhetsplan tillsammans med annan personal som rapporterar till den personen när det gäller biosäkerhetsfrågor, vid behov.¹⁶⁹

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att lokaler och utrustning på denna typ av godkända anläggningar är enligt följande¹⁷⁰:

- Det ska finnas lämplig utrustning och lämpliga lokaler för att upprätthålla tillfredsställande djurhållningsförhållanden för de vattenbruksdjur som hålls på anläggningen.
- Utrustning och lokaler ska i möjligaste mån tillverkas av material som lätt kan rengöras och desinficeras.
- Det ska finnas lämplig utrustning för rengöring och desinfektion av lokaler och utrustning.
- Vid användning av automatiska system för rengöring och desinfektion ska deras effektivitet valideras innan de börjar användas och därefter med lämplig frekvens.
- Det finns ett lämpligt system för att säkerställa insamling och lämpligt bortskaffande av animaliska biprodukter i enlighet med artikel 13 i förordning (EG) nr 1069/2009.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer som driver godkända anläggningar av denna typ för journaler enligt artikel 186.1 i förordning (EU) 2016/429, artikel 34 i förordning (EU) 2020/691 och 3 kap. 18 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.

¹⁶⁹ Del 12 punkt 1 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

¹⁷⁰ Del 12 punkt 2 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691

12.9 Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar av typen återutläggningsområden

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver godkända vattenbruksanläggningar av typen återutläggningsområden, ska ha utvecklat och dokumenterat en biosäkerhetsplan där det har identifierats hur en sjukdomsagens kan ta sig in i anläggningen och hur den kan spridas inom anläggningen och överföras från den ut i miljön eller till andra vattenbruksanläggningar.¹⁷¹

Biosäkerhetsplanen ska ha tagit hänsyn till den särskilda karaktären hos anläggningen och identifierat riskreducerande åtgärder för varje biosäkerhetsrisk som har identifierats.¹⁷²

I biosäkerhetsplanen ska särskild hänsyn ha tagits till:

- Desinfektionsställen ska installeras på kritiska platser i återutläggningsområdet.
- Personalen ska ha tillgång till arbetskläder och arbetsskor som enbart används i återutläggningsområdet och regelbundet rengörs och desinficeras.
- Utrustning får inte delas mellan vattenbruksanläggningar, men om detta inte går att undvika ska det finnas ett lämpligt protokoll för rengöring och desinfektion av utrustningen.
- Besökare i återutläggningsområdet ska kontrolleras om de utgör en risk för sjukdomsspridning, och sådana besökare ska
 - bära skyddskläder och skyddsskor som tillhandahålls i återutläggningsområdet, eller
 - rengöra och desinficera medhavda skyddskläder och skyddsskor vid ankomsten till återutläggningsområdet och när de lämnar det, om kläderna och skorna inte är engångsartiklar.
- Utrustning i återutläggningsområdet ska i möjligaste mån rengöras och desinficeras efter varje reningsprocess.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att lokaler och utrustning på återutläggningsområden är enligt följande¹⁷³:

- Återutläggningsområdet ska i möjligaste mån erbjuda goda hygieniska förhållanden.

¹⁷¹ Art. 5 i förordning (EU) 2020/691.

¹⁷² Art. 5 samt del 7 punkt 1 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

¹⁷³ Del 7 punkt 2 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691

- Utrustning och lokaler ska i möjligaste mån tillverkas av material som kan rengöras och desinficeras på lämpligt sätt.
- Det ska finnas lämplig utrustning för rengöring och desinfektion av lokaler i förekommande fall, utrustning och transportmedel.
- Det ska finnas lämpliga åtgärder för att bekämpa rovdjur, med beaktande av den risk för sjukdomsspridning som rovdjuren utgör och återutläggningsområdets miljöbetingade begränsningar.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver denna typ av godkända anläggningar, för journaler enligt artikel 186.1 i förordning (EU) 2016/429, artikel 29 i förordning (EU) 2020/691 och 3 kap. 18 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.

12.10 Kontrollpunkter för godkända vattenbruksanläggningar av typen leveranscentraler

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver vattenbruksanläggningar av typen *leveranscentraler*, ska ha utvecklat och dokumenterat en biosäkerhetsplan där det har identifierats hur en sjukdomsagens kan ta sig in i anläggningen och hur den kan spridas inom anläggningen och överföras från den ut i miljön eller till andra vattenbruksanläggningar.¹⁷⁴

Biosäkerhetsplanen ska ha tagit hänsyn till den särskilda karaktären hos anläggningen och identifierat riskreducerande åtgärder för varje biosäkerhetsrisk som har identifierats.¹⁷⁵

I biosäkerhetsplanen ska särskild hänsyn ha tagits till:

- Desinfektionsställen ska installeras på kritiska platser i leveranscentralen.
- Personalen ska ha tillgång till arbetskläder och arbetsskor som enbart används vid leveranscentralen och regelbundet rengörs och desinficeras.
- Utrustning får inte delas mellan anläggningar, men om detta inte går att undvika ska det finnas ett lämpligt protokoll för rengöring och desinfektion av utrustningen.
- Besökare vid leveranscentralen ska kontrolleras om de utgör en risk för sjukdomsspridning, och sådana besökare ska
 - bära skyddskläder och skyddsskor som tillhandahålls på anläggningen, eller

¹⁷⁴ Art. 5 i förordning (EU) 2020/691.

¹⁷⁵ Art. 5 i förordning (EU) 2020/691 samt del 6 punkt 1 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

- rengöra och desinficera medhavda skyddskläder och skyddsskor vid ankomsten till anläggningen och när de lämnar den, om kläderna och skorna inte är engångsartiklar.
- Leveranscentralens utrustning ska rengöras och desinficeras efter leveransen.
- Utgåendevatten från leveranscentralen som inte genomgått lämplig behandling får inte släppas ut direkt i vattenförekomster när de vattenlevande djurens hälsostatus kan äventyras av förtecknade eller nya sjukdomar.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att lokaler och utrustning på leveranscentraler är enligt följande:

- Leveranscentralen ska erbjuda goda hygieniska förhållanden.
- Utrustning och lokaler ska tillverkas av material som kan rengöras och desinficeras på lämpligt sätt.
- Det ska finnas lämplig utrustning för rengöring och desinfektion av lokaler, utrustning och transportmedel.
- Det ska finnas lämpliga åtgärder för att bekämpa rovdjur, med beaktande av den risk för sjukdomsspridning som rovdjuren utgör.
- Det ska finnas lämplig desinfektionsutrustning för att säkerställa att utgåendevatten som släpps ut från leveranscentralen behandlas vid behov så att det säkerställs att eventuella agens som orsakar förtecknade eller nya sjukdomar är fullständigt inaktiverade före utsläppet.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver godkända anläggningar av denna typ för journaler enligt artikel 186.1 i förordning (EU) 2016/429, artikel 28 i förordning (EU) 2020/691 och 3 kap. 18 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.

12.11 Kontrollpunkter för godkända livsmedelsanläggningar för sjukdoms-bekämpning hos vattenlevande djur

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver godkända *livsmedelsanläggningar för sjukdomsbekämpning hos vattenlevande djur*, ska ha utvecklat och dokumenterat en biosäkerhetsplan där det har identifierats hur en sjukdomsagens kan ta sig in i anläggningen och hur den kan spridas inom

anläggningen och överföras från den ut i miljön eller till andra vattenbruksanläggningar.¹⁷⁶

Biosäkerhetsplanen ska ha tagit hänsyn till den särskilda karaktären hos anläggningen och identifierat riskreducerande åtgärder för varje biosäkerhetsrisk som har identifierats. I biosäkerhetsplanen ska för situationer där djur som är smittade med en förtecknad eller ny sjukdom slaktas eller bearbetas i lokalerna särskild hänsyn ha tagits till att:

- Besökare ska undvikas på anläggningen, men om det inte går att undvika besök ska besökarna kontrolleras och aktören ska förse dem med skyddskläder och skyddsskor som på ett säkert sätt bortskaffas eller rengörs och desinficeras efter användning.
- Personalen på livsmedelsanläggningen för sjukdomsbekämpning hos vattenlevande djur ska bära arbetskläder och arbetsskor som ska rengöras och desinficeras med lämplig frekvens.
- Det ska finnas ett lämpligt desinfektionssystem som säkerställer att utgåendevattnet från livsmedelsanläggningen för sjukdomsbekämpning hos vattenlevande djur behandlas på lämpligt sätt så att eventuella sjukdomsagens är inaktiverade innan vattnet släpps ut.
- Det ska finnas ett lämpligt system för att säkerställa insamling och lämpligt bortskaffande av animaliska biprodukter; dessa biprodukter ska bearbetas som kategori 1- eller kategori 2-material i enlighet med artikel 12 eller 13 i förordning (EG) nr 1069/2009.
- Lämplig rengöring och desinfektion ska vara genomförd innan det kommer nya sändningar av vattenlevande djur för bearbetning.
- Det ska finnas lämpliga åtgärder för att säkerställa att alla transportmedel och behållare som används för att leverera vattenbruksdjur till en livsmedelsanläggning för sjukdomsbekämpning hos vattenlevande djur rengörs och desinficeras innan de lämnar anläggningen.¹⁷⁷

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att lokaler och utrustning på livsmedelsanläggningar för sjukdomsbekämpning hos vattenlevande djur är enligt följande:

- Det ska vara lätt att rengöra och desinficera golv, väggar och all annan materiel eller utrustning.
- Det ska finnas lämplig desinfektionsutrustning för att säkerställa att allt utgåendevatten som släpps ut från livsmedelsanläggningen för

¹⁷⁶ Art.5 i förordning (EU) 2020/691.

¹⁷⁷ Art. 5 samt del 4 i bilaga I i förordning (EU) 2020/691.

sjukdomsbekämpning hos vattenlevande djur behandlas på ett sätt som garanterar att eventuella smittämnen som orsakar förtecknade eller nya sjukdomar är fullständigt inaktiverade före utsläppet.

- Det ska finnas lämplig utrustning, som är förenlig med den typ av produktion som bedrivs, för rengöring och desinfektion av lokaler, utrustning och transportmedel.
- Det ska finnas lämpliga åtgärder för att bekämpa rovdjur, med beaktande av den risk för sjukdomsspridning som rovdjuren utgör.

Kontrollmyndigheten ska kontrollera att aktörer, som driver godkända livsmedelsanläggningar för sjukdomsbekämpning hos vattenlevande djur för journaler enligt artikel 187.1 i förordning (EU) 2016/429, artikel 26 i förordning (EU) 2020/691 och 3 kap. 18 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:13) om registrering, godkännande, spårbarhet, förflyttning, införsel samt export med avseende på djurhälsa.

13 Hur övervakningen ska utföras

13.1 Innehållet i den riskbaserade övervakning på vattenbruksanläggningar eller grupper av vattenbruksanläggningar som genomförs i enlighet med artikel 26 i förordning (EU) 2016/429

Journalkontroller, kliniska inspektioner och laboratorieundersökningar på de **godkända vattenbruksanläggningar** där vattenbruksdjur hålls i syfte att flyttas därifrån antingen levande eller som produkter av animaliskt ursprung från vattenbruksdjur som avses i artikel 7 i förordning (EU) 2020/691, ska utföras enligt följande:¹⁷⁸

- a. De journaler som förs i enlighet med skyldigheten att föra journal i artikel 186 i förordning (EU) 2016/429 och i enlighet med artiklarna 23, 32 och 33 i förordning 2020/691 ska granskas för en bedömning av om det finns några tecken på ökad dödlighet eller förekomst av en förtecknad eller ny sjukdom på vattenbruksanläggningen som ska beaktas vid ett veterinärbesök.
- b. Alla delar av vattenbruksanläggningen ska undersökas och särskild uppmärksamhet ska ägnas de produktionsenheter där ökad dödlighet har angetts i de journaler som avses i led a.

¹⁷⁸ Del 2 i bilaga II i förordning (EU) 2020/691.

- c. Om det efter en granskning av journalerna eller en klinisk inspektion av alla produktionsenheter inte framkommit att det finns några tecken på förekomst av en förtecknad eller ny sjukdom ska man inte behöva ta prover för laboratorieundersökning.
- d. Om nydöda eller döende vattenbruksdjur identifierats ska ett representativt urval av dessa vattenbruksdjur undersökas kliniskt, såväl externt som internt, så att man kan avgöra om det föreligger patologiska förändringar; denna undersökning ska särskilt syfta till att påvisa förtecknade eller nya sjukdomar.
- e. Om resultatet av den kliniska undersökning som föreskrivs i led d leder till misstanke om förekomst av en sådan förtecknad eller ny sjukdom på en vattenbruksanläggning i en medlemsstat eller zon där ett utrotningsprogram genomförs eller som har förklarat fri från den särskilda sjukdomen, ska ett prov tas på vattenbruksdjur från den vattenbruksanläggningen och genomgå en laboratorieundersökning i enlighet med tillämpligt kapitel i del II i bilaga VI till delegerad förordning (EU) 2020/689.
- f. Om resultatet av den kliniska undersökning som föreskrivs i led d leder till misstanke om förekomst av en förtecknad sjukdom på en vattenbruksanläggning där ett övervakningsprogram genomförs avseende den särskilda sjukdomen i kategori C, ska ett prov tas på vattenbruksdjur från vattenbruksanläggningen och genomgå en laboratorieundersökning i enlighet med tillämpligt kapitel i del III i bilaga VI till delegerad förordning (EU) 2020/689.
- g. Om resultatet av den kliniska undersökning som föreskrivs i led d leder till misstanke om en ny sjukdom ska ett prov tas på vattenbruksdjur från vattenbruksanläggningen och genomgå en laboratorieundersökning för att man ska kunna identifiera den nya sjukdomen i fråga.

Journalkontroller, kliniska undersökningar och laboratorieundersökningar på de **godkända grupper av vattenbruksanläggningar** där vattenbruksdjur hålls i syfte att flyttas därifrån antingen levande eller som produkter av animaliskt ursprung från vattenbruksdjur som avses i artikel 8 ska utföras enligt följande:

- a. De tillämpliga journaler som hålls av varje vattenbruksanläggning i gruppen vattenbruksanläggningar eller för en sådan vattenbruksanläggnings räkning i enlighet med artikel 186 i förordning (EU) 2016/429 och artikel 24 i den här förordningen ska granskas för en bedömning av om det finns några sådana tecken på ökad dödlighet eller förekomst av en förtecknad eller ny sjukdom som ska beaktas när det beslutas vilken vattenbruksanläggning i gruppen som ska besökas med avseende på riskbaserad övervakning.
- b. När den granskning av journalerna som avses i led a tyder på ökad dödlighet eller förekomst av en förtecknad eller ny sjukdom i en viss

vattenbruksanläggning i gruppen ska den anläggningen besökas inom ramen för riskbaserad övervakning; stegen i punkt 1 b–g ska följas under det besöket.

- c. När den granskning av journalerna som avses i led a inte tyder på ökad dödlighet eller förekomst av en förtecknad eller ny sjukdom i en vattenbruksanläggning i gruppen ska besök inom ramen för riskbaserad övervakning göras
- i. efter riskbedömningen, i den eller de vattenbruksanläggningar i gruppen där risken för att en sjukdom introduceras är störst, eller
 - ii. på den anläggning som haft flest förflyttningar av vattenbruksdjur för vidare hållning efter det senaste besöket inom ramen för riskbaserad övervakning.

I bägge fallen ska stegen i punkt 1 c–g följas under besöket inom ramen för riskbaserad övervakning.

13.1.1 Särskilt vid godkända grupper av anläggningar

Hanteringen av godkända grupper av anläggningar skiljer sig åt beroende på vilken sjukdom som ska övervakas.

Anläggningar med laxfiskar belägna i samma vatten skulle kunna ansöka om att bli godkända som grupp av anläggning för att slippa provta för BKD vid flytt mellan anläggningar. Om sådana grupper bildas måste provtagning ändå göras per enskild anläggning för VHS, IHN och ILA HPRΔ eftersom kravet är så formulerat i förordning (EU) 2020/689.¹⁷⁹

För grupper av anläggning med ostron kan provtagning med det antal prover som anges för *Marteilia* och *Bonamia* i förordning (EU) 2020/689 göras på godkända grupper av anläggningar, men proverna ska fördelas representativt över de anläggningar som ingår i gruppen.

Att bilda en grupp av anläggningar är alltså mer fördelaktigt för övervakningen av vissa sjukdomar än för andra.

När det gäller övervakning för att konstatera ökad dödlighet eller sjuklighet krävs som nämns i avsnitt 13.1 granskning av tillämpliga journaler som hålls av varje vattenbruksanläggning i gruppen vattenbruksanläggningar.

¹⁷⁹ Del II, kap. 1, avsnitt 4 och del II, kapitel 2, avsnitt 4 i bilaga VI i förordning (EU) 2020/689.

13.2 Allmänna krav för hälsobesök och provtagning för VHS, IHN¹⁸⁰ och IPN

Hälsobesök och provtagning för den övervakning som avses i artikel 3.2 b iii i kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/689 ska uppfylla följande krav:

- Hälsobesök, och i tillämpliga fall provtagning, ska göras under den tid på året då vattentemperaturen är lägre än 14 °C. Om temperaturer under 14 °C inte nås ska dock proverna tas vid de lägsta årstemperaturerna.
- Om det krävs riktad övervakning av vilda populationer när ett utrotningsprogram omfattar få vattenbruksanläggningar ska provtagningsplatsernas antal och geografiska fördelning bestämmas så att man får en rimlig täckning av medlemsstaten eller zonen. Provtagningsplatserna ska vara representativa för de olika ekosystem där vilda populationer av mottagliga arter förekommer.
- När anläggningar eller vilda populationer ska vara föremål för hälsobesök eller provtagning mer än en gång om året, i enlighet med avsnitten 4, ska mellanrummen mellan hälsobesöken och mellan provtagningarna vara minst fyra månader, eller så långa som möjligt, med beaktande av de temperaturkrav som föreskrivs i led a.
- Alla produktionsenheter, t.ex. dammar, bassänger och nätkassar, ska undersökas med avseende på förekomst av döda eller svaga fiskar eller fiskar med onormalt beteende. Särskild uppmärksamhet ska ägnas området kring vattenutsläpp, där svag fisk brukar samlas på grund av det strömmande vattnet.
- Den fisk av förtecknade arter som ska samlas in som prover ska väljas ut på följande sätt:
 - Vid förekomst av regnbåge ska endast fisk av den arten väljas för provtagning, utom när det förekommer andra mottagliga arter som uppvisar typiska tecken på VHS eller IHN. Om regnbåge inte förekommer ska provet vara representativt för alla andra mottagliga arter som förekommer.
 - Om det förekommer svaga fiskar, fiskar med onormalt beteende eller nydöda fiskar (ej sönderfallande/ruttna) ska sådana fiskar väljas. Om mer än en vattentäkt används för fiskproduktionen ska fisk från samtliga vattentäkter ingå i provet.
 - Den utvalda fisken ska omfatta fisk som samlats in på sådant sätt att anläggningens alla produktionsenheter, t.ex. nätkassar, bassänger och dammar, och alla årsklasser är proportionellt representerade i provet.

¹⁸⁰ Del II, kap. 1 avsnitt 1 i bilaga VI i förordning (EU) 2020/689.

13.3 Allmänna krav för hälsobesök och provtagning för ILA HPRΔ-virus¹⁸¹

Hälsobesök och provtagning för den övervakning som avses i artikel 3.2 b iii i kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/689 ska uppfylla följande krav:

- När hälsobesök och provtagning på anläggningar ska göras mer än en gång om året i enlighet med avsnitten 4 ska mellanrummen mellan hälsobesöken eller provtagningarna vara så långa som möjligt.
- Om det krävs riktad övervakning av vilda populationer när utrotningsprogrammet omfattar få vattenbruksanläggningar ska provtagningsplatsernas antal och geografiska fördelning bestämmas så att man får en rimlig täckning av medlemsstaten eller zonen.
- Provtagningsplatserna ska vara representativa för de olika ekosystem där vilda populationerna av mottagliga arter förekommer. Alla produktionsenheter, t.ex. dammar, bassänger och nätkassar, ska undersökas med avseende på förekomst av döda eller svaga fiskar eller fiskar med onormalt beteende.
- Särskild uppmärksamhet ska ägnas kassarnas kanter eller området kring vattenutsläpp, där svag fisk brukar samlas på grund av det strömmande vattnet.
- Den fisk av förtecknade arter som ska samlas in som prover ska väljas ut på följande sätt:
 - Vid förekomst av atlantlax ska endast fisk av den arten väljas för provtagning, utom när det förekommer andra mottagliga arter som uppvisar typiska tecken på infektion med ILA HPRΔ-virus. Om atlantlax inte förekommer på anläggningen ska provet vara representativt för alla andra mottagliga arter som förekommer.
 - Om det förekommer döende eller nydöda fiskar (ej sönderfallande/ruttna) ska sådana fiskar väljas, särskilt fisk som uppvisar anemi, hemorragi eller andra kliniska tecken på cirkulationsrubbingar. Om mer än en vattentäkt används för fiskproduktionen ska fisk från samtliga vattentäkter ingå i provet.
 - Den utvalda fisken ska omfatta fisk som samlats in på sådant sätt att anläggningens alla produktionsenheter, t.ex. nätkassar, bassänger och dammar, och alla årsklasser är proportionellt representerade i provet.

¹⁸¹ Bilaga VI, del II, kap. 2 avsnitt 1 i förordning (EU) 2020/689.

13.4 Krav för hälsobesök och provtagning av *Bonamia exitiosa*, *Bonamia ostreae* och *Marteilia refringens*¹⁸²

Hälsobesök och provtagning för den övervakning som ska göras för styrkande och upprätthållande av sjukdomsfri status, enligt artikel 3.2 b iii i kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/689 ska uppfylla allmänna krav samt krav för upprätthållande av sjukdomsfri status, som framgår av del II kap. 3–5 avsnitt 1 och 4 i bilaga VI i ovannämnda förordning.

Provtagning/insamling av ostron ska göras augusti-oktober då parasiternas prevalens i Sverige är som högst.

Moment vid besöket

Vid besöket ska följande moment ingå:

- Generella hygienrutiner, såsom tvätta händerna, använda skyddskläder osv, ska tillämpas vid provtagning/insamling av ostron.
- Identifiering av de olika delar i anläggningen/gruppen av anläggningar från vilka ostron ska tas och hur en representativ provtagning/insamling från hela anläggningen eller gruppen av anläggningar ska göras. Exempelvis om det finns tre anläggningar i en grupp av anläggningar ska provtagningsmängden på 160 ostron fördelas på alla tre anläggningar. Om en av anläggningarna inom gruppen är större ska det tas fler ostron på den anläggningen.
- Uppmärksamma om det finns tecken på sjukdom, genom iakttagelser av om det finns svaga blötdjur, blötdjur med öppna skal eller nydöda blötdjur (ej sönderfallande/ruttna) samt genom granskning av den dokumentation om sjuklighet och ökad dödlighet som aktören för.
- Dokumentation av iakttagna tecken på sjukdom, eller av att inga sådana tecken iakttagits, ska antecknas i remissen till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA).
- Urval enligt punkten nedan av de ostron som ska skickas in för analys.
- Dokumentation av i vilka delar av anläggningen/gruppen av anläggningar prover tagits ska framgå i remissen till SVA.
- Paketering av de levande ostron ska ske fuktigt i av SVA tillhandahållen frigolitförpackning, i enlighet med instruktioner från SVA. Detta uppnås exempelvis med tång alternativt fuktigt papper. Ostronen måste skickas relativt svalt men temperaturen behöver ej vara lika låg som vid inskick av död fisk. En liten kylklamp inlindad i tidningspapper eller liknande ska bifogas. Viktigt att packning sker så att läckage ej kan ske (ostron + fuktigt material i plastpåse inuti lådan (ej vakuumförpackad)). Remiss ska bifogas i plastficka.

¹⁸² Bilaga VI, del II, kap. 3–5 avsnitt 1 och 4 i förordning (EU) 2020/689.

- Skicka snarast in paketet med tillhörande remiss¹⁸³ till SVA, enligt instruktion från SVA.

Hur ska urvalet av individer ske?

Europeiskt ostron (*Ostrea edulis*) är den enda mottagliga arten som förekommer i Sverige enligt förordning (EU)1882/2018¹⁸⁴ och är den arten som ska provtas.

När blötdjur ska provtas ska följande kriterier tillämpas:

- Provtagning ska ske på *Ostrea edulis*.
- 160 individer¹⁸⁵ ska väljas ut per anläggning eller grupp av anläggning.
- Om det förekommer svaga blötdjur, blötdjur med öppna skal eller nydöda blötdjur (ej sönderfallande/ruttna) i produktionsenheterna ska i första hand dessa blötdjur väljas. Försök få tag i individer över två år och om det finns gapande ostron ska dessa provtas. Viktigt är att ostronen är fyllda (ibland inkommer stängda ostron utan innehåll). Om sådana blötdjur inte förekommer ska de blötdjur som väljs ut inbegripa de äldsta friska blötdjuren.

Vid provtagning i anläggningar eller grupper av anläggningar för blötdjursodling ska blötdjur från ett tillräckligt antal provtagningsplatser ingå i provet på ett sådant sätt att alla delar av anläggningen eller gruppen av anläggningar är proportionellt representerade i provet.

¹⁸³ Hälsokontroll avseende Bonamios & Marteiliös - Odlade & vilda ostron

¹⁸⁴ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/1882 av den 3 december 2018 om tillämpningen av vissa bestämmelser om förebyggande och bekämpning av sjukdom för kategorier av förtecknade sjukdomar och om fastställande av en förteckning över djurarter och grupper av djurarter som utgör en betydande risk för spridning av dessa förtecknade sjukdomar.

¹⁸⁵ 150 individer ska analyseras men några extra ostron ska skickas med ifall de dör på vägen eller är tomma. Därmed ska 160 individer väljas ut och skickas till SVA.

Bilaga 1. Exempel på hur identifiering och bedömning av risk samt riskreducerande åtgärd som krävs i biosäkerhetsplanen kan struktureras.

Risk	Bedömning av riskens art eller storlek	Riskreducerande åtgärd
1. Sjukdomsagens/smitta kan ta sig in i anläggningen		
a) introduktion via inkommande djur		
b) introduktion via		
c) introduktion via		
d) introduktion via		
2. Sjukdomsagens/smitta kan spridas inom anläggningen		
a) spridning via vatten		
b) spridning via djur		
c) spridning via personer		
d) spridning via utrustning/redskap		
e) spridning via		
f) Spridning via		
3. Sjukdomsagens/smitta kan överföras från anläggningen ut i miljön eller till andra vattenbruksanläggningar		
a) spridning via vatten		
b) spridning via djur		
c) spridning via		
d)		

Bilaga 2. Riskklasser för olika typer av verksamheter

Tabellen för riskklassning som följer är gjord för att kunna användas utifrån registrerade uppgifter i CVR2. För att förstå exakt vad dessa typer av anläggningar som riskklassas är behöver man känna till vad förkortningarna i CVR2 står för.

I lagstiftningen heter anläggningstypen ”Anläggning där djur hålls i syfte att flyttas därifrån antingen levande eller som livsmedel”. I CVR2 är det förkortat till ”Anläggning där djur hålls i syfte att flyttas levande eller som livsmedel”

Reningsanläggning: anläggning med tank, försörd med rent havsvatten, i vilken blötdjur placeras under den tid som krävs för att reducera kontaminering så att blötdjuren blir tjänliga som livsmedel. Definitionen finns i artikel 2.2 i förordning (EU) 2020/691. I CVR2 är anläggningstypen förkortad till Reningsanläggning (blötdjur).

Leveranscentral: anläggning, på land eller på kusten, avsedd för mottagning, konditionering, tvättning, rengöring¹⁸⁶, storlekssortering och förpackning av blötdjur avsedda att användas som livsmedel. Definitionen finns i artikel 2.3 i förordning (EU) 2020/691. I CVR2 är anläggningstypen förkortad till Leveranscentral (blötdjur).

Återutläggningsområde: varje område av sötvatten, hav, flodmynning eller lagun med klart markerade gränser, angivna med bojar, stolpar eller annan fast anordning, och som används uteslutande för naturlig rening av blötdjur. Definitionen finns i artikel 2.4 i förordning (EU) 2020/691. I CVR2 är anläggningstypen förkortad till Återutläggningsområde (blötdjur).

Karantän: isolering av djur, så att de inte har någon direkt eller indirekt kontakt med djur utanför den epidemiologiska enheten, för att säkerställa att en eller flera fastställda sjukdomar inte sprids medan de isolerade djuren observeras under en fastställd tidsperiod och vid behov genomgår testning och behandling, se art. 4.38 i EU:s djurhälsoförordning.

Isolering: när vattenbruksdjur hålls på en vattenbruksanläggning där de inte kommer i kontakt med några andra arter av vattenlevande djur vare sig direkt genom samma livsmiljö eller indirekt genom vattenförsörjningen, se art. 2.5 i förordning (EU) 2020/691.

Livsmedelsanläggning för sjukdomsbekämpning hos vattenlevande djur: Ett livsmedelsföretag som är godkänt i enlighet med artikel 179 i EU:s djurhälsoförordning.

Sluten anläggning: vattenbruksanläggning där utgåendevattnet genomgår en behandling som kan inaktivera agens som orsakar förtecknade sjukdomar eller nya sjukdomar innan det släpps ut i öppet vatten, se art. 2.6 i förordning (EU) 2020/691.

Öppen anläggning: vattenbruksanläggning där utgåendevattnet släpps ut direkt i öppet vatten utan behandling för att inaktivera agens som orsakar förtecknade sjukdomar eller nya sjukdomar, se art. 2.7 i förordning (EU) 2020/691.

Fartyg eller andra mobila lokaler där vattenbruksdjur hålls tillfälligt för att behandlas eller genomgå andra förfaranden som används i djurhållningen, vilket är en anläggningstyp som ska godkännas enligt artikel 4 e i förordning (EU) 2020/691.

¹⁸⁶ I den svenska versionen av förordningen har både orden ”cleaning” och ”purification” har översatts med ”rening”. Det skapar en otydlighet vad gäller skillnaderna på en leveranscentral och en reningsanläggning. Vi frågar därför den officiella översättningen och översätter ordet ”cleaning” med ”rengöring”.

	Verksamhet enligt CVR2	Riskklass generell på en 9-gradig skala	Risksänkande faktor	Riskhöjande faktor	Slutlig riskklass
1	Anläggning där djur hålls i syfte att flyttas därifrån levande eller som livsmedel - exklusive blöt- och kräftdjur				
1.1	avelsfisk, kompensationsodling, miljöåtgärd, produktion av yngel, sättfisk och utsättning				
1.1.1	kassar	1	1. Håller ej arter som är mottagliga för förtecknade sjukdomar. 2. Ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 3. Ingen utleverans 4. Utleverans till samma vattenområde 5. Kapacitet upp till 4 ton	6. Inleverans av levandedjur eller rom från annat land	<u>1</u> 1. +11 2. +6 3. +3 4. +2 5. +3 6. -3
1.1.2	landbaserade (icke RAS, recirkuleringsgrad under 90 %)	2	1. Håller ej arter som är mottagliga för förtecknade sjukdomar. 2.a) Grundvatten, kommunalt vatten eller vattenrening på ingående vatten (filter och biologisk rening räknas ej som rening). 2.b) Rening av utgående vatten (filter och biologisk rening räknas ej som rening) 3. Ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 4. Ingen utleverans 5. Utleverans till samma vattenområde 6. Kapacitet upp till 4 ton	7. Inleverans av levandedjur eller rom från annat land	<u>2</u> 1. +10 2.a) +2 2.b) +3 3. +6 4. +3 5. +2 6. +3 7. -3
1.1.3	landbaserade RAS-anläggningar (recirkuleringsgrad 90 % och över)	4	1. Håller ej arter som är mottagliga för förtecknade sjukdomar. 2. a) Grundvatten, kommunalt vatten eller vattenrening på ingående vatten (filter och biologisk rening räknas ej som rening). 2 b) Rening av utgående vatten (filter och biologisk rening räknas ej som rening) 3. Ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 4. Ingen utleverans 5. Utleverans samma vattenområde 6. Kapacitet upp till 4 ton	7. Inleverans av levandedjur eller rom från annat land	<u>4</u> 1. +6 2.a) +3 2.b) +5 3. +6 4. +3 5. +2 6. +3 7. -3
1.1.4	Sådana under 1.1. som varken passar in under 1.1.1, 1.1.2 eller 1.1.3	1	1. Håller ej arter som är mottagliga för förtecknade sjukdomar. 2. Ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 3. Ingen utleverans 4. Utleverans samma vattenområde 5. Kapacitet upp till 4 ton	6. Inleverans av levandedjur eller rom från annat land	<u>1</u> 1. +11 2. +6 3. +3 4. +2 5. +3 6. -3
1.2	konsumtion				
1.2.1	kassar	2	1. Håller ej arter som är mottagliga för förtecknade sjukdomar. 2. Ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 3. Ingen utleverans 4. Utleverans samma vattenområde 5. Kapacitet upp till 4 ton	6. Inleverans av levandedjur eller rom från annat land	<u>2</u> 1. +10 2. +6 3. +3 4. +2 5. +3 6. -3
1.2.2	landbaserade anläggningar (icke RAS, recirkuleringsgrad under 90 %)	3	1. Håller ej arter som är mottagliga för förtecknade sjukdomar. 2.a) Grundvatten, kommunalt vatten eller vattenrening på ingående vatten (filter och biologisk rening räknas ej som rening).	7. Inleverans av levandedjur eller rom från annat land	<u>3</u> 1. +9 2.a) +2 2.b) +3

			2.b) Rening av utgående vatten (filter och biologisk rening räknas ej som rening) 3. Ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 4. Ingen utleverans 5. Utleverans samma vattenområde 6. Kapacitet upp till 4 ton		3. +6 4. +3 5. +3 6. +2 7. - 3
1.2.3	RAS-anläggningar (recirkuleringsgrad 90 % och över)	5	1. Håller ej arter som är mottagliga för förtecknade sjukdomar. 2.a) Grundvatten, kommunalt vatten eller vattenrening på ingående vatten (filter och biologisk rening räknas ej som rening). 2.b) Rening av utgående vatten (filter och biologisk rening räknas ej som rening) 3. Ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 4. Ingen utleverans 5. Utleverans samma vattenområde 6. Kapacitet upp till 4 ton	5. Inleverans av levandedjur eller rom från annat land	<u>5</u> 1. +8 2.a) +3 2.b) +5 3. +6 4. +3 5. +2 6. +3 7. - 3
1.2.4	övriga (akvarium, backar, bassänger, burar, dammar, jorddammar, kar, kläckrännor, korgar, naturdammar, stormaskiga nät och tråg)	1	1. Håller ej arter som är mottagliga för förtecknade sjukdomar. 2. Ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 3. Ingen utleverans 4. Utleverans samma vattenområde 5. Kapacitet upp till 4 ton	6. Inleverans av levandedjur eller rom från annat land	<u>1</u> 1. +11 2. +6 3. +3 4. +2 5. +3 6. - 3
2	Anläggning där blötdjur hålls i syfte att flyttas därifrån levande eller som livsmedel	6	1. Ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 2. Kapacitet upp till 4 ton	3. Inleverans av levandedjur eller rom från annat land	<u>6</u> 1. +3 2. +3 3. - 3
3	Anläggning där kräftdjur hålls i syfte att flyttas därifrån levande eller som livsmedel	1	1. Om djurarten är flodkräfta 2.a) Grundvatten, kommunalt vatten eller vattenrening på ingående vatten (filter och biologisk rening räknas ej som rening). 2.b) Rening av utgående vatten (filter och biologisk rening räknas ej som rening) 3. Om anläggningen har ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 4. Ingen utleverans 5. Utleverans samma vattenområde 6. Kapacitet upp till 4 ton	7. Inleverans av levandedjur eller rom från annat land	<u>1</u> 1. +8 2.a) +2 2.b) +6 3. +6 4. +3 5. +2 6. +3 7. - 3
4	Renings-anläggningar (blötdjur)	2	1. Vattenrening på utgående vatten (filter och biologisk rening räknas ej som rening) 2. Ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 3. Ingen utleverans 4. Utleverans samma vattenområde 5. Kapacitet upp till 4 ton		<u>2</u> 1. +7 2. +7 3. +3 4. +2 5. +3
5	Leverans-centraler (blötdjur)	2	1. Vattenrening på utgående vatten (filter och biologisk rening räknas ej som rening) 2. Ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 3. Ingen utleverans 4. Utleverans samma vattenområde 5. Kapacitet upp till 4 ton		<u>2</u> 1. +7 2. +7 3. +3 4. +2 5. +3
6	Återutläggnings-områden (blötdjur)	2	1. Ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 2. Ingen utleverans 3. Utleverans samma vattenområde 4. Kapacitet upp till 4 ton		<u>2</u> 1. +7 2. +3 3. +2 4. +3
7	Karantäns-anläggningar	1	1. Ingen utleverans 2. Utleverans samma vattenområde 3. Kapacitet upp till 4 ton		<u>1</u> 1. +3 2. +2 3. +3

8	Isolerings- anläggning där vektorarter hålls	9	1. Ingen utleverans 2. Utleverans samma vattenområde 3. Kapacitet upp till 4 ton		<u>9</u> 1. +3 2. +2 3. +3
9	Livsmedels- anläggning för sjukdomsbekämp- ning hos vattenlevande djur	1	1. Håller ej arter som är mottagliga för förtecknade sjukdomar 2. Landbaserad och har vattenrening på ingående/utgående vatten (filter och biologisk rening räknas ej som rening) 3. Ingen utleverans 4. Utleverans samma vattenområde 5. Kapacitet upp till 4 ton		<u>1</u> 1 +8 2 +5 3.+3 4. +2 5. +3
10	Sluten anläggning där prydnadsdjur hålls - alltid förtecknade arter				
10.1	Grossister och liknande	Låg risk till översyn skett			Låg risk
10.2	Djurparker	Låg risk till översyn skett			Låg risk
10.3	Försöksdjursanlägg- ningar, universitet	Låg risk tills översyn skett			Låg risk
11	Öppen anläggning där prydnadsdjur hålls - alltid förtecknade arter!	1	1. Om anläggningen har ingen inleverans eller inleverans av levandedjur eller rom från samma vattenområde 2. Ingen utleverans 3. Utleverans samma vattenområde 4. Kapacitet upp till 4 ton		<u>1</u> 1.+7 2. +3 3. +2 4. +3
12	Fartyg eller mobila lokaler	6	1. Endast underarter av arten Läppfisk med inriktning Bekämpning av parasit, med Inleverans endast från samma vattenområde, samt max en vecka innan leverans 2. Ingen utleverans 3. Utleverans samma vattenområde 4. Kapacitet upp till 4 ton	5. Om anläggningen har utgående vatten utan rening	<u>6</u> 1. +6 2. +3 3. +2 4. +3 5. -5
13	Endast registrerade, t.ex. extensiv damm eller anläggning med tillfällig hållning för utsättning, anläggningar som undantag godkännande pga. liten verksamhet	Låg risk			Låg risk
14	Smittade, oavsett om de är godkända eller endast registrerade ges hög risk följande 2 år efter friskförklarad	Hög risk			Hög risk

Bilaga 3. Arter i vattenbruksregistret och uppgift om vilka sjukdomar som respektive art är smittbärande eller mottaglig för.

Art	Vetenskapligt namn	Mottaglig för (kod i CVR2)	Smittbärande för (kod i CVR2)
Abborre	<i>Perca fluviatilis</i>	EHN	
Afrikansk mal	<i>Clarias gariepinus</i>		
Alosa immaculata	<i>Alosa immaculata</i>	VHS	
Ambloplites rupestris	<i>Ambloplites rupestris</i>	VHS	
Ameiurus nebulosus	<i>Ameiurus nebulosus</i>	VHS	
Amerikansk hummer	<i>Homarus americanus</i>	VPS	
Amerikanskt ostron	<i>Crassostrea virginica</i>	IBE, IPM	IMM
Ammodytes hexapterus	<i>Ammodytes hexapterus</i>	VHS	
Anoplopoma fimbria	<i>Anoplopoma fimbria</i>	BKD	
Aplodinotus grunniens	<i>Aplodinotus grunniens</i>	VHS	
Argentinskt ostron	<i>Ostrea puelchana</i>	IBE	
Atlantisk menhaden	<i>Brevoortia tyrannus</i>	IPN	
Atlantlax	<i>Salmo salar</i>	BKD, GS, IHN, ILA, IPN, SAV, VHS	
Australiskt ostron	<i>Ostrea angasi</i>	IBE	
Bergtunga	<i>Microstomus kitt</i>	IPN	
Bidyanus bidyanus	<i>Bidyanus bidyanus</i>	EHN	
Blåfenad tonfisk	<i>Thunnus thynnus</i>		
Blåmussla	<i>Mytilus edulis</i>		
Braxen	<i>Abramis brama</i>	SVC	
Brun havsabborre	<i>Epinephelus marginatus</i>		
Bröding	<i>Salvelinus alpinus</i> x <i>S. fontinalis</i>	BKD, IPN	
Bäckröding	<i>Salvelinus fontinalis</i>	BKD, GS, IHN, IPN	
Carassius gibelio	<i>Carassius gibelio</i>		KHV
Centrolabrus exoletus	<i>Centrolabrus exoletus</i>	VHS	
Chamelea gallina	<i>Chamelea gallina</i>	IMR	
Chilenskt ostron	<i>Ostrea chilensis</i>	IBE, IBO	
Chinook-lax	<i>Oncorhynchus tshawytscha</i>	BKD, IHN, IPN, VHS	
Clarköring	<i>Onchorhynchus clarkii</i>	BKD, IHN	
Clupea harengus	<i>Clupea harengus</i>	VHS	
Clupea pallasii pallasii	<i>Clupea pallasii pallasii</i>	VHS	
Coregonus artedii	<i>Coregonus artedii</i>	VHS	
Coregonus clupeaformis	<i>Coregonus clupeaformis</i>	VHS	
Coregonus lavaretus	<i>Coregonus lavaretus</i>	VHS, IPN	
Crassostrea ariakensis	<i>Crassostrea ariakensis</i>	IBE, IBO	
Crassostrea sikamea	<i>Crassostrea sikamea</i>	IMM	

Cyclopterus lumpus	<i>Cyclopterus lumpus</i>	VHS	
Cymatogaster aggregata	<i>Cymatogaster aggregata</i>	VHS	
<i>Cyprinus rubrofuscus</i>	<i>Cyprinus rubrofuscus</i>	SVC	
Dorosoma cepedianum	<i>Dorosoma cepedianum</i>	VHS	
Engraulis encrasicolus	<i>Engraulis encrasicolus</i>	VHS	
Episesarna mederi	<i>Episesarna mederi</i>		TSY
Esox masquinongy	<i>Esox masquinongy</i>	VHS	
Europeisk ål	<i>Anguilla anguilla</i>	IPN	
Europeiskt havsöra	<i>Haliotis tuberculata</i>		
Europeiskt ostron	<i>Ostrea edulis</i>	IBE, IBO, IMM, IMR	
Femtömmad skärlånga	<i>Onos mustelus</i>		
Flodkräfta	<i>Astacus astacus</i>	VPS	
Fläckig havskatt	<i>Anarhichas minor</i>	IPN	
Fläckpagell	<i>Pagellus bogaraveo</i>		
Fundulus heteroclitus	<i>Fundulus heteroclitus</i>	VHS	
Gaffelräka	<i>Penaeus kerathurus</i>	VPS	
Gaidropsarus vulgaris	<i>Gaidropsarus vulgaris</i>	VHS	
Galaxias olidus	<i>Galaxias olidus</i>	EHN	
Gambusia affinis	<i>Gambusia affinis</i>	EHN	
Gambusia holbrooki	<i>Gambusia holbrooki</i>	EHN	
Gasterosteus aculeatus	<i>Gasterosteus aculeatus</i>	VHS	
Grå multe	<i>Mugil cephalus</i>		
Gräskarp	<i>Ctenopharyngodon idella</i>	SVC	KHV
Guldfisk	<i>Carassius auratus</i>	SVC	KHV
Guldsparid	<i>Sparus aurata</i>		
Gyllene venusmussla	<i>Venerupis aurea</i>		
Gymnocephalus cernua	<i>Gymnocephalus cernua</i>		KHV
Gädda	<i>Esox lucius</i>	EHN, IHN, IPN, VHS	
Gös	<i>Sander lucioperca</i>		
Harr	<i>Thymallus thymallus</i>	BKD, GS, VHS	
Havsabborre	<i>Dicentrarchus labra</i>	IPN	
Havsgös	<i>Argyrosomus regius</i>		
Heterobranchus longifilis	<i>Heterobranchus longifilis</i>		
Hummer	<i>Homarus gammarus</i>	VPS	
Hundlax	<i>Oncorhynchus keta</i>	BKD, IHN, IPN, VHS	
Hus	<i>Huso huso</i>		
Hybrider av karpfiskar	<i>Cyprinus carpio</i> -hybrider t. ex. <i>Cyprinus carpio</i> x <i>Carassius auratus</i> <i>Cyprinus</i> <i>carpio</i> x <i>Carassius carassius</i>	KHV	
Hård venusmussla	<i>Mercenaria mercenaria</i>		
Hälleflundra	<i>Hippoglossus hippoglossus</i>	IPN	

Id	<i>Leuciscus idus</i>		
Indisk viträka	<i>Penaeus indicus</i>	VPS	
Japansk rödbraxen	<i>Pagrus major</i>		
Japansk var	<i>Paralichthys olivaceus</i>	VHS	
Japansk venusmussla av arten <i>Meretrix lusoria</i>	<i>Meretrix lusoria</i>		
Japansk venusmussla av arten <i>Ruditapes philippinarum</i>	<i>Ruditapes philippinarum</i>		
Japansk ål	<i>Anguilla japonica</i>	IPN	
Japanskt jätteostron	<i>Crassostrea gigas</i>	IMM, IPM, OSHV	
Kanadaröding	<i>Salvelinus namaycush</i>	BKD, GS, IHN, IPN, VHS	
Karp (vanlig), koikarp och spegelkarp	<i>Cyprinus carpio</i>	KHV, SVC	
Katla	<i>Catla (Gibelion) catla</i>		
Knölskallelöja	<i>Pimephales promelas</i>	SVC	
Kolja	<i>Melanogrammus aeglefinus</i>		
Krabor av släktet <i>Brachyura</i>	<i>Brachyura spp.</i>	VPS	
Kräftarten <i>Cherax destructor</i>	<i>Cherax destructor</i>	VPS	
Kräftdjur av ordningen Decapoda	<i>Order Decapoda</i>	VPS	
Kräftdjur av släkten <i>Macrobrachium</i>	<i>Macrobrachium</i>	VPS	
Kröding	<i>Salvelinus alpinus x S. namaycush</i>	IPN	
Kummel	<i>Merluccius merluccius</i>	IPN	
Kurumaräka	<i>Penaeus japonicus</i>	VPS	
Labrus bergylta	<i>Labrus bergylta</i>	VHS	
Labrus mixtus	<i>Labrus mixtus</i>	VHS	
Lake	<i>Lota lota</i>	BKD	
Lampetra fluviatilis	<i>Lampetra fluviatilis</i>	VHS	
Languster	<i>Palinurus spp.</i>	VPS	
Lepomis gibbosus	<i>Lepomis gibbosus</i>	VHS	
Lepomis macrochirus	<i>Lepomis macrochirus</i>	VHS	
Limanda limanda	<i>Limanda limanda</i>	IPN, SAV, VHS	
Liten venusmussla	<i>Venerupis pullastra</i>		
Läppfisk	<i>Labridae spp.</i>	VHS	
Macquaria australasica	<i>Macquaria australasica</i>	EHN	
Macrobrachium lanchesteri	<i>Macrobrachium lanchesteri</i>		TSY
Mal	<i>Silurus glanis</i>	SVC	
Malar	<i>Ictalurus spp.</i>		
Mangrovekrabba	<i>Scylla serrata</i>	VPS	

Marmorerad öring	<i>Salmo marmoratus</i>	IHN, VHS	
Marmorkarp	<i>Aristichthys nobilis</i>	SVC	
Masou-lax	<i>Oncorhynchus masou</i>	BKD, IHN, IPN, VHS	
Medelhavsblåmussla	<i>Mytilus galloprovincialis</i>		
Melanotaenia fluviatilis	<i>Melanotaenia fluviatilis</i>	EHN	
Merlangius merlangus	<i>Merlangius merlangus</i>	VHS	
Metapenaeus affinis	<i>Metapenaeus affinis</i>	YHD	
Metapenaeus ensis	<i>Metapenaeus ensis</i>	TSY	
Micromesistius poutassou	<i>Micromesistius poutassou</i>	VHS	
Micropterus dolomieu	<i>Micropterus dolomieu</i>	VHS	
Micropterus salmoides	<i>Micropterus salmoides</i>	VHS	
Morone americana	<i>Morone americana</i>	VHS	
Morone chrysops	<i>Morone chrysops</i>	VHS	
Morone saxatilis	<i>Morone saxatilis</i>	IPN, VHS	
Mullus barbatus	<i>Mullus barbatus</i>	VHS	
Musslor av arten Donax trunculus	<i>Donax trunculus</i>		
Musslor av släktet Atrina spp.	<i>Atrina spp.</i>		
Mört	<i>Rutilus rutilus</i>	SVC	KHV
Neogobius melanostomus	<i>Neogobius melanostomus</i>	VHS	
Niltilapia	<i>Oreochromis niloticus</i>		
<i>Notemingtonus crysoleucas</i>	<i>Notemingtonus crysoleucas</i>	SVC	
Notropis atherinoides	<i>Notropis atherinoides</i>	VHS	
<i>Notropis cornutus</i>	<i>Notropis cornutus</i>	BKD	
Notropis hudsonius	<i>Notropis hudsonius</i>	VHS	
Onchorynchus clarkii	<i>Onchorynchus clarkii</i>	BKD, IHN	
Oncorhynchus mykiss X Oncorhynchus kisutch hybrids	<i>Oncorhynchus mykiss X Oncorhynchus kisutch hybrids</i>	BKD, VHS	
Ostrea equestris	<i>Ostrea equestris</i>	IBE	
Ostrea lurida	<i>Ostrea lurida</i>	IBE	
Ostrea stentina	<i>Ostrea stentina</i>	IMR	
Ostron av arten Ostrea conchaphila	<i>Ostrea conchaphila</i>		
Ostron av arten Ostrea denselammellosa	<i>Ostrea denselammellosa</i>		
Palaemonetes pugio	<i>Palaemonetes pugio</i>	YHD	
Pangasiusmal	<i>Pangasius pangasius</i>		
Perca flavescens	<i>Perca flavescens</i>	VHS	
<i>Percocypris pingi</i>	<i>Percocypris pingi</i>	SVC	

Piggvar	<i>Schophthalmus maximus</i>	IPN, VHS	
Pimephales notatus	<i>Pimephales notatus</i>	VHS	
Pimephales promelas	<i>Pimephales promelas</i>	BKD, VHS	
Platichthys flesus	<i>Platichthys flesus</i>	VHS	
Plecoglossus altivelis	<i>Plecoglossus altivelis</i>	BKD	
Pleuronectes platessa	<i>Pleuronectes platessa</i>	IPN, VHS	
Pomatoschistus minutus	<i>Pomatoschistus minutus</i>	VHS	
Pomoxis nigromaculatus	<i>Pomoxis nigromaculatus</i>	VHS	
Portugisiskt ostron	<i>Crassostrea angulata</i>		
Prickig dvärgmal	<i>Ictalurus punctatus</i>		
Puckellax	<i>Oncorhynchus gorboscha</i>	BKD	
Raja clavata	<i>Raja clavata</i>	VHS	
Randig ormhuvudsfisk	<i>Channa striata</i>	IPN	
Regnbåge	<i>Oncorhynchus mykiss</i>	BKD, EHN, GS, IHN, ILA, IPN, SAV, VHS	
Rohu	<i>Labeo rohita</i>		
Ruda	<i>Carassius carassius</i>		
<i>Rutilus kutum</i>	<i>Rutilus kutum</i>	SVC	
Rysk stör	<i>Acipenser gueldenstaedtii</i>		
Räkor av arten Penaeus aztecus	<i>Penaeus aztecus</i>	TSY, VPS	
Räkor av arten Penaeus duorarum	<i>Penaeus duorarum</i>	VPS	
Räkor av arten Penaeus monodon	<i>Penaeus monodon</i>	TSY, VPS, YHD	
Räkor av arten Penaeus setiferus	<i>Penaeus setiferus</i>	TSY, VPS	
Räkor av arten Penaeus stylirostris	<i>Penaeus stylirostris</i>	TSY, VPS, YHD	
Räkor av arten Penaeus vannamei	<i>Penaeus vannamei</i>	TSY, VPS, YHD	
Röd sumpkräfta	<i>Procambarus clarkii</i>	VPS	
Röd trumfisk	<i>Sciaenops ocellatus</i>		
Rödbraxen	<i>Pagrus pagrus</i>		
Rödpagell	<i>Pagellus erythrinus</i>		
Salvelinus leucomaenis	<i>Salvelinus leucomaenis</i>	IPN, VHS	
Sander vitreus	<i>Sander vitreus</i>	VHS	
Sandmussla	<i>Mya arenaria</i>		
Sardina pilchardus	<i>Sardina pilchardus</i>	VHS	
Sardinops sagax	<i>Sardinops sagax</i>	VHS	
Sarv	<i>Scardinius erythrophthalmus</i>		
Scomber japonicus	<i>Scomber japonicus</i>	VHS	
Scortum barcoo	<i>Scortum barcoo</i>		
Sepiabläckfisk	<i>Sepia officinalis</i>		

Sibirisk stör	<i>Acipenser Baerii</i>		
Signalkräfta	<i>Pacifastacus leniusculus</i>	VPS	
Silverkarp	<i>Hypophthalmichthys molitrix</i>		KHV
Silverlax	<i>Oncorhynchus kisutch</i>	IHN, IPN, VHS	
Simkrabba	<i>Portunus puber</i>	VPS	
Skarpsill	<i>Sprattus sprattus</i>	VHS	
Skrubbskädda	<i>Platichthys flesus</i>	VHS	
Skuggfisk	<i>Umbrina cirrosa</i>		
Skär lax	<i>Oncorhynchus rhodurus</i>	IPN	
Snäckor av arten Haliotis discus hannai	<i>Haliotis discus hannai</i>		
Sockeyelax	<i>Oncorhynchus nerka</i>	BKD, IHN, IPN, VHS	
Solen marginatus	<i>Solen marginatus</i>	IMR	
Spetsnosblecka	<i>Diplodus puntazzo</i>		
Splejk	<i>S. fontinalis</i> × <i>S. namaycush</i>	IPN	
Stensnultra	<i>Ctenolabrus rupestris</i>	IPN, VHS	
Sterlett	<i>Acipenser ruthenus</i>		
Stillahavslaxar	<i>Oncorhynchus spp.</i>	IHN, IPN, VHS	
Stillahavstorsk	<i>Gadus macrocephalus</i>	VHS	
Stjärnstör	<i>Acipenser stellatus</i>		
Stor kammussla	<i>Pecten maximus</i>		
Stor sötvattenräka	<i>Macrobrachium rosenbergii</i>	VPS	
Stor venusmussla	<i>Ruditapes decussatus</i>		
Strandsnäcka	<i>Littorina littorea</i>		
Stör	<i>Acipenser sturio</i>		
Större fjällröding	<i>Salvelinus alpinus</i>	GS, IHN, IPN, SAV	
Sutare	<i>Tinca tinca</i>		KHV
Svart dvärgmal	<i>Ameiurus melas</i>	EHN	
Symphodus melops	<i>Symphodus melops</i>	VHS	
Tandbraxen	<i>Dentex dentex</i>		
Thaleichthys pacificus	<i>Thaleichthys pacificus</i>	VHS	
Tilapia	<i>Oreochromis spp.</i>		
Tjocktunga	<i>Solea senegalensis</i>	VHS	
Tonfiskar	<i>Thunnus spp.</i>		
Torsk	<i>Gadus morhua</i>	IPN, VHS	
Trachurus mediterraneus	<i>Trachurus mediterraneus</i>	VHS	
Trisopterus esmarkii	<i>Trisopterus esmarkii</i>	VHS	
Tunga	<i>Solea solea</i>		
Tvåbandsblecka	<i>Diplodus vulgaris</i>		
Uranoscopus scaber	<i>Uranoscopus scaber</i>	VHS	
Valthornssnäcka	<i>Buccinum undatum</i>		

Venusmussla	<i>Venus verrucosa</i>		
Vingsnäckor av släktet Strombus spp.	<i>Strombus spp.</i>		
Vit grouper	<i>Epinephelus aeneus</i>		
Vit havsabborre/strimmig havsabborre	<i>Morone chrysops x Morone saxatilis</i>		
Vitblecka	<i>Diplodus sargus</i>		
Xenostroobus securis	<i>Xenostroobus securis</i>	IMR	
Zebrafisk	<i>Danio rerio</i>	IPN, SVC, VHS	
Åttaarmad bläckfisk	<i>Octopus vulgaris</i>		
Ätlig hjärtmussla	<i>Cerastoderma edule</i>		
Öring	<i>Salmo trutta</i>	BKD, GS, IHN, ILA, IPN, VHS	
Övrig blötdjursarter som hålls för prydnad	<i>Övrig blötdjursarter som hålls för prydnad</i>		
Övriga fiskarter som hålls för prydnad	<i>Övriga fiskarter som hålls för prydnad</i>		
Övriga kräddjursarter som hålls för prydnad	<i>Övriga kräddjursarter som hålls för prydnad</i>		